

ISSN 1905-9582

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University
皇太后大学

Journal of Sinology

วารสารจีนวิทยา 汉学 研究

Vol.15 No.1 January 2021

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม 2564

第15期 (第一册) 2021年1月

ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร

Sirindhorn Chinese Language and Culture Center

诗琳通中国语言文化中心

汉泰并列式双音词构成成分关联类型对比研究

陈卿卿¹

泰国清迈大学人文学院东语系中文专业 239 号 邮编 50200

电话: +66-5394-3247 邮箱: marisa.sa@cmu.ac.th

收稿日期2020.6.12 修回日期2020.11.12 接收日期2020.11.23

摘要

并列式构词法在汉语和泰语中都是重要的构词手段。而汉语和泰语并列式双音词的概念范畴却有所不同。从构成成分之间的关联类型来看,汉语和泰语并列式双音词均是由两个意义相同、相近、相关或相反的语素并列组合成词,都有同义并列、类义并列和反义并列三种关系类型。除此之外,泰语并列式双音词的概念范畴中还包括“语音关联并列式双音词”,即由两个或两个以上在语音上具有声韵和谐关系的音节并列组合成词。其并列式双音词的两个成分在语义上没有关联,两个构成成分主要在语音上具有声韵和谐的关系。本文通过统计对比《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库词频表》中并列式双音词的数量,我们发现两种语言中的同义并列双音词的比重颇高,而反义并列双音词的比重均极少,然而反义语素并列所体现出的语义特征较为特别,是值得我们关注的。

关键词: 汉语和泰语、并列式双音词、语义关联、关联类型、对比研究

¹ 陈卿卿(Marisa Saecheng),女,复旦大学汉语国际教育硕士学位,北京语言大学汉语言文学学博士学位,研究方向为现代汉语词汇及词汇教学研究。现为清迈大学人文学院东语系中文专业讲师。

1. 引言

在汉语里复合法是占有优势的构词法。复合法具有能产性，所以复合词数量较多。张博（1999）指出“春秋时期并列式造词法是两种最能产的语法造词法之一，但地位略低于偏正式；到战国时代，并列式双音词的增长速度比偏正式明显加快；至东汉，并列式在语法造词法中占有绝对优势，没有任何一种造词法堪与匹敌。”周荐（1995）通过统计得出，汉语中并列式在全部复合词中占有 25.7% 的份额。仅次于偏正式，且所占的份额高于其他结构类型的总和。在泰语词汇系统中，从词的结构类型来看，包括单纯词（คำมูล）、复合式词语（คำประสม）² 并列式词语（คำซ้อน）³、重叠式词语（คำซ้ำ）、附加式词语以及萨玛式（คำสมาส）⁴、顺替式词语（คำสนธิ）⁵ 等。值得注意的是，相对汉语来说，并列式词语在泰语词汇系统中单独成类，具有与单纯

² 复合式词语（คำประสม）是由形音义不同的泰语本源单纯词（语素）复合构成的词语。如：แม่（母亲）+ น้ำ（水）= แม่น้ำ（江河）

³ 有些学者将泰语并列式词语（คำซ้อน）译为“重复词”（如：何冬梅：2012）。但泰语并列式词语的两个或两个以上构成成分不仅在语义上重复，或在语音上重复，还包括在语义上具有相反或相类的关系，大部分与汉语中并列式词语是一致的。因此，本文将它称为“并列式词语”。

⁴ 萨玛式复合法是巴利文的一种构词方法。泰语中大量借用巴利文和梵文的词语，同时也借用了其萨玛构词法，“把两个或两个以上的来自梵文、巴利文的单纯词组合在一起，构成一个新的复合词”，称为萨玛式复合词（คำสมาส）。（裴晓睿，2001：16）

⁵ 顺替式复合法是巴利文—梵文的一种构词方式。“泰语用来把两个梵文—巴利文单纯词结合成一个复合词，并发生语音替代”，称之为顺替式复合词（คำสนธิ），即前一个单纯词的末尾辅音（韵尾）与后一个词的头头音发生了融合，有的元音消失，有的辅音出现替代。（裴晓睿：16—17）

词、附加式词语、重叠式词语及其他复合词相同的词法地位，说明并列式在泰语里是一种较为重要的构词法。

胡坦（1986）提出并列式词语在汉藏语系里较为普遍，但具体构成方面，各语言具有自己的特色。吕叔湘（1977）指出“一种事物的特点，要跟别的事物比较才显出来。”有了对比才能鉴别，语言也是如此。此外，汉语和泰语并列式词语中双音节占比颇高。因此，本文将基于前人的研究，通过统计《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库⁶词频表》中并列式双音词的数量，对现代汉语和泰语并列式双音词进行对比分析，主要研究并列式双音词构成成分的关联类型，结合定量与定性研究来揭示汉语泰语并列式双音词的共性特征和主要差异，以期为词汇对比研究、词汇类型学研究、汉泰词汇教学、汉泰双语词典并列式双音词的释义等提供参考。

1.1 研究材料

本文的研究对象为汉语和泰语中的并列式双音词，汉语和泰语的语料分别提取自《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库词频表》。

1.1.1 汉语并列式双音词研究材料

汉语并列式双音词的研究材料是从《汉语水平考试词典》（以下简称为《考试词典》）提取的。本文从这部词典选取研究材料的原因有两个：1）这部词典明确标注词语的结构类型，某

⁶ Thai National Corpus

词是“偏正式”还是“联合式（并列式）”等一目了然，易于统计“并列式双音词”的数量；2）本文通过对比汉语和泰语的并列式双音词，以期为汉语作为第二语言教学提供参考。《考试词典》是严格“以‘国家对外汉语教学领导小组办公室汉语水平考试部’编写的《汉语水平词汇与汉字等级大纲》所列举的甲、乙、丙、丁四级8821⁷个常用词为唯一依据”（邵敬敏，2000），而《汉语水平词汇与汉字等级大纲》又是根据词语频率，收取了频率高的常用词，这些常用词是汉语第二语言词汇教学的重点。

笔者从《考试词典》中统计出标注“[联合]”的词语，我们首先剔除其中外来词，如：“政治日、折腾满”等，再剔除叹词，即：“哎呀”和“哎哟”，因为叹词是由拟声来的，并不是由语素组合而来。我们还剔除了“利害lìhài”，因为该词是“厉害”的同音假借词。最后，通过分析语素义关系来剔除非并列式双音词，如：“厂商”，《现代汉语词典（第7版）》（以下简称《现汉》）⁸对它的释义是“经营工厂的人；厂家”，其中“厂”修饰“商”，是偏正式复合词，这类被误判为并列式的双音词本文一律予以排除。最后我们统计出符合汉语并列式双音词定义的词语，并进一步对其构成成分关联类型进行研究。

⁷ HSK 汉语水平考试词典》收词以《HSK 汉语水平考试大纲（高等）》（国家汉语水平考试委员会编制）所收 8821 个词语为唯一的对象。个别《大纲》有误的作了适当的调整，如第 60“扒”和第 65“扒”重复。

⁸ 以下汉语中并列式双音词的释义均以《现汉》为准。

1.1.2 泰语并列式双音词研究材料

泰语并列式双音词的研究材料是从《泰国国家语料库词频表》（以下简称为《泰语词频表》）筛选出的。我们据此选择研究材料的原因主要是：1）“泰国国家语料库（Thai National Corpus）”是泰国目前最大且较规范的语料库，其收词量约3300万⁹，框架以“British National Corpus (BYU-BNC)”为模板，是由泰国朱拉隆功大学语言学系、泰语系、文学系、工程系以及泰国各大出版社共同合作而成的。搜集的文体体裁多样¹⁰，渠道多元（包括书籍、报刊、宣传单、私人书信、网络文章等）；2）《泰语词频表》是根据“泰国国家语料库”中词语使用频率由高到低的排序，我们选取常用词作为我们的研究材料。为与《考试词典》匹配，我们将截取排序在前的8821个词作为泰语部分并列式双音词的选词范围。截取8821个词之前，我们首先将以下这些情况的“词/音节”剔除，即：

1）泰语数字、字母或符号，如：“๑(1)”“๒๕๕๐(2550)”“ก(泰语字母中排序第一个的，音为‘g’)”“ค(泰语字母中排序第三个的，音为‘k’)”“๑(泰语书写中用来表示重叠的符号)”；

2）不成词或无意义的音节，如：“มาร์”“เซอร์”“ที”“ยุทธ”等。即使该音节或语素有意义，它也只是某词的构成成分，如：“ยุทธ”，其虽具有“战争、战役的”意思，但不能独立成词。

⁹ <http://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc/searchtnc/>

¹⁰ <http://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc/structure/>

3) 专有名词, 包括人名和地名, 如 “อังกฤษ (英国)” “สุโขทัย (素可泰, 泰国的一个府)” “พงษ์ (Pong, 人名)”

4) 错别字, 如 “ ‘เป็น’ 是 ‘เป็น (译为 ‘是’) ’ 的错别字, 而 ‘เป็น’ 一词的使用频率更高” ;

5) 有些音译词, 如 “มิสเตอร์ ‘Mr.’ (先生)” “เลิฟ ‘Love’ (爱)” “เมสเสจ ‘Message’ (信息)” 等, 其只是人们临时使用的音译词, 没有固化为泰语词汇系统中的一部分, 所以我们也将它们剔除。

剔除了以上的词或音节, 我们截取《泰国国家语料库词频表》中前8821个词, 并从中选出本文的泰语并列式双音词研究材料。若无特殊说明, 下文所提及的 “《泰语词频表》” 意指本文所截出的8821个词。

泰语研究的材料选自《泰国国家语料库词频表》, 而汉语则选自《汉语水平考试词典》, 这两种语料来源大体是具有可比性的。因为, 《汉语水平考试词典》是根据《(汉语水平) 词汇等级大纲》编的, 而《大纲》则主要是根据词语的使用频度进行词语筛选和确定词语等级的。《大纲》编制者主要选取北京语言学院的《现代汉语频率词典》和刘源等编《现代汉语常用词词频词典》等7种词(字)频统计成果作为定量分析的依据, 获取词语频度的基本数据。这些词频统计在当时水平较高、影响较大。

(参看刘英林、宋绍周《论汉语教学字词的统计与分级》(《汉语水平词汇与汉字等级大纲》代序)(1992), 见《汉语水平词汇与汉字等级大纲》; 赵金铭、张博、程娟, 2003)

1.2 研究方法

1.2.1 定量与定性相结合的分析方法

本文首先从《汉语水平考试词典》与《泰国国家语料库词频表》中穷尽性统计出并列式双音词，通过统计并列式双音词占总词数的比例，构词语素间不同语义关系的比例，作出定量的分析，在定量分析的基础上对其进行定性分析，归纳汉语和泰语并列式双音词的主要异同，进而揭示其成因。

1.2.2 共时对比分析法

语言通过对比才能凸显出其特征（吕叔湘，1977）。本文是不同语言之间的共时对比研究，将从共时层面对比现代汉语和泰语中的并列式双音词。此外，由于在分析并列式双音词过程中，会涉及到古代汉语和泰语，如我们在判断其语素的语义关系时，因此，本文在共时的对比下，也会追溯构词语素的本源语义和词性。

1.3 并列式双音词构成成分的语义关系及其判定标准

汉语学界学者把并列式双音词构成成分的语义关系分为同义关系、类义关系和反义关系。

1.3.1 同义关系

符淮青（2004：107）提出“同义词除少数等义词外，从词的关系来说，是基本义、常用义有相同或相近义项（一项或多项）的一组词，从义项的关系说，是概念义有很大的共同性，但又有某些差别，或者附属义有差别，或语法特点有差别的一组词。”

黄伯荣等（2011：233-235）认为同一义场中包括等义词和近义词。同义词的差别表现在：1）理性意义方面的差异，主要

表现在意义轻重、范围大小的区别，集体与个体、搭配对象的不同；2) 色彩方面的差异，包括感情和语体色彩的不同；3) 词性方面的差异。一般情况下，词性或语法功能不同的词，不能构成同义词。但是，当一个词具有多义，且分属不同词性（兼类）时，就可以在意义相同或相近的条件下，分别跟词性相同的词形成同义词。

葛本仪（2001：146）则强调同义词的语法意义（词性）必须相同，并将同义词与近义词划分开来。此外，同义词的词汇意义及其概念对应性要完全相同，但色彩意义可以有差异。色彩意义包括：语体色彩、感情色彩、外来色彩、形象色彩、时代色彩和地方色彩。

周荐（2016：234-235）认为同义词的词义关系是同而不是近，词义的同义关系是建立在义位的基础上，即两个词的同义是在该词的某个义位上的相同。

综上所述，同义并列双音词的构词语素义一般不是完全等义的关系，而是两个语素在某个义素上语义相同，构成同义并列双音词。本文主要根据黄伯荣等（2011）对同义词的界定，作为我们判定并列式双音词构词语素同义关系的标准，即不严格区分同义和近义。

1.3.2 类义关系

邢福义等（2011：155）提出“同义词着眼于意义的相同相近，类义词着眼于意义的同类同属”。同类、同属词即居于同一语义场中的词语。黄伯荣、廖序东（2011：229）认为“属于同一语义场的各词义有共同的义素，表明它们同属一个语义场；又

有一些不同的义素，表明词义彼此之间的区别”，如：金、银、铜、铁、锡等词都属于“金属”语义场的词，也可以将它们称为“同位词”。同类、同属词还包括类属词和亲属词。如：人体部位的类属词：手、足、心、头等；亲属词如：父、母、兄、弟、姐、妹等。

需要注意的是，同一语义场下必有同义和反义关系的词，但类义词必没有同义、反义或上下位关系，而是同类、同属或同位关系。

1.3.3 反义关系

构成反义关系的两个语素并不是意义毫不相关的，而是“同中有异”。葛本仪（2001）认为反义关系的词也必须在同一个类型的概念范畴里，所以它们的词性、语法意义必须相同。它们“只有处在同一个统一体中，表示着既矛盾对立又互相依存的关系，才是反义词。”

葛本仪（2001：168-170）、周荐（2016：241）、邢福义等（2011：154）、刘卫红（2011）把反义词分为绝对反义词和相对反义词。绝对反义词没有中间概念的存在，它们在语义上是完全排斥的，若肯定A则否定B，肯定B必否定A。相对反义词“所表示的概念之间，存在着第三个乃至更多的中间概念，……它们在否定一方时，并不能肯定另一方。”（葛本仪，2001：169）

张博（1996）、蒋绍愚（2005：128-129）、杨吉春（2007：45-48）认为反义词的关系可分为互补、极性对立和反向三种。互补关系的反义词即上文所提的“绝对反义词”，它们在意义上非此即彼；极性对立关系的反义词即“相对反义词”，两个反义

词之间具有中间状态；反向关系的特点是：一方因着一方而存在，如：“买”和“卖”，它们的关系是“卖”因“买”而存在。

1.3.4 并列式双音词构成成分语义关系的判定标准

以上是前人对同义、反义、类义关系的界定、分类等相关研究，下面我们将以此为判定标准来分析汉泰并列式双音词构成成分之间的语义关系，在辨别构词语素的并列关系时，我们一般以构词语素的本义为判定基准。如：

千万：务必（表示恳切叮咛）¹¹

千：①十个百。②表示很多； 万：①十个千。②表示很多。

“千万”中的“千”和“万”，虽然都可以指“表示很多”，但它们的本义为“十个百”与“十个千”，所以，我们把它们归为类义关系。

然而，有些词的构词语素是具有了隐喻义或比喻义才得以结合为并列式双音词的，如：

户口：①住户和人口，例如旧时称某一地有若干户，若干口。②户籍。

户：①门。②人家；住户； 口：①嘴。②人口。

“户”由“门”转喻为“人家、住户”；“口”由“嘴”转喻为“人口”，“户口”是由语素的比喻义“住户”和“人口”的并连使用，构成并列式双音词。因此，除了语素的本义之外，我们也关注其引申义。

¹¹ 本文汉语释义主要以《现代汉语词典（第七版）》为准，泰语释义主要以《泰国皇家科学院泰语词典（2011版）》为准。

需要说明的是，以上的判定标准，主要通过汉语学界对同义词、近义词、类义词和反义词的判定标准来进行拟定的，而泰语中有一部分并列式双音词是由语音相近的构成成分所构成的，因此，需进一步说明。（参见2.3.2）

2. 汉语并列式双音词构成成分的关联类型

2.1 汉语同义并列双音词

同义并列双音词指（简称“同义并列”）两个具有同义关系（包括近义）的构词语素所组成的复合词。构成同义并列双音词的两个语素一般只是意义相近，或者只是在某个义位上相同。构成同义关系的并列式双音词的构词语素不是绝对的对等关系，它们在语素义、语体以及使用的自由度上往往存在差异。（丁喜霞，2006a；刘卫红，2011）

在分析多义性的语素时，我们根据并列式的两个构词语素的意义是否具有同义义位来辨别该词是否是同义并列双音词。例如：

【爱好】 爱：①对人或事物有很深的感情。②喜欢。

③爱惜；爱护。④常常发生某种行为；容易发生某种变化。

好：①喜爱（跟“恶 wù”相对）。②常容易（发生某种事情）。

“爱②”与“好①”构成同义关系，因此，“爱好”即同义并列双音词。

有些同义并列双音词构词语素的同义义位几乎相等，例如：

【伴侣】 伴：①同伴。 侣：①同伴。

【流传】 流：③传播。 传：③传播。

有些同义并列双音词构词语素的同义义位则是相近，不是完全等义（丁喜霞，2006a；刘卫红，2011）。例如：

【放弃】 放：①解除约束，使自由。③放纵。

弃：①放弃；扔掉。

【收缩】 收：①把外面的事物拿到里面；把摊开的或分散的事物聚拢。

缩：②没伸开或伸开了又收回去；不伸出。

有些同义并列双音词构词语素的意义在两个义位上同义，如：

【悲哀】 悲：①悲伤。②怜悯。

哀：①悲伤，悲痛。③怜悯。

“悲哀”中“悲①”与“哀①”意义相同；且“悲②”与“哀③”构成同义关系。

2.2 汉语类义并列双音词

类义并列双音词（类义并列）指两个具有类义关系的构词语素所组成的复合词。构成类义并列双音词的构词语素往往拥有一个共同的上位概念，属于同一语义范畴，具有同类的性质，而没有上下义、同义或反义关系。（张博，1996；刘卫红，2011；邢福义，2011等）“它们代表的对象或现象因为某种联系而经常用在一起”。（丁喜霞，2006b：281）我们把它们的构词语素分为相类和相关关系两类，如下：

（1）构词语素相类的并列式双音词，指的是两个构词语素同属于同类的概念或事物，例如：

【风浪】 风：①跟地面大致平行的空气流动的现象，是由于气压分布不均而产生的。

浪：①波浪。

“风”和“浪”都是指海上的自然现象，而且都有流动的特质，但两者是不同的现象，前者是“空气”的流动，而后者是“水”的流动。再如：

【骨肉】 骨：人和脊椎动物体内支持身体、保护内脏的坚硬组织；

肉：人和动物体内接近皮的部分的柔韧的物质。

【要领】 要：①重要。②重要的内容。

领：①颈，脖子。④大纲；要点。

丁喜霞（2004）对“要领”的探源得出，“要领”本是并列式短语，指“腰”和“脖子”。“腰”和“脖子”都是人体重要且关键部位，通过相似联想，从人体部位认知域投射到一般事物的认知域，因而“要领”就有了比喻引申义，指“要点”。虽我们从《现汉》的释义中，已经看不到“要”的本义，但文献中已经证实“要领”中的“要”是“腰”的本字，“腰”和“脖子”都是人体的部位，我们将它归为类义并列双音词。

【东北】 东：①方位词。四个主要方向之一，太阳升起的一边（跟“西”相对）。

北：①方位词。四个主要方向之一，清晨面对太阳时左手的一边（跟“南”相对）。

“东”和“北”都是方位词，都指是四个主要方向之一，但“东”是太阳升起的一边，而“北”是清晨面对太阳时左手的一

边，没有同义关系，同时也没有反义关系，“东”与“西”相对，而“北”与“南”相对。因此，“东北”是类义并列双音词。

另如：森林 山水 神气 神仙 分寸 子孙 子弟
远大 琢磨 肌肉
规矩 薄弱 才能 窗户 词句 衣裳 饮食
烟雾 儿女 分寸

(2) 构词语素相关的并列式双音词，指的是两个构词语素所表示的动作在时间上有先后关系，例如：

【审批】 审：②审查

批：③对下级文件表示意见或对文章予以批评

【孕育】 孕：①怀胎 育：①生育

【吸取】 吸：②吸收 取：③得到；招致

再如：报考 辩解 猜想 采用 崇拜 传说 劝说
散发 修订 改编 阻扰 招待 分配 完善

2.3 汉语反义并列双音词

反义并列双音词（简称“反义并列”）指两个具有反义关系的构词语素所组合而成的复合词。其构词语素亦是“同中有异”，“同”为有着共同的上位概念，而“异”即其区别性义素的对立，构成了对立或反义的关系。

在分析多义性的语素时，反义并列的参构语素在意义上至少有一对反义关系。我们按互补、极性对立和反向三种反义关系来对反义并列双音词进行分析，如下：

（一）互补关系或称绝对反义关系的反义并列双音词，其两个构词语素的语义即非 A 则 B，或非 B 则 A，例如：

【动静】 动：①（事物）改变原来位置或脱离静止状态（跟“静”相对）

静：②安定不动（跟“动”相对）。

【反正】 反：①颠倒的；方向相背的（与“正”相对）。

正：④正面（跟“反”相对）。

【开关】 开：①使关闭着的东西不再关闭；打开。

关：①使开着的物体合拢。

另如： 呼吸 日夜 是非 是否 昼夜

（2）极性对立关系的反义并列双音词，其构词语素的语义有中间状态，不A不一定是B，而不B也不一定是A，如：

【暗淡】 暗：④（颜色）浓重，不鲜明淡：③（颜色）浅

【粗细】 粗：①（条状物）横剖面大（跟“细”相对）

细：①（条状物）横剖面小（跟“粗”相对）

【前后】 前：①方位词。正面的部分；人或物正面所朝的方向（跟“后相对”）。

后：①方位词。背面的部分；人或物正面所朝的方向（跟“后相对”）。

另如： 长短 大小 多少 高低 好坏 黑白 早晚
左右

（3）反向关系的反义并列双音词，其构词语素的语义关系即A或B的存在是因着对方的存在，如：

【东西】 东：①方位词。四个主要方向之一，太阳升起的一边（跟“西”相对）。

西：①方位词。四个主要方向之一，太阳落下去的一边（跟“东”相对）。

【收支】 收：③获得（经济利益）支：⑤付出或领取（款项）

【教学】 教：①教导；教育 学：①学习

另如： 出入 夫妇 紧张 来回 来往 利害 利弊
往来 装卸

此外，并列式双音词构词语素的语义关系，有些既是同义关系，又是类义关系，例如：

【死亡】 死：①（生物）失去生命（跟“生、活”相对）
亡：①逃亡；③死。

“死①”与“亡①”具有类义关系，构成类义并列双音词；而在“死①”与“亡③”具有同义关系，构成同义并列双音词。在进行分类时，我们把“死亡”归为同义并列双音词，主要考虑其在现代汉语中的词义（常用义）。“死亡”的语义在现代汉语中主要表示“失去生命”，“死”和“亡”在“失去生命”的义项上构成同义关系。

有些并列式双音词的构词语素既是类义关系，又是反义关系，例如：

【黑白】 黑：①像煤或墨的颜色（跟“白”相对）；⑤坏、狠毒

白：①像霜或雪的颜色（跟“黑”相对）；指好的、善的。

“黑①”与“白①”构成类义关系，它们的共同上位概念是“颜色词”，黑白可算是类义并列双音词；此外，“黑”具有“坏、狠毒”之义，而“白”指“好的、善的”，“黑白”的整词义在“好坏”的义项上构成反义关系。出于考虑现代汉语中的基本义，“黑白”意指“比喻是非、善恶”，因此，我们将其分析为反义关系并列式双音词。

3. 泰语并列式双音词构成成分的关联类型

从泰语并列式双音词构成成分的关联类型来看，它们是由两个意义相同、相近、相关或相反的语素组合而成，或是由两个谐音的音节组合构成的词。因此，我们把泰语中并列式双音词分为语义关联并列式双音词和语音关联并列式双音词。

3.1 泰语语义关联并列式双音词

3.1.1 泰语同义并列双音词

泰语中同义并列双音词指两个具有同义、近义关系的构词语素并列后构成的词语。其构词语素之间一般仅在某个义位等同或相近，而非完全等义的语素。如：

/k^hem⁴¹.k^hεŋ¹⁴/แข็งแข็ง (坚强；强悍；强壮)¹²

/k^hem⁴¹/เข้ม: ①强；烈；猛。

②浓的（味道）；深的（颜色）。

/k^hεŋ¹⁴/แข็ง: ①僵硬。②生硬。③（日）烈。④刚硬。

⑤强；猛 ⑥粗鲁；不文雅。⑦凝结。

¹² 泰语并列式双音词释义我们主要参考《泰国皇家学术院泰语词典（2011版）》，同时参考广州外国语学院主编的《秦汉词典》（1987）。

“/k^hem⁴¹/เข้ม” ❶与 “/k^hεŋ¹⁴/แข็ง” ❺构成同义并列双音词。

另如：

/t^hian⁴¹.troŋ³³/เที่ยงตรง (正直)

/t^hian⁴¹/เที่ยง : ❶公正；公平；❷正；准

/troŋ³³/ตรง : ❶公正；公正；❷正；直

/pa:²¹.t^hwan²¹/ป่าเถื่อน (野蛮)

/pa:²¹.t^h/ป่า : 森林 /t^hwan²¹/เถื่อน : 森林 (泰南方言词)

/hon¹⁴.t^ha:ŋ³³/หนทาง (道路)

/hon¹⁴/หน : 道路 /t^ha:ŋ³³/ทาง : 道路

/ja:k⁴¹.raj⁴⁵/ยากไร้ (贫穷)

/ja:k⁴¹/ยาก : 穷困 /raj⁴⁵/ไร้ : 贫乏

/hot²¹.hu:²¹/หดหู่ (消沉)

/hot²¹/หด : 缩 (小) /hu:²¹/หู่ : 缩 (小)

3.1.2 泰语类义并列双音词

泰语中类义并列双音词指两个具有类义关系的构词语素并列后构成的复合词，包括同类和相关两种关系。

(一) 构词语素相类的并列式双音词，即为同属同类的语素所构成的类义并列双音词。例如：

/ba:ŋ³³.baw³³/บางเบา (减少；减轻)

/ba:ŋ³³/บาง : 薄 /baw³³/เบา : 轻

/tɕaj³³.k^hɔ:³³/ใจคอ (❶心胸、胸怀；❷性情)

/tɕaj³³/ใจ : 心 /k^hɔ:³³/คอ : 颈

/ŋɯn³³.t^hɔ:³³/เงินทอง (钱财)

/ŋɯn³³/เงิน : 银 /t^hɔ:³³/ทอง : 金

/lwat⁴¹.nua⁴⁵/เลือดเนื้อ (①骨肉; ②生命)

/lwat⁴¹/เลือด : 血 /nua⁴⁵/เนื้อ : 肉

/phi:⁴¹.no:nɯŋ⁴⁵/พี่น้อง (兄弟/姐妹/兄妹/姐弟)

/phi:⁴¹/พี่ : 兄/姐 /no:nɯŋ⁴⁵/น้อง : 弟/妹

(二) 构词语素相关的类义并列双音词, 即两个构词语素所表示的动作在时间上有先后关系, 例如:

/lom⁴⁵.la:nɯŋ⁴⁵/ล้มล้าง (颠覆)

/lom⁴⁵/ล้ม : 推翻 /la:nɯŋ⁴⁵/ล้าง : 清除

/fan³³.fa:²¹/ฟันฝ่า (冲破; 披荆斩刺)

/fan³³/ฟัน : 斩; 劈 /fa:²¹/ฝ่า : 突破

/pʰɔ⁴⁵.lian⁴⁵/เพาะเลี้ยง (栽培; 养殖)

/pʰɔ⁴⁵/เพาะ : 育(苗) /lian⁴⁵/เลี้ยง : 养

/luk⁴⁵.la:m³³/ลุกลาม (蔓延; 扩大)

/luk⁴⁵/ลุก : 【火】燃起 /la:m³³/ลาม : 【火】蔓延

3.1.3 泰语反义并列双音词

反义并列双音词指两个具有反义关系的构词语素所组成的词语。泰语里的反义并列双音词数量极少, 例如:

(1)/pʰit²¹.tʰɔ:p⁴¹/ผิดชอบ (是非; 好歹)

/pʰit²¹/ผิด : 错 /tʰɔ:p⁴¹/ชอบ : 对

(2)/tʰuk⁴⁵.suk²¹/ทุกข์สุข (生活的情况或状态)

/tʰuk⁴⁵/ทุกข์ : 痛苦 /suk²¹/สุข : 快乐

(3)/su:⁴⁵.kʰa:j¹⁴/ซื้อขาย (买卖; 指一种合同的名称, 即买卖合同)

/su:⁴⁵/ซื้อ : 买 /kʰa:j¹⁴/ขาย : 卖

(4) /da:j⁴¹.sia¹⁴/ได้เสีย (❶得失、利弊、输赢。❷同居)

/da:j⁴¹/ได้ : 得 /sia¹⁴/เสีย : 失

以上(1)是互补关系或称绝对反义关系的反义并列双音词；(2)是极性对立关系的反义并列双音词，因为“/tʰuk⁴⁵/ทุกข์(痛苦)”和“/suk²¹/สุข(快乐)”有中间状态；而(3)(4)都是反向关系的反义并列双音词。如：“/da:j⁴¹/ได้(得)”与“/sia¹⁴/เสีย(失)”一方存在是因着另一方的存在。

3.2 泰语语音关联并列式双音词

泰语并列式双音词还包括由两个谐音的音节组合构成的“语音关联并列式双音词”，它们的构成成分之间韵律和谐，表现在构成成分的首辅音和/或元音相同相通，特别是首辅音基本上相同。语音关联的并列式双音词有两种形式：

第一类：其构成成分是由两个音节构成，该音节或有意义，或无意义，但都与词义无关，构词成分之间没有语义的关联，主要是声韵和谐的关系，例如：

/ke²¹ ka²¹/เกะกะ(碍手碍脚)

/lo³³ le³³/โลเล(犹豫不决)

/li³³ la³³/ลีลา(姿态；风韵)

/klop²¹ kluan²¹/กลมกลืน(和谐；协调)

/ɲɔ³³ ɲɛ³³/จ๊อแจง(哭闹)

/tɕam³³ tɕe³³/จ้ำเจ (单调)

以上词例构成成分不能拆分，以整体来表词义。此类词语相当于汉语中的“联绵词”，而泰语学界认为它们是“并列式词语”；

第二类：构成成分其中一个音节（语素）表词义，另一音节只起到声韵和谐或加强词义的作用，并不表义，而且两个构成成分在语义上也没有关联（语义相同、相近、相关或相反），但在声韵上和谐（Aunchaleenukul, 2003）。语音关联并列式双音词中不表义的音节，有两种情况：（1）该音节完全没有意义；（2）该音节是有意义的语素，但与词义无关，最重要的是构词成分之间没有语义上的关联。

（1）类词例：

/k ^h reŋ ⁴¹ .	k ^h rat ⁴⁵ /เคร่งครัด（严格）
严	—
/ʔup ²¹ .	ʔip ²¹ /อุปอิบ（嘟囔；囔囔）
嘟囔	—
/kwa ⁴¹ .	ku:n ³³ /เกื้อกูล（帮助；援助）
帮助；援助	—
/pre: ³³ .	pruan ³³ /แปรปรวน（变化不定）
改变；变换	—
/mɔm ³³ .	mɛm ³³ /มอมแมม（肮脏）
肮脏	—

以上词例都由首素表义，并且首素与词义相同，尾素是无意义的音节。

（2）类词例：

/du: ⁴¹ .	duŋ ³³ /ดื้อดึง（不听从不讲理）
不听从	拉
/hak ²¹ .	ha:m ⁴¹ /หักห้าม（抑制；克制）

折断 禁止；制止

以上词例的辅音和元音相同，但元音有长短之分。再如：

/k^hop²¹. k^han¹⁴/ขบขัน (好笑；滑稽)

咬 滑稽

/k^hla:j⁴⁵. k^hlɯŋ³³/คล้ายคลึง (相似)

相似 捏

/ru:¹⁴. ra:¹⁴/รุ่มร่า (艳丽；华丽)

华丽 开心的样子

/mɔ²¹. tɔ²¹/เหมาะสม (正合适；恰好；恰当)

适宜 鑿

有些学者（如：Panthumaytha, 2011）将第二类语音关联并列式双音词归为“语义关联并列式双音词”，因为两个语素的结合，主要是为了让其中一语素增强另一语素的语义，严格意义上来说，它们结合是为了增强语义。然而，由于它们的构词语素在语义上没有关联，而且它们的辅音相同，元音和谐。因此，本文将它们归为“语音关联并列式双音词”。

4. 汉泰并列式双音词构成成分关联类型的对比分析

通过分析并列式双音词的构成成分，我们发现并列式双音词的概念范畴在汉语和泰语中有一定的出入，相对汉语并列式双音词来说，语音关联并列式双音词是泰语中特有的。

根据并列式双音词构成成分的关联类型可分为两种，即语义关联并列式双音词和语音关联并列式双音词。汉语并列式双音词的关联类型，其构成成分必需在语义上有关联，仅语音关联是不

成并列式双音词的，而泰语中除了包括语义上关联的并列式双音词之外，还包括语音上具有声韵和谐关系的并列式双音词。

需要说明的是，我们区分泰语中语音关联或语义关联的并列式双音词，主要是以构成成分之间是否有语义关系为出发点，若并列式双音词构成成分在语义上有关联，即使在语音上也具有声韵和谐关系，我们也把它视为“语义关联并列式双音词”。

通过观察构成成分的语义关联类型，汉泰语均有同义、反义和类义语素并列的双音词。汉语和泰语中同义并列式双音词是并列式双音词的主体，在各自语言中占比都很高，汉语同义并列式双音词占 73.04%，泰语同义并列式双音词的占比更是高达 87.73%。反义并列式双音词在各自语言中的比重差不多，比重均极少，汉语反义并列式双音词占汉语各类语义关系的 1.78%，泰语反义并列式双音词仅占 0.8%。汉语中类义并列式双音词的占比高于泰语中的类义并列式双音词。汉语类义并列式双音词占比为 25.18%，而泰语类义并列式双音词仅占 11.47%。如下表所示：

汉泰不同语义关系类型的并列式双音词的数量分布表

语义关联并列式双音词	《考试词典》 数量分布		《泰语词频表》 数量分布	
	词数	比重	词数	比重
同义并列式双音词	1642	73.04%	436	87.73%
类义并列式双音词	566	25.18%	57	11.47%
反义并列式双音词	40	1.78%	4	0.8%
合计	2248	100%	497	100%

从语义结构上看，汉语和泰语中同义并列双音词、类义并列双音词和反义并列式双音词均基本一致，都是由同义（近义）、类义或反义（对义）的语素构成。我们将根据同义、类义和反义并列双音词在各自语言中的构词特点，从不同角度来探析汉泰语并列式双音词的异同。

以下我们主要对汉语并列式双音词和泰语中具有语义关联的并列式双音词进行对比分析。

4.1 汉泰同义并列双音词构词语素对比分析

同义并列双音词在两种语言中均比重最高，尤其泰语颇高。我们从同义并列双音词的产生原因进行观察，以更清晰地揭示出它们之间的差异。

首先，古代汉、泰语都以单音节词为主，一个词常常有多个义项，当两个有相同义项的多义语素（词）结合在一起时，它们能有效地舍弃多义性，准确地表达语义。（Phraya Anumarnratchathon, 1956:219；刘卫红，2011；罗姝，2012等）如汉语中的“爱好”指“对某种事物具有的浓厚的兴趣”，同义关系的两个语素保留了“喜欢、喜爱”义，彼此限制了“爱”与“好”的其它意义。泰语中的“/k^hem⁴¹.k^hεŋ¹⁴/เข้มแข็ง（坚强；强悍；强壮）”也是如此。

其次，汉语并列式双音词的产生有“同义为训”一说，同义词相互训释的互训材料凝结成词。如《说文》“更，改也”，“改，更也”，“更”“改”组合就构成并列式双音词“更改”。而泰语并列式双音词的产生也具有其中一语素来解释另一语素的说法。由于泰语中有很多外来词，为了解释该词，所以将同义的

外来词（语素）和泰语通用词（语素）并列构成双音词（或多音词），以让泰国人明白外来词。

如：泰国通用语词+梵语词

/sa:k⁴¹+ sop²¹/ซากศพ (尸体)

尸 尸

高棉语词+泰国通用语词

/sa²¹.kat²¹+ kan⁴¹/สกัดกั้น (拦截；阻拦)

阻拦 拦

或其中一语素也可能是泰语方言词。将同义的泰语通用词和方言词并列，有助于人们理解那个知晓度不高的方言词。

如：泰国通用语词+泰北方言词

/sma²¹+ sa:t²¹/เสื่อสาน (席子)

席子 席子

泰国东北方言词+泰国通用语词

/la⁴⁵+ thiŋ⁴⁵/ละทิ้ง (丢弃)

弃 弃

由此可见，泰语中泰国通用语词可以与外来词或泰语方言词结合构成同义并列双音词，而汉语中普通话词与外来词组成的词，一般不构成并列式双音词，如：“卡片”¹³；至于普通话词是否能与方言词组合构成并列式双音词还需进一步探究。

¹³ 《考试词典》将“卡片”一词归为半音译词。

除了泰语通用词和外来词的结合之外，泰语同义并列双音词还可以由两个同义的外来词（语素）构成，一般是多音节的同义并列双音词。

如：梵语+巴利语

/sap⁴⁵ + .som¹⁴.bat²¹/ทรัพย์สมบัติ (财产)

钱财 财产

高棉语+高棉语

/p^ha²¹.som¹⁴ + p^ha²¹.sa:n¹⁴/ผสมผสาน

混合 联系 (点滴积蓄，积少成多)

然而，其中必有一词（参构语素）是泰国人熟悉的。

(Navamark, 1968 转引自 Settawat, 1973) 此外，我们发现，泰语同义语素的结合也较多考虑到声韵的和谐，让语句更华丽顺耳。

4.2 汉泰类义并列双音词构词语素对比分析

汉、泰语中的类义并列双音词，都是由两个意义相关的语素相结合，或是拥有共同上位词，或是同类性质，包括在时间上有顺延且具相关性的。

“词语联想”亦是类义并列双音词形成的重要原因之一。

(丁喜霞, 2006a; 陈希伦、刘冬冰, 2013 等) 汉泰类义并列双音词在选构语素上有差异。以人体部位为例，如汉语中“骨肉”指“父母兄弟子女等亲人”，而泰语则用血和肉（/l^wat⁴¹.nu^a⁴⁵/เลือดเนื้อ (血+肉：骨肉)）来指骨肉之意；再如泰语用“心和颈 (/t^haj³³.k^ho:³³/ใจคอ) ”来指“性情、心情、心胸”等。汉语中以“心、胸”并列来指“内心或视觉方面的感受”。

当然，也有一些词在选构语素上相同，例如：“面目”，泰语中也用“面目”（/na:⁴¹. ta:³³/หน้าตา）来指“面貌；脸面”，但它们在语用上具有一定的差异，汉语中可说“政治面目”，而泰语中则不能。再如汉语中“国家”和泰语中“/ba:n⁴¹. mmaŋ³³/บ้านเมือง（家+国：国家）”，其中都用“国和家”进行构词，但它们的语素顺序则不同。

此外，汉语中同义并列的某些词，在泰语里则是类义并列双音词，如：汉语中“田地”和泰语中“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”，分析其构词语素：

田：田地（有的地区专指水田）；地：土地；田地¹⁴

/raj²¹/ไร่：地（专指种植玉米或其它果树的土地）；/na:³³/

นา：田（专指种植稻米的水田）

可见，汉语中的“田地”和泰语中的“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”这两个并列式双音词的概念义基本相同，都泛指可以用于种植的土地。但汉语“田地”两个构词语素为同义关系，泰语“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”两个构词语素为类义关系。

4.3 汉泰反义并列双音词构词语素对比分析

汉语和泰语中反义并列双音词都可分为互补关系、极性对立关系和反向关系三种反义类型。汉民族的对称心理（陈希伦、刘冬冰，2013）对反义关系并列式有一定的影响。因此，相对来说，汉语中反义并列双音词比泰语要多，虽在比重上差异不大，但总词数量上来看，汉语（40个）的数量是泰语（4个）的10倍。

¹⁴ 因此，汉语中可以说“农民种田”，也可以说“农民种地”。

泰语中反义并列的词语，大多处于词组形式，未发生词汇化，如：“ซ้ายขวา（左右）” “ก่อนหลัง（前后）” “ดีชั่ว（好坏）” 等。

从反义并列双音词的语素顺序来看，泰语反义并列双音词语素序大部分跟汉语一样也按空间方位准则（左右、上下）、先后准则（先后、早晚）、自我中心准则（往返）、等级准则（夫妻、男女）¹⁵的顺序排列。但也有一些语素顺序是跟汉语相反的，尤其是“大小准则”，汉语并列式双音词构词语素主要是由大到小来排序，而泰语一般则是由小到大的排序。如：“深浅”，泰语为“ตื้นลึก（浅+深）”；“大小”，泰语为“เล็กใหญ่（小+大）”；“长短”，泰语为“สั้นยาว（短+长）”等。

此外，“利弊准则”中，汉语并列式双音词一般积极意义语素置前，消极意义语素置后，而泰语则常有弊先于利、负面先于正面的情况，如：“ผิดชอบ（错+对）” “แพ้ชนะ（败+胜）” “ทุกข์สุข（苦+乐）” 等。“自我中心准则”的顺序也有不一致的情况，如：“远近”，泰语词为“ใกล้ไกล（近+远）”等。

5. 总结

在汉语和泰语学界，并列式双音词的概念范畴有所不同。从汉语和泰语中并列式双音词构成成分的关联类型来看，泰语中

¹⁵ 束定芳、黄洁（2008）汉语反义复合词构词理据和语义变化的认知分析，《外语教学与研究》（外国语文双月刊）第6期。

包括语音关联和语义关联并列式双音词两种，而汉语中构成成分的语义关联是并列式双音词的前提条件。

汉、泰语中并列式双音词构词成分的关联类型中，均有语义关联部分。语义关联指语素义的关系，具有同义、类义和反义三种关系。其中同义并列双音词在两种语言中数量分布最多，是并列式双音词的主体，尤其在泰语中比重颇高。反义并列双音词在两种语言中比重都极少，仅占 1%—2%之间。无论如何，反义语素并列，体现出特别的语义特征。反义并列双音词数量虽少，但是值得我们特别关注的。

从语义结构来看，汉语和泰语中同义并列、类义并列和反义并列双音词基本一致，都是由同义（近义）、类义或反义的语素构成。然而，从具体构词成分的选构来看却有出入，如泰语中有泰国通用语词与外来词、泰国通用语词与泰语方言词、外来词与外来词组合而成的同义并列双音词，而汉语中普通话词与外来词组合构成的双音词，一般不是并列式。再如汉语中用“骨肉”来指“父母兄弟子女等亲人”，而泰语则用“血+肉”来表达同类概念等。反义并列双音词构词语素的排序上，汉、泰中有一些差异，尤其是“大小准则”的排序，汉语主要是由大到小的排序，而泰语则由小到大排序。

总而言之，笔者认为在汉语作为第二语言教学中，若老师能有意识地引导汉语二语学习者，从母语中的并列式构词法知识去理解并学习汉语，将获得事半功倍的效果。

参考文献:

- Aunchaleenukul, S. (2003). *Rabop kham nai phasa Thai* [The words system of Thai Language]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chen, X.L.; Liu, D.B. (2013). 《Qiantan Hanyu binglieshi shuangyinci chansheng de nei wai jizhi》 [A Brief Discussion on the Internal and External Mechanism of Chinese Paratactic Disyllabic Words]. *Data of Culture and Education (Yuyan wenxue yanjiu)*, 24, 24-25.
- Dictionary Editing Room, Institute of Language, Chinese Academy of Social Sciences. (2016). *Xiandai Hanyu cihuixue* [Contemporary Chinese Dictionary, Seventh Edition]. Beijing: The Commercial Press.
- Ding, X.X. (2004). 《“Yaoling” jinyi tan yuan》 [The Roots of “Yaoling”]. *Journal of Xidian University (Social Science Edition)*, 2, 120-122.
- Ding, X.X. (2006a). 《Lianxiang gouci: tongyi binglie shuangyinci de gouci moshi》 [Associative Word Formation: The Word Formation Pattern of Synonymous and Paratactic Disyllabic Words]. *Journal of Zhoukou Normal University*, 1, 122-126.
- Ding, X.X. (2006b). *Zhong Gu changyong binglie shuangyinci de chengci he yanbian yanjiu* [A Study

- on the Formation and Evolution of the Coordinate Disyllabic Words in the Middle Ancient Times]. Beijing: Language and Culture Press.
- Fu, H.Q. (2004). *Xiandai Hanyu cihui* [An introduction to modern Chinese vocabulary]. Beijing: Peking University Press.
- Ge, B.Y. (2001). *Xiandai Hanyu cihuixue* [Modern Chinese Lexicology]. Beijing: The Commercial Press.
- Guangzhou College of Foreign Languages (1987). *Han Tai cidian* [Thai-Chinese Dictionary]. Hongkong: The Commercial Press of Hongkong.
- He, D.M. (2012). 《Taiyu gouci yanjiu》 [A Study on Word-formation of the Thai Language] (phd thesis). Shanghai Normal University, Shanghai.
- Hu, T. (1986). 《Zangyu binglieshi fuheci de yi xie tezheng》 [Several Characteristics of Tibetan Coordinate Compound words]. *Minority Languages of China*, 6, 13-19.
- Huang, B.Y.; Liao, X.D. (2011). *Xiandai Hanyu (shang ce)* [Modern Chinese (Volume I)]. Beijing: Higher Education Press.
- Jiang, S.Y. (2005). *Gu Hanyu cihui gangyao* [An Outline of Ancient Chinese Vocabulary]. Beijing: The Commercial Press.

- Liu, W.H. (2011). 《Binglieshi shuagyinjie fuheci de ciyi tedian ji qi biyu yi chansheng de renzhi jichu》 [The Characteristics of Paratactic Disyllabic Compound Words Meaning and the Cognitive Basis of their Figurative Meaning]. *Journal of Henan institute of Engineering (Social Science Edition)*, 4, 75-78.
- Luo, S. (2012). 《Xiandai Hanyu binglieshi fuheci xianyu xianxiang de renzhi jieshi》 [Cognitive Explanation of Redundancy in Coordinate Compounds of Modern Chinese]. *Journal of Shanghai University (Social Sciences Edition)*, 6, 103-110.
- Lv, S.X. (1977). 《Han Ying yufa bijiao juli》 [Examples of Comparison between Chinese and English Grammar]. *Foreign Language Teaching and Research*, 2.
- Panthumaytha, B.(2011). *Laksana phasā Thai* [The Characteristic of Thai Language]. Bangkok: Ramkamhaeng University.
- Pei, X.R. (2001). *Taiyu yufa xinbian* [A new Edition of Thai Grammar]. Beijing: Peking University Press.
- Phraya Anumarnratchathon (1956). *Niruktisat phak 2. Phim khrang thi nang* [Etymology part 2 (1 st edition)]. Phranakhon: Rungruengtham Press.
- Royal Academy (2011) *Photchananukrom chabap ratchabanthatayasathan Pho.So. 2554* [The

- Dictionary of Royal Institute of Thailand (2011)
 Bangkok: Nanmee Book Publications.
- Settawat, R. (1973). *Khamsoṅ nai phasā Thai* [Synonymous Disyllabic words in the Thai language] (master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Shao, J.M. (2000). *Hanyu shuiping Kaoshi cidian* [HSK dictionary]. Shanghai: East China Normal University Press.
- Shu, D.F.; Huang, J. (2008). 《Hanyu fanyi fuheci gouci liju he yuyi bianhua de renzhi fenxi》 [A cognitive approach to the internal sequence and semantic changes of Chinese antonymic compounds]. *Foreign Language Teaching and Research (bimonthly)*, 6, 418-422.
- Xing, F.Y.; Wang G.X. (2011). *Xiandai Hanyu (di'er ban)* [Modern Chinese (2nd Edition)]. Wuhan: Central China Normal University Press.
- Yang, J.C. (2007). *Hanyu fanyi fuci yanjiu* [A Research on Chinese Opposite Compound Words]. Beijing: Zhong Hua Book company.
- Zhao, J.M.; Zhang, B.; Cheng, J. (2008). 《Guanyu xiuding <(Hanyu shuiping) cihui dengji dagang> de ruogan yijian》 [Some suggestions on the revision of the

Outline of Graded Vocabulary for HSK]. *Chinese Teaching In The World*, 3, 73-83.

- Zhang, B. (1996). 《Xian Qin binglieshi lian yong cixu de zhiyue jizhi》 [Restriction Mechanisms of the Order of the Parallel Conjunctions in the Pre-Qin Period]. *Studies in Language and Linguistics*, 2, 13-25.
- Zhang, B. (1999). 《Zuhe tonghua: ciyi yansheng de yi zhong tujing》 [Group Assimilation: A Way of Word Meaning Derivation]. *Studies of The Chinese Language*, 2, 129-136.
- Zhou, J. (1995). 《Fuheci goucheng de yusu xuanze》 [Morpheme Selection of Compound Words]. *Journal of Chinese Linguistics*, 7.
- Zhou, J. (2016). *Cihui lun* [Theory of Lexicons]. Beijing: The Commercial Press.

A Comparative Study on the Correlation Types of the Constituent Components of Chinese and Thai Coordinate Disyllabic Words

Marisa Saecheng

Chinese Major, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities,
Chiangmai University, 50200, Thailand

Tel.: +66 53-943-247 Email: marisa.sa@cmu.ac.th

(received 12 June,2020) (revised 12 November,2020)

(accepted 23 November,2020)

Abstract

Coordinate compound is an important way of word formation in both Chinese and Thai vocabulary systems. However, the conceptual category of coordinate compound is different between these two languages. Both Chinese and Thai coordinate disyllabic words are composed of two or more identical, similar, related, or opposite meanings of morphemes. There are three types of coordinate disyllabic words, including consonance, divergence, and classification disyllabic words. Furthermore, the conceptual category of Thai coordinate disyllabic words also includes "phonetically related coordinate disyllabic words", which are formed by two or more harmonious sounds of syllables. The Thai coordinate disyllabic words are not semantically related but

are stressed on the phonetic harmony within the coordinate disyllabic words. This paper compares the number of coordinate disyllabic words in the "Chinese Proficiency Test Dictionary" and "Thai National Corpus" and finds that the proportion of identical disyllabic words in the two languages is rather high, while that of opposite disyllabic words is very small. However, the semantic features reflected by the juxtaposition of the opposite meaning morphemes are more special and deserve our attention.

Keywords: Chinese language and Thai language; coordinate compound; related structures; semantic relationship; comparison

汉泰并列式双音词构成成分关联类型对比研究

陈卿卿¹

泰国清迈大学人文学院东语系中文专业 239 号邮编 50200

电话: +66-5394-3247 邮箱: marisa.sa@cmu.ac.th

收稿日期2020.6.12 修回日期2020.11.12 接收日期2020.11.23

摘要

并列式构词法在汉语和泰语中都是重要的构词手段。而汉语和泰语并列式双音词的概念范畴却有所不同。从构成成分之间的关联类型来看,汉语和泰语并列式双音词均是由两个意义相同、相近、相关或相反的语素并列组合成词,都有同义并列、类义并列和反义并列三种关系类型。除此之外,泰语并列式双音词的概念范畴中还包括“语音关联并列式双音词”,即由两个或两个以上在语音上具有声韵和谐关系的音节并列组合成词。其并列式双音词的两个成分在语义上没有关联,两个构成成分主要在语音上具有声韵和谐的关系。本文通过统计对比《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库词频表》中并列式双音词的数量,我们发现两种语言中的同义并列双音词的比重颇高,而反义并列双音词的比重均极少,然而反义语素并列所体现出的语义特征较为特别,是值得我们关注的。

关键词: 汉语和泰语、并列式双音词、语义关联、关联类型、对比研究

¹ 陈卿卿(Marisa Saecheng),女,复旦大学汉语国际教育硕士学位,北京语言大学汉语言文学学博士学位,研究方向为现代汉语词汇及词汇教学研究。现为清迈大学人文学院东语系中文专业讲师。

1. 引言

在汉语里复合法是占有优势的构词法。复合法具有能产性，所以复合词数量较多。张博（1999）指出“春秋时期并列式造词法是两种最能产的语法造词法之一，但地位略低于偏正式；到战国时代，并列式双音词的增长速度比偏正式明显加快；至东汉，并列式在语法造词法中占有绝对优势，没有任何一种造词法堪与匹敌。”周荐（1995）通过统计得出，汉语中并列式在全部复合词中占有 25.7% 的份额。仅次于偏正式，且所占的份额高于其他结构类型的总和。在泰语词汇系统中，从词的结构类型来看，包括单纯词（คำมูล）、复合式词语（คำประสม）² 并列式词语（คำซ้อน）³、重叠式词语（คำซ้ำ）、附加式词语以及萨玛式（คำสมาส）⁴、顺替式词语（คำสนธิ）⁵ 等。值得注意的是，相对汉语来说，并列式词语在泰语词汇系统中单独成类，具有与单纯

² 复合式词语（คำประสม）是由形音义不同的泰语本源单纯词（语素）复合构成的词语。如：แม่（母亲）+ น้ำ（水）= แม่น้ำ（江河）

³ 有些学者将泰语并列式词语（คำซ้อน）译为“重复词”（如：何冬梅：2012）。但泰语并列式词语的两个或两个以上构成成分不仅在语义上重复，或在语音上重复，还包括在语义上具有相反或相类的关系，大部分与汉语中并列式词语是一致的。因此，本文将它称为“并列式词语”。

⁴ 萨玛式复合法是巴利文的一种构词方法。泰语中大量借用巴利文和梵文的词语，同时也借用了其萨玛构词法，“把两个或两个以上的来自梵文、巴利文的单纯词组合在一起，构成一个新的复合词”，称为萨玛式复合词（คำสมาส）。（裴晓睿，2001：16）

⁵ 顺替式复合法是巴利文—梵文的一种构词方式。“泰语用来把两个梵文—巴利文单纯词结合成一个复合词，并发生语音替代”，称之为顺替式复合词（คำสนธิ），即前一个单纯词的末尾辅音（韵尾）与后一个词的头头音发生了融合，有的元音消失，有的辅音出现替代。（裴晓睿：16—17）

词、附加式词语、重叠式词语及其他复合词相同的词法地位，说明并列式在泰语里是一种较为重要的构词法。

胡坦（1986）提出并列式词语在汉藏语系里较为普遍，但具体构成方面，各语言具有自己的特色。吕叔湘（1977）指出“一种事物的特点，要跟别的事物比较才显出来。”有了对比才能鉴别，语言也是如此。此外，汉语和泰语并列式词语中双音节占比颇高。因此，本文将基于前人的研究，通过统计《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库⁶词频表》中并列式双音词的数量，对现代汉语和泰语并列式双音词进行对比分析，主要研究并列式双音词构成成分的关联类型，结合定量与定性研究来揭示汉语泰语并列式双音词的共性特征和主要差异，以期为词汇对比研究、词汇类型学研究、汉泰词汇教学、汉泰双语词典并列式双音词的释义等提供参考。

1.1 研究材料

本文的研究对象为汉语和泰语中的并列式双音词，汉语和泰语的语料分别提取自《汉语水平考试词典》和《泰国国家语料库词频表》。

1.1.1 汉语并列式双音词研究材料

汉语并列式双音词的研究材料是从《汉语水平考试词典》（以下简称为《考试词典》）提取的。本文从这部词典选取研究材料的原因有两个：1）这部词典明确标注词语的结构类型，某

⁶ Thai National Corpus

词是“偏正式”还是“联合式（并列式）”等一目了然，易于统计“并列式双音词”的数量；2）本文通过对比汉语和泰语的并列式双音词，以期为汉语作为第二语言教学提供参考。《考试词典》是严格“以‘国家对外汉语教学领导小组办公室汉语水平考试部’编写的《汉语水平词汇与汉字等级大纲》所列举的甲、乙、丙、丁四级8821⁷个常用词为唯一依据”（邵敬敏，2000），而《汉语水平词汇与汉字等级大纲》又是根据词语频率，收取了频率高的常用词，这些常用词是汉语第二语言词汇教学的重点。

笔者从《考试词典》中统计出标注“[联合]”的词语，我们首先剔除其中外来词，如：“政治日、折腾满”等，再剔除叹词，即：“哎呀”和“哎哟”，因为叹词是由拟声来的，并不是由语素组合而来。我们还剔除了“利害lìhài”，因为该词是“厉害”的同音假借词。最后，通过分析语素义关系来剔除非并列式双音词，如：“厂商”，《现代汉语词典（第7版）》（以下简称《现汉》）⁸对它的释义是“经营工厂的人；厂家”，其中“厂”修饰“商”，是偏正式复合词，这类被误判为并列式的双音词本文一律予以排除。最后我们统计出符合汉语并列式双音词定义的词语，并进一步对其构成成分关联类型进行研究。

⁷ HSK 汉语水平考试词典》收词以《HSK 汉语水平考试大纲（高等）》（国家汉语水平考试委员会编制）所收 8821 个词语为唯一的对象。个别《大纲》有误的作了适当的调整，如第 60“扒”和第 65“扒”重复。

⁸ 以下汉语中并列式双音词的释义均以《现汉》为准。

1.1.2 泰语并列式双音词研究材料

泰语并列式双音词的研究材料是从《泰国国家语料库词频表》（以下简称为《泰语词频表》）筛选出的。我们据此选择研究材料的原因主要是：1）“泰国国家语料库（Thai National Corpus）”是泰国目前最大且较规范的语料库，其收词量约3300万⁹，框架以“British National Corpus (BYU-BNC)”为模板，是由泰国朱拉隆功大学语言学系、泰语系、文学系、工程系以及泰国各大出版社共同合作而成的。搜集的文体体裁多样¹⁰，渠道多元（包括书籍、报刊、宣传单、私人书信、网络文章等）；2）《泰语词频表》是根据“泰国国家语料库”中词语使用频率由高到低的排序，我们选取常用词作为我们的研究材料。为与《考试词典》匹配，我们将截取排序在前的8821个词作为泰语部分并列式双音词的选词范围。截取8821个词之前，我们首先将以下这些情况的“词/音节”剔除，即：

1）泰语数字、字母或符号，如：“๑(1)”“๒๕๕๐(2550)”“ก(泰语字母中排序第一个的，音为‘g’)”“ค(泰语字母中排序第三个的，音为‘k’)”“๑(泰语书写中用来表示重叠的符号)”；

2）不成词或无意义的音节，如：“มาร์”“เซอร์”“ที”“ยุทธ”等。即使该音节或语素有意义，它也只是某词的构成成分，如：“ยุทธ”，其虽具有“战争、战役的”意思，但不能独立成词。

⁹ <http://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc/searchtnc/>

¹⁰ <http://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc/structure/>

3) 专有名词, 包括人名和地名, 如 “อังกฤษ (英国)” “สุโขทัย (素可泰, 泰国的一个府)” “พงษ์ (Pong, 人名)”

4) 错别字, 如 “ ‘เป็น’ 是 ‘เป็น (译为 ‘是’) ’ 的错别字, 而 ‘เป็น’ 一词的使用频率更高” ;

5) 有些音译词, 如 “มิสเตอร์ ‘Mr.’ (先生)” “เลิฟ ‘Love’ (爱)” “เมสเสจ ‘Message’ (信息)” 等, 其只是人们临时使用的音译词, 没有固化为泰语词汇系统中的一部分, 所以我们也将它们剔除。

剔除了以上的词或音节, 我们截取《泰国国家语料库词频表》中前8821个词, 并从中选出本文的泰语并列式双音词研究材料。若无特殊说明, 下文所提及的 “《泰语词频表》” 意指本文所截出的8821个词。

泰语研究的材料选自《泰国国家语料库词频表》, 而汉语则选自《汉语水平考试词典》, 这两种语料来源大体是具有可比性的。因为, 《汉语水平考试词典》是根据《(汉语水平) 词汇等级大纲》编的, 而《大纲》则主要是根据词语的使用频度进行词语筛选和确定词语等级的。《大纲》编制者主要选取北京语言学院的《现代汉语频率词典》和刘源等编《现代汉语常用词词频词典》等7种词(字)频统计成果作为定量分析的依据, 获取词语频度的基本数据。这些词频统计在当时水平较高、影响较大。

(参看刘英林、宋绍周《论汉语教学字词的统计与分级》(《汉语水平词汇与汉字等级大纲》代序)(1992), 见《汉语水平词汇与汉字等级大纲》; 赵金铭、张博、程娟, 2003)

1.2 研究方法

1.2.1 定量与定性相结合的分析方法

本文首先从《汉语水平考试词典》与《泰国国家语料库词频表》中穷尽性统计出并列式双音词，通过统计并列式双音词占总词数的比例，构词语素间不同语义关系的比例，作出定量的分析，在定量分析的基础上对其进行定性分析，归纳汉语和泰语并列式双音词的主要异同，进而揭示其成因。

1.2.2 共时对比分析法

语言通过对比才能凸显出其特征（吕叔湘，1977）。本文是不同语言之间的共时对比研究，将从共时层面对比现代汉语和泰语中的并列式双音词。此外，由于在分析并列式双音词过程中，会涉及到古代汉语和泰语，如我们在判断其语素的语义关系时，因此，本文在共时的对比下，也会追溯构词语素的本源语义和词性。

1.3 并列式双音词构成成分的语义关系及其判定标准

汉语学界学者把并列式双音词构成成分的语义关系分为同义关系、类义关系和反义关系。

1.3.1 同义关系

符淮青（2004：107）提出“同义词除少数等义词外，从词的关系来说，是基本义、常用义有相同或相近义项（一项或多项）的一组词，从义项的关系说，是概念义有很大的共同性，但又有某些差别，或者附属义有差别，或语法特点有差别的一组词。”

黄伯荣等（2011：233-235）认为同一义场中包括等义词和近义词。同义词的差别表现在：1）理性意义方面的差异，主要

表现在意义轻重、范围大小的区别，集体与个体、搭配对象的不同；2) 色彩方面的差异，包括感情和语体色彩的不同；3) 词性方面的差异。一般情况下，词性或语法功能不同的词，不能构成同义词。但是，当一个词具有多义，且分属不同词性（兼类）时，就可以在意义相同或相近的条件下，分别跟词性相同的词形成同义词。

葛本仪（2001：146）则强调同义词的语法意义（词性）必须相同，并将同义词与近义词划分开来。此外，同义词的词汇意义及其概念对应性要完全相同，但色彩意义可以有差异。色彩意义包括：语体色彩、感情色彩、外来色彩、形象色彩、时代色彩和地方色彩。

周荐（2016：234-235）认为同义词的词义关系是同而不是近，词义的同义关系是建立在义位的基础上，即两个词的同义是在该词的某个义位上的相同。

综上所述，同义并列双音词的构词语素义一般不是完全等义的关系，而是两个语素在某个义素上语义相同，构成同义并列双音词。本文主要根据黄伯荣等（2011）对同义词的界定，作为我们判定并列式双音词构词语素同义关系的标准，即不严格区分同义和近义。

1.3.2 类义关系

邢福义等（2011：155）提出“同义词着眼于意义的相同相近，类义词着眼于意义的同类同属”。同类、同属词即居于同一语义场中的词语。黄伯荣、廖序东（2011：229）认为“属于同一语义场的各词义有共同的义素，表明它们同属一个语义场；又

有一些不同的义素，表明词义彼此之间的区别”，如：金、银、铜、铁、锡等词都属于“金属”语义场的词，也可以将它们称为“同位词”。同类、同属词还包括类属词和亲属词。如：人体部位的类属词：手、足、心、头等；亲属词如：父、母、兄、弟、姐、妹等。

需要注意的是，同一语义场下必有同义和反义关系的词，但类义词必没有同义、反义或上下位关系，而是同类、同属或同位关系。

1.3.3 反义关系

构成反义关系的两个语素并不是意义毫不相关的，而是“同中有异”。葛本仪（2001）认为反义关系的词也必须在同一个类型的概念范畴里，所以它们的词性、语法意义必须相同。它们“只有处在同一个统一体中，表示着既矛盾对立又互相依存的关系，才是反义词。”

葛本仪（2001：168-170）、周荐（2016：241）、邢福义等（2011：154）、刘卫红（2011）把反义词分为绝对反义词和相对反义词。绝对反义词没有中间概念的存在，它们在语义上是完全排斥的，若肯定A则否定B，肯定B必否定A。相对反义词“所表示的概念之间，存在着第三个乃至更多的中间概念，……它们在否定一方时，并不能肯定另一方。”（葛本仪，2001：169）

张博（1996）、蒋绍愚（2005：128-129）、杨吉春（2007：45-48）认为反义词的关系可分为互补、极性对立和反向三种。互补关系的反义词即上文所提的“绝对反义词”，它们在意义上非此即彼；极性对立关系的反义词即“相对反义词”，两个反义

词之间具有中间状态；反向关系的特点是：一方因着一方面而存在，如：“买”和“卖”，它们的关系是“卖”因“买”而存在。

1.3.4 并列式双音词构成成分语义关系的判定标准

以上是前人对同义、反义、类义关系的界定、分类等相关研究，下面我们将以此为判定标准来分析汉泰并列式双音词构成成分之间的语义关系，在辨别构词语素的并列关系时，我们一般以构词语素的本义为判定基准。如：

千万：务必（表示恳切叮咛）¹¹

千：①十个百。②表示很多； 万：①十个千。②表示很多。

“千万”中的“千”和“万”，虽然都可以指“表示很多”，但它们的本义为“十个百”与“十个千”，所以，我们把它们归为类义关系。

然而，有些词的构词语素是具有了隐喻义或比喻义才得以结合为并列式双音词的，如：

户口：①住户和人口，例如旧时称某一地有若干户，若干口。②户籍。

户：①门。②人家；住户； 口：①嘴。②人口。

“户”由“门”转喻为“人家、住户”；“口”由“嘴”转喻为“人口”，“户口”是由语素的比喻义“住户”和“人口”的并连使用，构成并列式双音词。因此，除了语素的本义之外，我们也关注其引申义。

¹¹ 本文汉语释义主要以《现代汉语词典（第七版）》为准，泰语释义主要以《泰国皇家科学院泰语词典（2011版）》为准。

需要说明的是，以上的判定标准，主要通过汉语学界对同义词、近义词、类义词和反义词的判定标准来进行拟定的，而泰语中有一部分并列式双音词是由语音相近的构成成分所构成的，因此，需进一步说明。（参见2.3.2）

2. 汉语并列式双音词构成成分的关联类型

2.1 汉语同义并列双音词

同义并列双音词指（简称“同义并列”）两个具有同义关系（包括近义）的构词语素所组成的复合词。构成同义并列双音词的两个语素一般只是意义相近，或者只是在某个义位上相同。构成同义关系的并列式双音词的构词语素不是绝对的对等关系，它们在语素义、语体以及使用的自由度上往往存在差异。（丁喜霞，2006a；刘卫红，2011）

在分析多义性的语素时，我们根据并列式的两个构词语素的意义是否具有同义义位来辨别该词是否是同义并列双音词。例如：

【爱好】 爱：①对人或事物有很深的感情。②喜欢。

③爱惜；爱护。④常常发生某种行为；容易发生某种变化。

好：①喜爱（跟“恶 wù”相对）。②常容易（发生某种事情）。

“爱②”与“好①”构成同义关系，因此，“爱好”即同义并列双音词。

有些同义并列双音词构词语素的同义义位几乎相等，例如：

【伴侣】 伴：①同伴。 侣：①同伴。

【流传】 流：③传播。 传：③传播。

有些同义并列双音词构词语素的同义义位则是相近，不是完全等义（丁喜霞，2006a；刘卫红，2011）。例如：

【放弃】 放：①解除约束，使自由。③放纵。

弃：①放弃；扔掉。

【收缩】 收：①把外面的事物拿到里面；把摊开的或分散的事物聚拢。

缩：②没伸开或伸开了又收回去；不伸出。

有些同义并列双音词构词语素的意义在两个义位上同义，如：

【悲哀】 悲：①悲伤。②怜悯。

哀：①悲伤，悲痛。③怜悯。

“悲哀”中“悲①”与“哀①”意义相同；且“悲②”与“哀③”构成同义关系。

2.2 汉语类义并列双音词

类义并列双音词（类义并列）指两个具有类义关系的构词语素所组成的复合词。构成类义并列双音词的构词语素往往拥有一个共同的上位概念，属于同一语义范畴，具有同类的性质，而没有上下义、同义或反义关系。（张博，1996；刘卫红，2011；邢福义，2011等）“它们代表的对象或现象因为某种联系而经常用在一起”。（丁喜霞，2006b：281）我们把它们的构词语素分为相类和相关关系两类，如下：

（1）构词语素相类的并列式双音词，指的是两个构词语素同属于同类的概念或事物，例如：

【风浪】 风：①跟地面大致平行的空气流动的现象，是由于气压分布不均而产生的。

浪：①波浪。

“风”和“浪”都是指海上的自然现象，而且都有流动的特质，但两者是不同的现象，前者是“空气”的流动，而后者是“水”的流动。再如：

【骨肉】 骨：人和脊椎动物体内支持身体、保护内脏的坚硬组织；

肉：人和动物体内接近皮的部分的柔韧的物质。

【要领】 要：①重要。②重要的内容。

领：①颈，脖子。④大纲；要点。

丁喜霞（2004）对“要领”的探源得出，“要领”本是并列式短语，指“腰”和“脖子”。“腰”和“脖子”都是人体重要且关键部位，通过相似联想，从人体部位认知域投射到一般事物的认知域，因而“要领”就有了比喻引申义，指“要点”。虽我们从《现汉》的释义中，已经看不到“要”的本义，但文献中已经证实“要领”中的“要”是“腰”的本字，“腰”和“脖子”都是人体的部位，我们将它归为类义并列双音词。

【东北】 东：①方位词。四个主要方向之一，太阳升起的一边（跟“西”相对）。

北：①方位词。四个主要方向之一，清晨面对太阳时左手的一边（跟“南”相对）。

“东”和“北”都是方位词，都指是四个主要方向之一，但“东”是太阳升起的一边，而“北”是清晨面对太阳时左手的一

边，没有同义关系，同时也没有反义关系，“东”与“西”相对，而“北”与“南”相对。因此，“东北”是类义并列双音词。

另如：森林 山水 神气 神仙 分寸 子孙 子弟
远大 琢磨 肌肉
规矩 薄弱 才能 窗户 词句 衣裳 饮食
烟雾 儿女 分寸

(2) 构词语素相关的并列式双音词，指的是两个构词语素所表示的动作在时间上有先后关系，例如：

【审批】 审：②审查

批：③对下级文件表示意见或对文章予以批评

【孕育】 孕：①怀胎 育：①生育

【吸取】 吸：②吸收 取：③得到；招致

再如：报考 辩解 猜想 采用 崇拜 传说 劝说
散发 修订 改编 阻扰 招待 分配 完善

2.3 汉语反义并列双音词

反义并列双音词（简称“反义并列”）指两个具有反义关系的构词语素所组合而成的复合词。其构词语素亦是“同中有异”，“同”为有着共同的上位概念，而“异”即其区别性义素的对立，构成了对立或反义的关系。

在分析多义性的语素时，反义并列的参构语素在意义上至少有一对反义关系。我们按互补、极性对立和反向三种反义关系来分析反义并列双音词进行分析，如下：

（一）互补关系或称绝对反义关系的反义并列双音词，其两个构词语素的语义即非 A 则 B，或非 B 则 A，例如：

【动静】 动：①（事物）改变原来位置或脱离静止状态（跟“静”相对）

静：②安定不动（跟“动”相对）。

【反正】 反：①颠倒的；方向相背的（与“正”相对）。

正：④正面（跟“反”相对）。

【开关】 开：①使关闭着的东西不再关闭；打开。

关：①使开着的物体合拢。

另如： 呼吸 日夜 是非 是否 昼夜

（2）极性对立关系的反义并列双音词，其构词语素的语义有中间状态，不A不一定是B，而不B也不一定是A，如：

【暗淡】 暗：④（颜色）浓重，不鲜明淡：③（颜色）浅

【粗细】 粗：①（条状物）横剖面大（跟“细”相对）

细：①（条状物）横剖面小（跟“粗”相对）

【前后】 前：①方位词。正面的部分；人或物正面所朝的方向（跟“后相对”）。

后：①方位词。背面的部分；人或物正面所朝的方向（跟“后相对”）。

另如： 长短 大小 多少 高低 好坏 黑白 早晚
左右

（3）反向关系的反义并列双音词，其构词语素的语义关系即A或B的存在是因着对方的存在，如：

【东西】 东：①方位词。四个主要方向之一，太阳升起的一边（跟“西”相对）。

西：①方位词。四个主要方向之一，太阳落下去的一边（跟“东”相对）。

【收支】 收：③获得（经济利益）支：⑤付出或领取（款项）

【教学】 教：①教导；教育 学：①学习

另如： 出入 夫妇 紧张 来回 来往 利害 利弊
往来 装卸

此外，并列式双音词构词语素的语义关系，有些既是同义关系，又是类义关系，例如：

【死亡】 死：①（生物）失去生命（跟“生、活”相对）
亡：①逃亡；③死。

“死①”与“亡①”具有类义关系，构成类义并列双音词；而在“死①”与“亡③”具有同义关系，构成同义并列双音词。在进行分类时，我们把“死亡”归为同义并列双音词，主要考虑其在现代汉语中的词义（常用义）。“死亡”的语义在现代汉语中主要表示“失去生命”，“死”和“亡”在“失去生命”的义项上构成同义关系。

有些并列式双音词的构词语素既是类义关系，又是反义关系，例如：

【黑白】 黑：①像煤或墨的颜色（跟“白”相对）；⑤坏、狠毒

白：①像霜或雪的颜色（跟“黑”相对）；指好的、善的。

“黑①”与“白①”构成类义关系，它们的共同上位概念是“颜色词”，黑白可算是类义并列双音词；此外，“黑”具有“坏、狠毒”之义，而“白”指“好的、善的”，“黑白”的整词义在“好坏”的义项上构成反义关系。出于考虑现代汉语中的基本义，“黑白”意指“比喻是非、善恶”，因此，我们将其分析为反义关系并列式双音词。

3. 泰语并列式双音词构成成分的关联类型

从泰语并列式双音词构成成分的关联类型来看，它们是由两个意义相同、相近、相关或相反的语素组合而成，或是由两个谐音的音节组合构成的词。因此，我们把泰语中并列式双音词分为语义关联并列式双音词和语音关联并列式双音词。

3.1 泰语语义关联并列式双音词

3.1.1 泰语同义并列双音词

泰语中同义并列双音词指两个具有同义、近义关系的构词语素并列后构成的词语。其构词语素之间一般仅在某个义位等同或相近，而非完全等义的语素。如：

/k^hem⁴¹.k^hɛŋ¹⁴/เข้มแข็ง (坚强；强悍；强壮)¹²

/k^hem⁴¹/เข้ม: ①强；烈；猛。

②浓的（味道）；深的（颜色）。

/k^hɛŋ¹⁴/แข็ง: ①僵硬。②生硬。③（日）烈。④刚硬。

⑤强；猛 ⑥粗鲁；不文雅。⑦凝结。

¹² 泰语并列式双音词释义我们主要参考《泰国皇家学术院泰语词典（2011版）》，同时参考广州外国语学院主编的《秦汉词典》（1987）。

“/k^hem⁴¹/เข้ม” ❶与 “/k^hεŋ¹⁴/แข็ง” ❺构成同义并列双音词。

另如：

/t^hian⁴¹.troŋ³³/เที่ยงตรง (正直)

/t^hian⁴¹/เที่ยง : ❶公正；公平；❷正；准

/troŋ³³/ตรง : ❶公正；公正；❷正；直

/pa:²¹.t^hwan²¹/ป่าเถื่อน (野蛮)

/pa:²¹.t^h/ป่า : 森林 /t^hwan²¹/เถื่อน : 森林 (泰南方言词)

/hon¹⁴.t^ha:ŋ³³/หนทาง (道路)

/hon¹⁴/หน : 道路 /t^ha:ŋ³³/ทาง : 道路

/ja:k⁴¹.raj⁴⁵/ยากไร้ (贫穷)

/ja:k⁴¹/ยาก : 穷困 /raj⁴⁵/ไร้ : 贫乏

/hot²¹.hu:²¹/หดหู่ (消沉)

/hot²¹/หด : 缩 (小) /hu:²¹/หู่ : 缩 (小)

3.1.2 泰语类义并列双音词

泰语中类义并列双音词指两个具有类义关系的构词语素并列后构成的复合词，包括同类和相关两种关系。

(一) 构词语素相类的并列式双音词，即为同属同类的语素所构成的类义并列双音词。例如：

/ba:ŋ³³.baw³³/บางเบา (减少；减轻)

/ba:ŋ³³/บาง : 薄 /baw³³/เบา : 轻

/tɕaj³³.k^hɔ:³³/ใจคอ (❶心胸、胸怀；❷性情)

/tɕaj³³/ใจ : 心 /k^hɔ:³³/คอ : 颈

/ŋɯn³³.t^hɔ:³³/เงินทอง (钱财)

/ŋɯn³³/เงิน : 银 /t^hɔ:³³/ทอง : 金

/lwat⁴¹.nua⁴⁵/เลือดเนื้อ (①骨肉; ②生命)

/lwat⁴¹/เลือด : 血 /nua⁴⁵/เนื้อ : 肉

/phi:⁴¹.no:⁴⁵/พี่น้อง (兄弟/姐妹/兄妹/姐弟)

/phi:⁴¹/พี่ : 兄/姐 /no:⁴⁵/น้อง : 弟/妹

(二) 构词语素相关的类义并列双音词, 即两个构词语素所表示的动作在时间上有先后关系, 例如:

/lom⁴⁵.la:⁴⁵/ล้มล้าง (颠覆)

/lom⁴⁵/ล้ม : 推翻 /la:⁴⁵/ล้าง : 清除

/fan³³.fa:²¹/ฟันฝ่า (冲破; 披荆斩刺)

/fan³³/ฟัน : 斩; 劈 /fa:²¹/ฝ่า : 突破

/p^ho⁴⁵.lian⁴⁵/เพาะเลี้ยง (栽培; 养殖)

/p^ho⁴⁵/เพาะ : 育(苗) /lian⁴⁵/เลี้ยง : 养

/luk⁴⁵.la:m³³/ลุกลาม (蔓延; 扩大)

/luk⁴⁵/ลุ : 【火】燃起 /la:m³³/ลาม : 【火】蔓延

3.1.3 泰语反义并列双音词

反义并列双音词指两个具有反义关系的构词语素所组成的词语。泰语里的反义并列双音词数量极少, 例如:

(1) /p^hit²¹.t^ho:p⁴¹/ผิดชอบ (是非; 好歹)

/p^hit²¹/ผิด : 错 /t^ho:p⁴¹/ชอบ : 对

(2) /t^huk⁴⁵.suk²¹/ทุกข์สุข (生活的情况或状态)

/t^huk⁴⁵/ทุกข์ : 痛苦 /suk²¹/สุข : 快乐

(3) /sw:⁴⁵.k^ha:j¹⁴/ซื้อขาย (买卖; 指一种合同的名称, 即买卖合同)

/sw:⁴⁵/ซื้อ : 买 /k^ha:j¹⁴/ขาย : 卖

(4) /da:j⁴¹.sia¹⁴/ ได้เสีย (❶得失、利弊、输赢。❷同居)

/da:j⁴¹/ ได้ : 得 /sia¹⁴/ เสีย : 失

以上(1)是互补关系或称绝对反义关系的反义并列双音词；(2)是极性对立关系的反义并列双音词，因为“/tʰuk⁴⁵/ทุกข์(痛苦)”和“/suk²¹/สุข(快乐)”有中间状态；而(3)(4)都是反向关系的反义并列双音词。如：“/da:j⁴¹/ได้(得)”与“/sia¹⁴/เสีย(失)”一方存在是因着另一方的存在。

3.2 泰语语音关联并列式双音词

泰语并列式双音词还包括由两个谐音的音节组合构成的“语音关联并列式双音词”，它们的构成成分之间韵律和谐，表现在构成成分的首辅音和/或元音相同相通，特别是首辅音基本上相同。语音关联的并列式双音词有两种形式：

第一类：其构成成分是由两个音节构成，该音节或有意义，或无意义，但都与词义无关，构词成分之间没有语义的关联，主要是声韵和谐的关系，例如：

/ke²¹ ka²¹/ เกะกะ (碍手碍脚)

/lo³³ le³³/ โลเล (犹豫不决)

/li³³ . la³³/ ลีลา (姿态；风韵)

/klop²¹ . klwan²¹/ กลมกลืน (和谐；协调)

/ɲɔ³³ . ɲɛ³³/ งอแง (哭闹)

/tɕam³³ . tɕe³³/ จำเจ (单调)

以上词例构成成分不能拆分，以整体来表词义。此类词语相当于汉语中的“联绵词”，而泰语学界认为它们是“并列式词语”；

第二类：构成成分其中一个音节（语素）表词义，另一音节只起到声韵和谐或加强词义的作用，并不表义，而且两个构成成分在语义上也没有关联（语义相同、相近、相关或相反），但在声韵上和谐（Aunchaleenukul, 2003）。语音关联并列式双音词中不表义的音节，有两种情况：（1）该音节完全没有意义；（2）该音节是有意义的语素，但与词义无关，最重要的是构词成分之间没有语义上的关联。

（1）类词例：

/k ^h reŋ ⁴¹ .	k ^h rat ⁴⁵ /เคร่งครัด（严格）
严	—
/ʔup ²¹ .	ʔip ²¹ /อุปอิบ（嘟囔；囔囔）
嘟囔	—
/kwa ⁴¹ .	ku:n ³³ /เกื้อกูล（帮助；援助）
帮助；援助	—
/pre: ³³ .	pruan ³³ /แปรปรวน（变化不定）
改变；变换	—
/mɔm ³³ .	mɛm ³³ /มอมแมม（肮脏）
肮脏	—

以上词例都由首素表义，并且首素与词义相同，尾素是无意义的音节。

（2）类词例：

/du: ⁴¹ .	duŋ ³³ /ดื้อดึง（不听从不讲理）
不听从	拉
/hak ²¹ .	ha:m ⁴¹ /หักห้าม（抑制；克制）

折断 禁止；制止

以上词例的辅音和元音相同，但元音有长短之分。再如：

/k^hop²¹. k^han¹⁴/ขบขัน (好笑；滑稽)

咬 滑稽

/k^hla:j⁴⁵. k^hlɯŋ³³/คล้ายคลึง (相似)

相似 捏

/ru:¹⁴. ra:¹⁴/รุ่มร่า (艳丽；华丽)

华丽 开心的样子

/mɔ²¹. tɔ²¹/เหมาะสม (正合适；恰好；恰当)

适宜 鑿

有些学者（如：Panthumaytha, 2011）将第二类语音关联并列式双音词归为“语义关联并列式双音词”，因为两个语素的结合，主要是为了让其中一语素增强另一语素的语义，严格意义上来说，它们结合是为了增强语义。然而，由于它们的构词语素在语义上没有关联，而且它们的辅音相同，元音和谐。因此，本文将它们归为“语音关联并列式双音词”。

4. 汉泰并列式双音词构成成分关联类型的对比分析

通过分析并列式双音词的构成成分，我们发现并列式双音词的概念范畴在汉语和泰语中有一定的出入，相对汉语并列式双音词来说，语音关联并列式双音词是泰语中特有的。

根据并列式双音词构成成分的关联类型可分为两种，即语义关联并列式双音词和语音关联并列式双音词。汉语并列式双音词的关联类型，其构成成分必需在语义上有关联，仅语音关联是不

成并列式双音词的，而泰语中除了包括语义上关联的并列式双音词之外，还包括语音上具有声韵和谐关系的并列式双音词。

需要说明的是，我们区分泰语中语音关联或语义关联的并列式双音词，主要是以构成成分之间是否有语义关系为出发点，若并列式双音词构成成分在语义上有关联，即使在语音上也具有声韵和谐关系，我们也把它视为“语义关联并列式双音词”。

通过观察构成成分的语义关联类型，汉泰语均有同义、反义和类义语素并列的双音词。汉语和泰语中同义并列式双音词是并列式双音词的主体，在各自语言中占比都很高，汉语同义并列式双音词占 73.04%，泰语同义并列式双音词的占比更是高达 87.73%。反义并列式双音词在各自语言中的比重差不多，比重均极少，汉语反义并列式双音词占汉语各类语义关系的 1.78%，泰语反义并列式双音词仅占 0.8%。汉语中类义并列式双音词的占比高于泰语中的类义并列式双音词。汉语类义并列式双音词占比为 25.18%，而泰语类义并列式双音词仅占 11.47%。如下表所示：

汉泰不同语义关系类型的并列式双音词的数量分布表

语义关联并列式双音词	《考试词典》 数量分布		《泰语词频表》 数量分布	
	词数	比重	词数	比重
同义并列式双音词	1642	73.04%	436	87.73%
类义并列式双音词	566	25.18%	57	11.47%
反义并列式双音词	40	1.78%	4	0.8%
合计	2248	100%	497	100%

从语义结构上看，汉语和泰语中同义并列双音词、类义并列双音词和反义并列式双音词均基本一致，都是由同义（近义）、类义或反义（对义）的语素构成。我们将根据同义、类义和反义并列双音词在各自语言中的构词特点，从不同角度来探析汉泰语并列式双音词的异同。

以下我们主要对汉语并列式双音词和泰语中具有语义关联的并列式双音词进行对比分析。

4.1 汉泰同义并列双音词构词语素对比分析

同义并列双音词在两种语言中均比重最高，尤其泰语颇高。我们从同义并列双音词的产生原因进行观察，以更清晰地揭示出它们之间的差异。

首先，古代汉、泰语都以单音节词为主，一个词常常有多个义项，当两个有相同义项的多义语素（词）结合在一起时，它们能有效地舍弃多义性，准确地表达语义。（Phraya Anumarnratchathon, 1956:219；刘卫红，2011；罗姝，2012等）如汉语中的“爱好”指“对某种事物具有的浓厚的兴趣”，同义关系的两个语素保留了“喜欢、喜爱”义，彼此限制了“爱”与“好”的其它意义。泰语中的“/k^hem⁴¹.k^hεŋ¹⁴/เข้มแข็ง（坚强；强悍；强壮）”也是如此。

其次，汉语并列式双音词的产生有“同义为训”一说，同义词相互训释的互训材料凝结成词。如《说文》“更，改也”，“改，更也”，“更”“改”组合就构成并列式双音词“更改”。而泰语并列式双音词的产生也具有其中一语素来解释另一语素的说法。由于泰语中有很多外来词，为了解释该词，所以将同义的

外来词（语素）和泰语通用词（语素）并列构成双音词（或多音词），以让泰国人明白外来词。

如：泰国通用语词+梵语词

/sa:k⁴¹+ sop²¹/ซากศพ (尸体)

尸 尸

高棉语词+泰国通用语词

/sa²¹.kat²¹+ kan⁴¹/สกัดกั้น (拦截；阻拦)

阻拦 拦

或其中一语素也可能是泰语方言词。将同义的泰语通用词和方言词并列，有助于人们理解那个知晓度不高的方言词。

如：泰国通用语词+泰北方言词

/sua²¹+ sa:t²¹/เสื่อสาน (席子)

席子 席子

泰国东北方言词+泰国通用语词

/la⁴⁵+ thiŋ⁴⁵/ละทิ้ง (丢弃)

弃 弃

由此可见，泰语中泰国通用语词可以与外来词或泰语方言词结合构成同义并列双音词，而汉语中普通话词与外来词组成的词，一般不构成并列式双音词，如：“卡片”¹³；至于普通话词是否能与方言词组合构成并列式双音词还需进一步探究。

¹³ 《考试词典》将“卡片”一词归为半音译词。

除了泰语通用词和外来词的结合之外，泰语同义并列双音词还可以由两个同义的外来词（语素）构成，一般是多音节的同义并列双音词。

如：梵语+巴利语

/sap⁴⁵ + .som¹⁴.bat²¹/ทรัพย์สมบัติ (财产)

钱财 财产

高棉语+高棉语

/p^ha²¹.som¹⁴ + p^ha²¹.sa:n¹⁴/ผสมผสาน

混合 联系 (点滴积蓄，积少成多)

然而，其中必有一词（参构语素）是泰国人熟悉的。

(Navamark, 1968 转引自 Settawat, 1973) 此外，我们发现，泰语同义语素的结合也较多考虑到声韵的和谐，让语句更华丽顺耳。

4.2 汉泰类义并列双音词构词语素对比分析

汉、泰语中的类义并列双音词，都是由两个意义相关的语素相结合，或是拥有共同上位词，或是同类性质，包括在时间上有顺延且具相关性的。

“词语联想”亦是类义并列双音词形成的重要原因之一。

(丁喜霞, 2006a; 陈希伦、刘冬冰, 2013 等) 汉泰类义并列双音词在选构语素上有差异。以人体部位为例，如汉语中“骨肉”指“父母兄弟子女等亲人”，而泰语则用血和肉（/l^wat⁴¹.nu^a⁴⁵/เลือดเนื้อ (血+肉：骨肉)）来指骨肉之意；再如泰语用“心和颈 (/t^haj³³.k^ho:³³/ใจคอ) ”来指“性情、心情、心胸”等。汉语中以“心、胸”并列来指“内心或视觉方面的感受”。

当然，也有一些词在选构语素上相同，例如：“面目”，泰语中也用“面目”（/na:⁴¹. ta:³³/หน้าตา）来指“面貌；脸面”，但它们在语用上具有一定的差异，汉语中可说“政治面目”，而泰语中则不能。再如汉语中“国家”和泰语中“/ba:n⁴¹. mmaŋ³³/บ้านเมือง（家+国：国家）”，其中都用“国和家”进行构词，但它们的语素顺序则不同。

此外，汉语中同义并列的某些词，在泰语里则是类义并列双音词，如：汉语中“田地”和泰语中“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”，分析其构词语素：

田：田地（有的地区专指水田）；地：土地；田地¹⁴

/raj²¹/ไร่：地（专指种植玉米或其它果树的土地）；/na:³³/

นา：田（专指种植稻米的水田）

可见，汉语中的“田地”和泰语中的“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”这两个并列式双音词的概念义基本相同，都泛指可以用于种植的土地。但汉语“田地”两个构词语素为同义关系，泰语“/raj²¹. na:³³/ไร่นา（田地）”两个构词语素为类义关系。

4.3 汉泰反义并列双音词构词语素对比分析

汉语和泰语中反义并列双音词都可分为互补关系、极性对立关系和反向关系三种反义类型。汉民族的对称心理（陈希伦、刘冬冰，2013）对反义关系并列式有一定的影响。因此，相对来说，汉语中反义并列双音词比泰语要多，虽在比重上差异不大，但总词数量上来看，汉语（40个）的数量是泰语（4个）的10倍。

¹⁴ 因此，汉语中可以说“农民种田”，也可以说“农民种地”。

泰语中反义并列的词语，大多处于词组形式，未发生词汇化，如：“ซ้ายขวา（左右）” “ก่อนหลัง（前后）” “ดีชั่ว（好坏）” 等。

从反义并列双音词的语素顺序来看，泰语反义并列双音词语素序大部分跟汉语一样也按空间方位准则（左右、上下）、先后准则（先后、早晚）、自我中心准则（往返）、等级准则（夫妻、男女）¹⁵的顺序排列。但也有一些语素顺序是跟汉语相反的，尤其是“大小准则”，汉语并列式双音词构词语素主要是由大到小来排序，而泰语一般则是由小到大的排序。如：“深浅”，泰语为“ตื้นลึก（浅+深）”；“大小”，泰语为“เล็กใหญ่（小+大）”；“长短”，泰语为“สั้นยาว（短+长）”等。

此外，“利弊准则”中，汉语并列式双音词一般积极意义语素置前，消极意义语素置后，而泰语则常有弊先于利、负面先于正面的情况，如：“ผิดชอบ（错+对）” “แพ้ชนะ（败+胜）” “ทุกข์สุข（苦+乐）” 等。“自我中心准则”的顺序也有不一致的情况，如：“远近”，泰语词为“ใกล้ไกล（近+远）”等。

5. 总结

在汉语和泰语学界，并列式双音词的概念范畴有所不同。从汉语和泰语中并列式双音词构成成分的关联类型来看，泰语中

¹⁵ 束定芳、黄洁（2008）汉语反义复合词构词理据和语义变化的认知分析，《外语教学与研究》（外国语文双月刊）第6期。

包括语音关联和语义关联并列式双音词两种，而汉语中构成成分的语义关联是并列式双音词的前提条件。

汉、泰语中并列式双音词构词成分的关联类型中，均有语义关联部分。语义关联指语素义的关系，具有同义、类义和反义三种关系。其中同义并列双音词在两种语言中数量分布最多，是并列式双音词的主体，尤其在泰语中比重颇高。反义并列双音词在两种语言中比重都极少，仅占 1%—2% 之间。无论如何，反义语素并列，体现出特别的语义特征。反义并列双音词数量虽少，但是值得我们特别关注的。

从语义结构来看，汉语和泰语中同义并列、类义并列和反义并列双音词基本一致，都是由同义（近义）、类义或反义的语素构成。然而，从具体构词成分的选构来看却有出入，如泰语中有泰国通用语词与外来词、泰国通用语词与泰语方言词、外来词与外来词组合而成的同义并列双音词，而汉语中普通话词与外来词组合构成的双音词，一般不是并列式。再如汉语中用“骨肉”来指“父母兄弟子女等亲人”，而泰语则用“血+肉”来表达同类概念等。反义并列双音词构词语素的排序上，汉、泰中有一些差异，尤其是“大小准则”的排序，汉语主要是由大到小的排序，而泰语则由小到大排序。

总而言之，笔者认为在汉语作为第二语言教学中，若老师能有意识地引导汉语二语学习者，从母语中的并列式构词法知识去理解并学习汉语，将获得事半功倍的效果。

参考文献:

- Aunchaleenukul, S. (2003). *Rabop kham nai phasa Thai* [The words system of Thai Language]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chen, X.L.; Liu, D.B. (2013). 《Qiantan Hanyu binglieshi shuangyinci chansheng de nei wai jizhi》 [A Brief Discussion on the Internal and External Mechanism of Chinese Paratactic Disyllabic Words]. *Data of Culture and Education (Yuyan wenxue yanjiu)*, 24, 24-25.
- Dictionary Editing Room, Institute of Language, Chinese Academy of Social Sciences. (2016). *Xiandai Hanyu cihuixue* [Contemporary Chinese Dictionary, Seventh Edition]. Beijing: The Commercial Press.
- Ding, X.X. (2004). 《“Yaoling” jinyi tan yuan》 [The Roots of “Yaoling”]. *Journal of Xidian University (Social Science Edition)*, 2, 120-122.
- Ding, X.X. (2006a). 《Lianxiang gouci: tongyi binglie shuangyinci de gouci moshi》 [Associative Word Formation: The Word Formation Pattern of Synonymous and Paratactic Disyllabic Words]. *Journal of Zhoukou Normal University*, 1, 122-126.
- Ding, X.X. (2006b). *Zhong Gu changyong binglie shuangyinci de chengci he yanbian yanjiu* [A Study

- on the Formation and Evolution of the Coordinate Disyllabic Words in the Middle Ancient Times]. Beijing: Language and Culture Press.
- Fu, H.Q. (2004). *Xiandai Hanyu cihui* [An introduction to modern Chinese vocabulary]. Beijing: Peking University Press.
- Ge, B.Y. (2001). *Xiandai Hanyu cihuixue* [Modern Chinese Lexicology]. Beijing: The Commercial Press.
- Guangzhou College of Foreign Languages (1987). *Han Tai cidian* [Thai-Chinese Dictionary]. Hongkong: The Commercial Press of Hongkong.
- He, D.M. (2012). 《Taiyu gouci yanjiu》 [A Study on Word-formation of the Thai Language] (phd thesis). Shanghai Normal University, Shanghai.
- Hu, T. (1986). 《Zangyu binglieshi fuheci de yi xie tezheng》 [Several Characteristics of Tibetan Coordinate Compound words]. *Minority Languages of China*, 6, 13-19.
- Huang, B.Y.; Liao, X.D. (2011). *Xiandai Hanyu (shang ce)* [Modern Chinese (Volume I)]. Beijing: Higher Education Press.
- Jiang, S.Y. (2005). *Gu Hanyu cihui gangyao* [An Outline of Ancient Chinese Vocabulary]. Beijing: The Commercial Press.

- Liu, W.H. (2011). 《Binglieshi shuagyinjie fuheci de ciyi tedian ji qi biyu yi chansheng de renzhi jichu》 [The Characteristics of Paratactic Disyllabic Compound Words Meaning and the Cognitive Basis of their Figurative Meaning]. *Journal of Henan institute of Engineering (Social Science Edition)*, 4, 75-78.
- Luo, S. (2012). 《Xiandai Hanyu binglieshi fuheci xianyu xianxiang de renzhi jieshi》 [Cognitive Explanation of Redundancy in Coordinate Compounds of Modern Chinese]. *Journal of Shanghai University (Social Sciences Edition)*, 6, 103-110.
- Lv, S.X. (1977). 《Han Ying yufa bijiao juli》 [Examples of Comparison between Chinese and English Grammar]. *Foreign Language Teaching and Research*, 2.
- Panthumaytha, B.(2011). *Laksana phaśā Thai* [The Characteristic of Thai Language]. Bangkok: Ramkamhaeng University.
- Pei, X.R. (2001). *Taiyu yufa xinbian* [A new Edition of Thai Grammar]. Beijing: Peking University Press.
- Phraya Anumarnratchathon (1956). *Niruktisat̄ phak̄ 2. Phim khrang thī nung* [Etymology part 2 (1 st edition)]. Phranakhon: Rungruengtham Press.
- Royal Academy (2011) *Photchanānukrom chabap rat̄chabanthatayasathan̄ Phō.Sō. 2554* [The

- Dictionary of Royal Institute of Thailand (2011)
 Bangkok: Nanmee Book Publications.
- Settawat, R. (1973). *Khamsoṅ nai phasā Thai* [Synonymous Disyllabic words in the Thai language] (master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Shao, J.M. (2000). *Hanyu shuiping Kaoshi cidian* [HSK dictionary]. Shanghai: East China Normal University Press.
- Shu, D.F.; Huang, J. (2008). 《Hanyu fanyi fuheci gouci liju he yuyi bianhua de renzhi fenxi》 [A cognitive approach to the internal sequence and semantic changes of Chinese antonymic compounds]. *Foreign Language Teaching and Research (bimonthly)*, 6, 418-422.
- Xing, F.Y.; Wang G.X. (2011). *Xiandai Hanyu (di'er ban)* [Modern Chinese (2nd Edition)]. Wuhan: Central China Normal University Press.
- Yang, J.C. (2007). *Hanyu fanyi fuci yanjiu* [A Research on Chinese Opposite Compound Words]. Beijing: Zhong Hua Book company.
- Zhao, J.M.; Zhang, B.; Cheng, J. (2008). 《Guanyu xiuding <(Hanyu shuiping) cihui dengji dagang> de ruogan yijian》 [Some suggestions on the revision of the

Outline of Graded Vocabulary for HSK]. *Chinese Teaching In The World*, 3, 73-83.

- Zhang, B. (1996). 《Xian Qin binglieshi lian yong cixu de zhiyue jizhi》 [Restriction Mechanisms of the Order of the Parallel Conjunctions in the Pre-Qin Period]. *Studies in Language and Linguistics*, 2, 13-25.
- Zhang, B. (1999). 《Zuhe tonghua: ciyi yansheng de yi zhong tujing》 [Group Assimilation: A Way of Word Meaning Derivation]. *Studies of The Chinese Language*, 2, 129-136.
- Zhou, J. (1995). 《Fuheci goucheng de yusu xuanze》 [Morpheme Selection of Compound Words]. *Journal of Chinese Linguistics*, 7.
- Zhou, J. (2016). *Cihui lun* [Theory of Lexicons]. Beijing: The Commercial Press.

A Comparative Study on the Correlation Types of the Constituent Components of Chinese and Thai Coordinate Disyllabic Words

Marisa Saecheng

Chinese Major, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities,
Chiangmai University, 50200, Thailand

Tel.: +66 53-943-247 Email: marisa.sa@cmu.ac.th

(received 12 June,2020) (revised 12 November,2020)

(accepted 23 November,2020)

Abstract

Coordinate compound is an important way of word formation in both Chinese and Thai vocabulary systems. However, the conceptual category of coordinate compound is different between these two languages. Both Chinese and Thai coordinate disyllabic words are composed of two or more identical, similar, related, or opposite meanings of morphemes. There are three types of coordinate disyllabic words, including consonance, divergence, and classification disyllabic words. Furthermore, the conceptual category of Thai coordinate disyllabic words also includes "phonetically related coordinate disyllabic words", which are formed by two or more harmonious sounds of syllables. The Thai coordinate disyllabic words are not semantically related but

are stressed on the phonetic harmony within the coordinate disyllabic words. This paper compares the number of coordinate disyllabic words in the "Chinese Proficiency Test Dictionary" and "Thai National Corpus" and finds that the proportion of identical disyllabic words in the two languages is rather high, while that of opposite disyllabic words is very small. However, the semantic features reflected by the juxtaposition of the opposite meaning morphemes are more special and deserve our attention.

Keywords: Chinese language and Thai language; coordinate compound; related structures; semantic relationship; comparison

新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应¹

刘琪²、刘瑞³、苏桂芝⁴

中国江苏省常州市武进区滆湖中路 21 号
常州大学泰国研究中心 邮编 213264
电话: +86 18861250081 邮箱: tayaliew@163.com

收稿日期 2020. 9. 16 修回日期 2020. 12. 21 接收日期 2020. 12. 23

摘要

本文使用定量研究中的问卷调查法对泰国高中生汉语学习进行调查, 考察新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应, 探索泰国高中生对新 HSK 四级考试的态度及受其影响, 结果表明: 新 HSK 四级考试对泰国高中生产生的反拨效应正面大于负面, 基于此, 文章提出对新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习、汉语教师汉语教学的启示及建议。

关键词: 新 HSK 四级考试、泰国高中生、反拨效应

一、引言

语言测试的反拨效应, 又称反拨作用(washback effect), 通常是指语言测试对教师和学生以及教和学产生积极或消极的反馈作用, 具体是指在语言测试中测试本身(包括命题的原则、范围、难易度、测试的环境、答题要求和对测试的统计分析等)对

¹ 本文是汉考国际科研基金项目“新 HSK 四级对泰国汉语学习者的反拨效应”(CTI2018B11)、常州大学周有光语言文化学术基金项目(ZYG001809)的研究成果。

² 刘琪(1979-), 女, 博士, 从事泰中关系、汉语教学等研究。

³ 刘瑞(1987-), 女, 硕士, 从事汉语教学等研究, 邮箱: yupa_sui@hotmail.com, 电话: +86 13775236398

⁴ 苏桂芝(1977-), 女, 博士, 从事汉语教学等研究。邮箱: keaiguizhi@gmail.com, 电话: +66 956982121

考生、学校、社会乃至家长的诸多方面的影响。1989年英国语言学家 Hughes 把这一概念引用到应用语言学领域，并认为“语言测试对于教与学所产生的影响就叫做反拨效应”，他指出，“反拨效应可以是有害的也可是有益的，如果一个测试被认为是重要的，那么为这个测试所做的准备将主导教与学的全过程。假如，这个测试的内容和测试技巧与教学的目标不一致，测试将有可能对教与学产生不良的反拨效应”（Hughes1989）。而在语言教学以及对语言教学研究的发展过程中，人们不断地认识到测试对教学所产生的巨大影响，并从理论和实证两方面出发开始对语言测试反拨效应这一现象开展了大量且深入的研究。

HSK 中国汉语水平考试，是针对第一语言非汉语的汉语学习者（包括外国人、华侨和中国少数民族考生）所进行的一项国家级标准化考试。它是在现代语言学、心理学、教育测试学、汉语教学法 and 外语测试理论的指导下，结合汉语的特点和中国对外汉语教学的实际而设计的标准化考试。1984年开始实施以来，为世界各地的汉语学习者提供了一个直观检测自身汉语水平的有效途径，同时它能间接地为评估教学、调整教学要求，改进或改革教学内容和教学方法提供参考。语言测试反拨效应的研究在国外已经开展几十年，随着教育界对各类语言测试对教育的影响重视程度逐渐提高，使得反拨效应成为语言测试研究的热点之一，中国、泰国国内对语言测试对教学的反拨效应研究主要集中在一些重要的英语测试对国内英语教学的影响方面，而对具有“中文托福”之称的 HSK 考试反拨效应的研究数量却很少，尤其是在很大程度

上影响着泰国汉语学习者的赴华留学、升学、找工作等各个领域的新 HSK 四级考试，其对泰国汉语学习者具体影响为 1、根据中国教育部 2010 年 6 月 28 日发布公告，规定：“新 HSK 四级的及格线为 180 分，可作为中国政府奖学金理学、工学、农学、医学（中医药专业除外）、经济学、法学、管理学、教育学等学科专业的预科学生完成一学年预科教育后应达到的汉语言水平；高等学校可参照对中国政府奖学金预科学生的入本科专业的汉语言要求，自行决定对自费留学生的汉语水平要求。”也即是说，新 HSK 四级合格证书既是衡量外国人汉语水平的一个有效尺度，也是外国留学生进入中国高等院校本科专业学习需具备的一个重要条件，同时也是进入中国高校学习的一道门槛。2、泰国高中开设汉语专业班的公立学校，特别是私立学校以及华校绝大多数均要求高三学生毕业时最低需通过新 HSK 四级考试。3、目前，在泰国与汉语相关的公司，中企或泰企大多数均要求应聘人员汉语水平最低须达到四级以上，如泰国 KingPower 免税店在招聘员工时都要求应聘者须持有新 HSK 四级证书等。因此，新 HSK 四级考试的研究及其对泰国高中生汉语学习的反拨效应应具有研究价值。

二、文献回顾

（一）泰国文献回顾

Alderson 和 Wall (1993) 的对反拨效应的假设和 Bailey (1996) 所概括的反拨效应的模式，在过去十几年中，被泰国的研究者拿来作为反拨效应的理论依据，并以反拨效应的模式、假

说等反拨效应本体的研究针对泰国国内中高考、托福等大规模考试进行了研究。雅妮嘎·鲁拉思（2014）通过英语考试对初三学生反拨效应的研究，发现正面反拨效应大于负面反拨效应；巴丽彩·巴迪素提（2015）研究泰国国家中考的反拨效应，发现中考会影响教师和学生的教与学的行为及态度；巴丽彩·巴迪素提（2016）通过研究泰国教师的反拨效应，发现正面反拨效应大于负面反拨效应；梅丽莎·巴恩斯（2017）通过研究托福强化课程对教学的反拨效应，发现托福考试对英语教师的教学方法和内容在不同教师个人教学理念的差异而有所不同程度的影响。目前，泰国尚未发现有专家学者利用反拨效应的模式研究第二语言——汉语，而关于 HSK 在泰国的研究也不多，素帕萍·素哪丝丽查（2014）以泰国政法大学汉语考生为例，对新 HSK 考试中常见同义形容词就理性意义、感情色彩、句法功能方面进行分析，并为学习者提供较为迅速有效的学习方式；素披差·塔翁吞翁力雅（2016）分析了新 HSK 四级试题并就考试时会遇到的问题提出了解决的办法和考试技巧；谭雅帕·帕娜奴袞翁（2016）利用 HSK 试题对在泰国国内学习和在中国学习汉语学生的汉语听说读写的水平进行对比，发现在中国学习汉语学生的听说读写水平要比在泰国国内学习的高，特别是基础差的学生比已有基础的学生进步快；如帕迪·栾阿隆（2016）利用 HSK 试题测试出商务汉语专业学生的汉语水平并对学生备考提出建议；梦提达·蒙翁（2016）对泰国汉语高考 PAT7.4 与 HSK4 级试题进行对比研究，发现 HSK 更实用、更注重考查语言交际功能，试题设计也比较科学合理，基此对泰

国 PAT7.4 试题命题提出了建议；普特·巴帕宫（2018）利用 HSK 一级考试内容测试泰国特沙迪皇家大学旅游酒店管理专业三年级学生汉语水平以及调查学生对 HSK 一级考试内容的态度，发现 HSK 一级考试内容能提高学生汉语水平，而且学生也对用 HSK 一级考试内容测试学生的汉语水平表示满意。

（二）中国文献回顾

中国现有研究对反拨效应的模式、实证研究进行了系统的梳理，主要集中在留学生较多的高校以及汉考国际的研究人员，反拨效应研究较多关注教师及教学，对学生及学习的研究较少。黄春霞、李桂梅（2010）通过问卷调查，发现 HSK 存在反拨效应，并提出了减少负面反拨效应，提高正面反拨效应的建议；曾玉（2010）在其研究中总结出 HSK 的积极反拨效应，同时她认为负面反拨则主要是由 HSK 题型设计不合理造成的，并由此提出了 HSK 的发展方向；黄春霞（2013）通过对 HSK 考生的实证研究发现 HSK 对汉语作为第二语言教学的反拨效应确实存在，其积极反拨效应大于消极反拨效应；格萨茹拉（2014）研究新 HSK 五级阅读考试对汉语阅读教学的反拨作用，得出新 HSK 五级阅读测试对汉语阅读教学产生了积极的反拨作用，同时也产生了消极的作用；黄艺喆（2015）以辅导课和语言课为研究对象，以个案形式分析了新 HSK 的反拨效应；姜冬梅（2015）通过问卷调查和访谈的方法，发现 HSK 对参加考试的非汉语专业学历留学生的汉语学习态度、内容和方法产生了很强的反拨作用，他们把参加 HSK 作为汉语学习的目标并主动调整学习计划和学习策略。目前中国虽对新 HSK

对国别汉语学习者反拨效应研究了一些，但主要是以一所孔子学院或在华留学生为研究对象，而且没有针对新 HSK 四级考试对学生（在国外的留学生）反拨效应的研究，李小芳（2014）从印尼实际的汉语教学状况出发，提出通过政府、学校、教师、学生等各个层面的努力减少 HSK 的消极反拨效应，充分发挥它的积极反拨效应促进印尼汉语教学；郭梦（2015）以意大利以比萨孔子学院汉语学习者为例，研究新 HSK 二级考试对其的反拨效应并建议新 HSK 的不同等级之间的难易梯度需更合理化，应将口语考试作为新 HSK 水平认定的一项重要参考标准；杨阳（2016）通过问卷调查的方法，发现新 HSK 考试对肯尼亚（肯雅塔大学孔子学院）汉语教学及汉语学习者的正面反拨效应大于负面反拨效应，并根据结果对汉语学习者提出一些建议；韦文迪（2016）研究新 HSK 三级对斯里兰卡汉语学习中学生产生的反拨效应并利用该积极的反拨效应促进斯里兰卡的汉语学习；PARK SAETBYUL（2016）探究新 HSK 五级考试对来华韩国留学生的反拨效应，并利用积极的反拨效应促进韩国学生学习汉语；安皖（2017）以荷兰莱顿孔院考生为研究对象，研究 HSK 对其产生的反拨效应并对汉语学习者提出建议。本文试图在既有研究基础上，研究新 HSK 考试四级对泰国高中生汉语学习的反拨效应，泰国高中生对新 HSK 的态度及新 HSK 对泰国高中生的影响等，亟待能够弥补这一空白。因此，本文通过新 HSK 四级对泰国高中生汉语学习反拨效应的研究具有现实意义。

三、本文的研究对象与方法

(一) 本文的调查与访谈对象

我们调查与访谈对象（调查与访谈标准为学生需参加过新 HSK 四级考试）为泰国高中汉语专业 133 人，其中 14 人因调查问卷填写未参加新 HSK 四级考试或参加非四级考试（三级或五级考试）而视为无效问卷，因此，有效问卷为 119 份，有效率为 89.47%。此外，我们还对 47 名泰国本土汉语教师进行问卷调查，对 20 名未参加问卷调查的学生进行访谈、10 名泰国本土汉语教师进行访谈。

学生有效问卷为 119 份，其中男生占 28.57%，女生占 71.43%；北部占 75.79%，其他地区占 25.21%；公立学校占 25.21%，私立学校占 29.41%，华校占 40.33%，国际学校占 5.05%；高中一年级占 5.88%，高中二年级占 18.49%，高中三年级占 75.63%。教师有效问卷为 47 份，他们来自泰国的北部、中部、东北部、东部、南部以及西部，分别各占 46.81%、23.4%、14.89%、8.51%、4.26% 及 2.13%。其中公立学校 70.21%、私立学校 19.15%、附属公立学校 10.64%。教师年龄 31 至 40 岁为 57.45%，41 至 50 岁为 23.4%，20 至 30 岁为 17.02% 及 51 岁以上为 2.13%。教师学历主要以硕士为主，占 57.44%，博士学位占 38.3%，本科学位占 4.26%。各位教师的教学年限六年以上占 68.09%，每周课时数 9 小时以上占 78.72%。因此，大部分教师相对还是具有一定的汉语教学经验的。

表 1 学生基本信息

变量名	信息 (人数/百分比) 119 人				
性别	男 28.57%		女 71.43%		
年龄	13 到 15 岁 1.68%		16 到 18 岁 96.64%		19 到 21 岁 1.68%
学习地区	北部 75.79%		其他地区 25.21%		
学校类别	公立学校 25.21%	私立学校 29.41%	华校 40.33%	国际学校 5.05%	
年级	高中一年级 5.88%		高中二年级 18.49%	高中三年级 75.63%	
是否华裔	是 32.77%		否 67.23%		
考试次数	一次 61.34%	两次 30.25%	两次以上 8.41%		
学习汉语年限	一年内 (含) 2.52%	一年到两年 (含) 5.88%	三年到四年 (含) 34.45%	五年到六年 (含) 15.97%	七年及以上 (含) 41.18%
每周学习汉语时限	两至四小时 (含) 18.49%		五至八小时 (含) 56.3%	九到十二小时 (含) 16.81%	十三小时以上 (含) 8.4%
课下每天学习时间	1 小时以内 (含) 47.9%		1-2 小时 (含) 47.9%	3-4 小时 (含) 2.52%	5 小时以上 (含) 1.68%

表 2 教师基本信息

变量名	信息 (人数/百分比) 47 人					
性别	男 23.4%		女 76.6%			
学校类别	公立学校 70.21%	附属公立学校 10.64%			私立学校 19.15%	
年龄	20 至 30 岁 17.02%	31 至 40 岁 57.45%	41 至 50 岁 23.4%		51 岁以上 2.13%	
学历	本科 4.26%		硕士 57.44%		博士 38.3%	
教学地区	东北部 14.89%	北部 46.81%	中部 23.4%	南部 4.26%	东部 8.51%	西部 2.13%
教学年限	5 年以下 31.91%	6 至 10 年 38.3%	11 至 15 年 10.64%	16 至 20 年 8.51%	20 年以上 10.64%	
每周课时数	2 至 4 小时 10.64%	5 至 8 小时 10.64%	9 至 12 小时 34.04%	13 小时以上 44.68%		

（二）本文研究的方法

为探究新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的影响，我们使用了对反拨效应研究中最常用的问卷调查及访谈调查方法。调查问卷由多项选择、Likert 五级量表以及开放性问题的三种提问方式构成，学生问卷内容主要包括三部分：第一部分是关于学生的基本信息，如性别、年级、年龄、是否华裔、参加过新 HSK 四级考试的次数等；第二部分是学生汉语学习基本情况，如学习汉语的年限、学习汉语的目的、课下每天学习汉语的时间等；第三部分是学生对考试的熟悉度、考试难度的认识、参加考试目的、考试重要性，备考过程涉及学习方法、练习频率、备考材料等以及备考对学生汉语学习的反拨效应等。教师问卷内容包括教师的基本信息、教授汉语的情况、汉语教师对新 HSK 四级考试的态度及新 HSK 四级考试反拨效应四大部分。为使教师和学生回答能相互验证，教师问卷和学生问卷中部分问题的主题是相同的，而且还有一部分是以教师的角度回答新 HSK 四级考试对学生汉语学习的反拨效应。

问卷在整体设计过程中通过四种手段进行了信效度检测：首先，广泛征求测试专家、博士生及泰国汉语教师的意见；其次，针对问卷内容反复讨论后，对问卷进行 3 次修改；第三，对学生问卷进行一次小规模试测，并在试测后根据试测结果进一步修改；第四，为提高问卷信度，调查问卷被译为泰文。

四、统计结果

(一) 反拨效应的强度

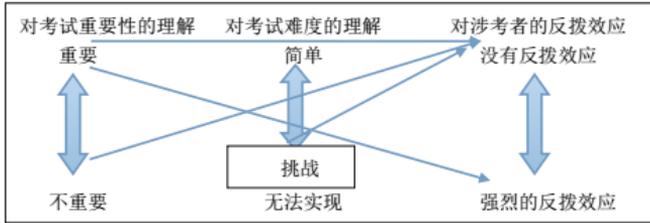

图1 对考试难度与重要性的理解与反拨效应的关系

21 世纪初 Green 将反拨效应性质、可变性、强度纳入他的反拨效应模型中。根据他的描述反拨效应的强度涉及到涉考者对考试重要性和难度的理解。难度太大或者太简单的考试都不会有很好的反拨效应，只有那些难度适中，具有挑战的重要的考试才会有很好的反拨效应（参见图 1）⁵。同时，涉考者对考试熟悉度、考试环境以及考试目的等也在一定的程度上影响着考试反拨效应的强度。

根据调查得知，认为新 HSK 四级考试最重要的是任课老师，占 85.71%；其次是学校和学生本人，分别占 81.51%和 79.83%；最后是父母，只占 59.66%，而且标准差大于 1，说明父母对考试的重要性意见不一，主要是华裔家庭比较重视考试，非华裔家庭则无所谓。学生认为新 HSK 四级考试难度无论是整体还是各部分均在于适中至比较难之间，整体试卷内容难度适中至比较难占

⁵ 元鲁霞. 语言测试反拨效应的近期研究与未来展望[J]. 现代外语, 2012(2):202

87.4%，听力占 81.51%、阅读占 84.03%、书写占 74.79%。学生认为考试整体及各部分的时间分配介于一般和比较合理之间，分别整体占 77.31%、听力占 80.68%、阅读占 71.48%、书写占 59.66%，其中书写部分标准值大于 1，说明了个体差异较大，有的学生认为书写部分时间分配不太合理和完全不合理（占 32.77%），有的学生则认为比较合理和非常合理，主要原因是大学生觉得汉字书写比较难。对于新 HSK 四级考试分值分配，绝大多数学生认为整体及各部分均合理至非常合理，分别占 64.7%、60.51%、57.99%、54.62%。学生参加考试的目的多样，目的较强的分别为求职需要，占 87.39%，平均值为 4.34；留学需要，占 87.39%，平均值为 4.38；了解自己的汉语水平，占 86.56%，平均值为 4.18；促进汉语学习占 84.88%，平均值为 4.17；国内升学需要占 83.2%，平均值为 4.22；兴趣爱好占 78.99%，平均值为 4.17；学校要求占 68.91%，平均值为 3.71；父母要求占 50.42%，平均值为 3.2 等，可见其参加考试的目的多属于工具型动机，一般认为融入型学习动机较强，而工具型动机的学生在达到目标后容易松懈，在考试结束后努力程度逐渐下降所以，对新 HSK 四级考试题型具有较高熟悉度融入型动机的学生汉语学习，新 HSK 四级考试的反拨效应会更强。

正因考试反拨效应的强度和老师、学生对考试的重要性的理解、对考试熟悉度、考试环境以及考试目的等有着很大关系，从资料分析得知，学生本人、老师和学校对新 HSK 四级考试均很重视，均认为考试难度无论是整体还是各部分均在于适中至比较难之间；对考试时间及分值分配，学生和教师也均认为是合

理的; 学生对新 HSK 四级考试题型的熟悉度及考试目的可见新 HSK 四级考试对高中生汉语学习还是产生了较强的反拨效应。

(二)、新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的整体影响

表 2 新 HSK 四级考试对高中生的整体影响

新 HSK 四级考试对汉语学习者整体影响	N	Mean	SD	完全是负面的	负面影响大于正面影响	没有影响	正面影响大于负面影响	完全是正面的
泰国高中生	119	3.92	0.94	0.84%	7.56%	21.01%	40.34%	30.25%

从表 2 中得知, 新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应, 正面大于负面, 正面为 70.59%, 负面为 8.4%。为了更了解新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生的反拨效应, 我们还对泰国本土汉语教师对新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生反拨效应进行与对高中生的回答相互验证, 结果发现, 汉语教师也认为新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应, 正面大于负面, 正面为 59.57%、负面为 4.26%。

五、新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应

(一) 新 HSK 四级对泰国高中生的正面反拨效应及原因

从表 3 及对学生的访谈中得知, 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生了较强的反拨效应, 正面大于负面, 正面反拨效应主要是: 1) 对学生汉语学习、对教师汉语教授有着一定的向导作用, 其是检测学生学习和教师教学结果的重要依据, 教师和学生可以

依据考试成绩调整自己的教学和学习方法、内容,明确了教学和学习方向,从而在教学和学习上取得更大的进步。2) 考试提高了学生的汉语听读写整体水平,增强了学习汉语的热情及自信心,激发学生学汉语的积极性。3) 考试扩大学生的汉文化知识面,增加了学生对中国文化的了解,在一定程度上提高了华裔对祖籍国的认同感。4) 有助于学生了解自己需要提高的方面,增加学习压力,在一定程度上鼓励和鞭策学生学习汉语。

表 3 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的影响

题目	N	Mean	SD	完全不 同意	不太 同意	不确定	比较同 意	完全同 意
提高了汉语学习兴趣	119	3.98	0.94	4.2%	0.84%	17.65%	47.06%	30.25%
增强了自信心	119	3.94	0.88	2.52%	2.52%	19.33%	49.58%	26.05%
使汉语表达更地道	119	3.92	0.95	4.2%	0.84%	21.85%	45.38%	27.73%
提高了汉语口语水平	119	3.88	0.95	2.52%	4.2%	23.53%	42.02%	27.73%
提高了汉语听力水平	119	4.02	0.91	3.36%	1.68%	15.13%	49.58%	30.25%
提高了汉语阅读水平	119	3.97	0.85	0.84%	4.2%	20.17%	47.06%	27.73%
提高了汉语写作水平	119	3.89	0.92	2.52%	2.52%	26.05%	41.18%	27.73%
扩大了知识面	119	4.1	0.8	0%	2.52%	20.17%	42.02%	35.29%
掌握了这门语言	119	4.05	0.89	1.68%	4.2%	14.29%	47.06%	32.77%
对到中国旅游有帮助	119	4.09	0.89	2.52%	0.84%	17.65%	42.86%	36.13%
能更好的就业	119	4.16	0.83	0.84%	1.68%	17.65%	40.34%	39.5%
能出国深造	119	4.22	0.9	2.52%	0.84%	14.29%	36.97%	45.38%

1) 虽然近十年泰国汉语教育发展迅速,但泰国教育部及相关部门没有制定统一的汉语教学大纲,没有明确的汉语教学目标、课程

设置、教材使用及评估标准等，使得各校“各自为政”，自行设计符合自己的教学大纲或由任课教师自行决定。因此，新 HSK 四级考试大纲和考试成绩成为了泰国许多学校及汉语教师的指导依据及检测学生学习和评估教师教学结果的重要依据，汉语教师根据学生考试成绩调整自己教学的方式、教学的速度和顺序、教学内容的深度和广度等，明确教学方向；学生在备考过程中都能够发现自己的不足之处，根据新 HSK 考试内容和成绩来调整自己的学习方向、内容及学习方法，根据考试成绩了解自己汉语各项能力上的强弱差异，不足之处，加以练习，提高能力，取得更大进步。

2) 2008 年之前，泰国没有专门汉语教学标准或大纲，课堂设置以《2001 年外语教学大纲》为指导依据。为进一步完善基础教育大纲，2009 年泰国教育部基础教育委员会颁布并推广使用了《2008 年基础教育大纲》和《2008 年外语教学大纲》。泰国教育部在制定该大纲时，考虑到中小学汉语选修情况复杂，分别制订了三套零起点的教学大纲（即小学、初中、高中汉语均从零开始）。而大学汉语专业教育由于学生汉语水平参差不齐，汉语课程设置也从零起点开始教学，所以泰国汉语教育的“四个零起点”现象使得学生的汉语教育不断地在初级水平中重复学习，从而造成学生时间的浪费、积极性的受挫。随着新 HSK 四级考试成绩在泰国越来越被认可，而且考试内容也具有衔接性和连续性，学生在备考中不断地提高促进整体汉语水平，在调查问卷中 73.95% 高中生认为备考能较大至很大促进整体汉语水平，认为通过新 HSK 考试

即掌握了这门语言，使得汉语表达更为地道，从而增强了使用汉语的自信心，特别是在与中国人交流时更有信心，同时考试在一定程度上增强了学生学习汉语的热情及激发了学习的积极性。

3) 新 HSK 四级试题中有着许多文化因素，如：称呼姓氏、日常生活、风俗习惯、中国文学、中国艺术、语言文字、中国教育、中国地理、中国历史、科学技术、价值观念、基本国情等，而泰国汉语教材内容的知识面并不广泛，特别是关于中国文化方面，除开设汉语专业班的私立学校和华校全面采用中国专家编写的汉语教材外（如《汉语教程》、《体验汉语》、《快乐汉语》），其他学校，特别是县份乡村的公立学校所使用的教材中有关中国文化方面的并不多，为了更适合学生，教材上的文化内容也大多选择泰国文化代替，学生单独地在学校学到汉语知识并不多，接触到的中国文化则更少。因此，备考时能接触到考题中有关更多中国的文化，而这些文化考题中有一部分学生在之前的教材上、印象里（特别是华裔）并没有接触过，在访谈中一位学生说，备考时所学到的知识比在泰国学了三年汉语的还要多得多。在备考过程中，学生为提高汉语水平经常看中文电影、听中文歌曲、与汉语老师或中国朋友聊天、看相关汉语的书籍及新闻，除可学到汉语言外，还能了解到中国博大精深的文化，并逐渐地了解到中国真实的社会情况、感受经济快速地发展，体会中国的强大及魅力，从而不断地增加了对汉语、对中国的兴趣，特别是华裔对祖国中国的认同感逐渐加深。

4) 泰国的教育理念主要是“寓教于乐”，强调学生快乐地学习，

这一理念虽有利于激发学生的学习兴趣、培养学生的能力，但也使得学生学习习惯松散，学习动机不足。备考在一定程度上增加了学习压力，而且通过考试学习者可到中国留学（新 HSK 四级考试是留学生进入中国高等院校学习的必要条件，也是进入中国高校学习的一道门槛）、可申请各项奖学金、毕业后能更好就业。因此，备考不仅有助于学习者了解自己需要提高的方面，而且在一定程度上鼓励和鞭策学习者学习汉语。

（二）新 HSK 四级对泰国高中生的负面反拨效应及原因

新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生的负面反拨效应主要是：1) 为参加新 HSK 四级考试，学生增加了学习时间，一定程度上加重了学习、经济负担；因教师和学校对新 HSK 四级考试的重视，从而改变了学习计划、内容及方法等以及考试在泰国的社会功能等原因使得学习者具有一定压力和焦虑感。2) 因教师过于注重考试成绩，上课时只讲授考试技巧和做题方法，使得学习者考试时容易投机取巧，较难测出真实水平。学生为能申请奖学金到中国留学，容易造成急功近利，为考试而考试，想方设法通过考试，而忽视了实际语言能力的培养，从而导致高分低能。3) 新 HSK 四级考试难度过大（主要是书写部分），容易给学习者带来挫败感，从而打击其学习积极性。

表 4 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的影响

题目	N	Mean	SD	完全不同意	不太同意	不确定	比较同意	完全同意
使我感到焦虑	119	3.08	1.22	12.61%	18.49%	32.77%	21.01%	15.13%
加重了经济负担	119	3.2	1.18	10.92%	15.13%	30.25%	30.25%	13.45%
加重了学习负担	119	2.97	1.27	16.81%	19.33%	26.89%	24.37%	12.61%
考试改变了学习方法	119	3.3	1.13	10.08%	9.24%	34.45%	32.77%	13.45%
考试改变了学习内容	119	3.27	1.15	10.92%	10.08%	33.61%	31.93%	13.45%
考试改变了学习计划	119	3.26	1.16	11.76%	10.08%	31.09%	34.45%	12.61%
书写部分难度(很难)	119	3.63	0.9	1.68%	6.72%	35.29%	39.5%	16.81%

1) 新 HSK 四级考试加重了汉语学生的学习负担及增加学习时间, 据对泰国本土汉语教师调查发现, 考试对泰国汉语教学的内容、教学方法、课程设置、教材使用、教学评估等的影响对汉语教师教授汉语差异较大, 影响大的是华校和开设汉语专业课的私立学校的教师, 影响小的是公立学校的教师, 特别是郊区公立学校因学校或教师不重视、师资缺乏等原因汉语课只有 1-2 节/周, 学生考试只能依靠校外培训 (76.47% 学生参加校外培训) 或自学, 因此在一定程度上增加了学习时间、加重了学习和经济负担。而华校、私立学校学生在教师和学校对新 HSK 四级考试重视的压力下, 则会产生焦虑感, 特别是准备申请奖学金到中国留学或学校规定须通过新 HSK 四级考试才能毕业的学生压力和焦虑感更大。

2) 部分教师为了提高学生考试通过率, 上课时偏重于教授考试技巧和做题方法, 特别校外培训机构更以教授考试技巧为主, 使得学生考试时容易投机取巧, 较难测出真实水平。学生为能毕业或

申请奖学金到中国留学，采取“应试学习”的办法，在备考时更倾向于做题及注重考试技巧。学生在备考过程中倾向于做历年真题为 71.43%；备考时注重考试技巧，经常、总是学习考试技巧为 59.67%，从不注重为 7.56%。注重做题及考试技巧，在短期内通过考试，得以顺利毕业、到中国留学，但这种想方设法通过考试，为考试而考试的行为在短期来看会对学生通过考试有帮助，但在长期来看对学生的汉语水平帮助不大，最后虽然通过考试，但是交际能力却并没有达到提高。

3) 公立中小学是泰国汉语教育的“主战场”，三分之二的汉语学生就读于公立中小学。⁶泰国公立学校每周汉语课时较少（2-6 节/周），学生在学校学到的汉语知识有限，所以学生觉得新 HSK 四级考试难度过大，特别是书写部分，泰国中学由于在课程设置方面，大多以综合、听力、阅读等为主，基本上没有开设独立的汉字课程（汉字教学依附于汉语综合课），因此，汉字书写对学生来说，具有一定难度（56.31%学生觉得书写比较难至很难），容易给学生带来挫败感，从而打击他们学习的积极性。

以上综述，新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应既有正面也有负面，正面影响主要是对泰国汉语学习者汉语学习有着一定的向导作用、帮忙他们调整学习方法、掌握这门语言、扩大了知识面、提高汉语水平、增强自信心、提高了汉语学习兴趣及学习积极性；负面影响则考试带来一定的焦虑，增加了经济、学习负担等，总体来说新 HSK 四级考试正面反拨效应远远大于负

⁶ 陈艳艺. 泰国汉语教育现状及规划研究[M]. 中国出版集团, 2016: 47.

面反拨效应，正面反拨效应学生标准差小于 1，学生对正面反拨效应的认识差异不大，而负面反拨效应不仅平均值都小于 3.5，而且学生标准差大于 1，学生对负面反拨效应的认识差异较大，有的学生认同，有的则不认同，更多的学生是不确定。

六、启示

（一）泰国教育部

1、建议泰国教育部基础教育委员会、民办教育委员会及高等教育委员会根据自身教育体系管理等情况尽可能要求各自分管的学校使用目前正在制定的汉语教学大纲，而不是由各校自愿参加，因若只有部分学校参加，整个泰国学生的汉语水平不一，汉语教学不连贯，中学、大学无法统一进行汉语教学，需分班教学，但泰国目前师资缺少严重，很多学校无法做到分班教学，这将回到教育部没有制定统一汉语教学大纲时的情况，而这套正在制定的汉语教学大纲意义则不大。

2、若教育部正考虑研发泰国本土汉语水平考试，建议教育部可考虑使用或在新 HSK 考试的基础上研发一套适合泰国学生和教师的本土汉语水平考试来检验学生汉语学习效果和本土汉语教师的汉语水平，对于一直不断在完善且具有二十多年丰富经验的新 HSK 考试得到世界上很多国家包括泰国的认可，其内容安排的合理性和科学性可想而知，而新研发泰国本土汉语水平考试或许是在新 HSK 考试基础上的一种重复劳动，极有可能造成人力、物力、财力上的浪费。

3、目前泰国编写的汉语教材在文学和文化方面的知识相对较为薄弱，而且汉语教材使用呈现“百花齐开”的状态，建议邀请中国国家汉办协助根据考试大纲对能力的规定来编写或选用统一适合学生的教材，中国国家汉办对考查外国学生汉语能力、制定考试大纲等的研究颇多，而且也取得了很大的成绩，是目前世界上影响力最大的汉语言测试之一，甚至已被称为“中文托福”，因此，有了中国国家汉办的协助，泰国教育部的汉语教学大纲将更加完美，之前泰国教育部基础教育委员会与中国国家汉办联合编写《体验汉语》高中系列教材就是很好的例子。

(二) 学校方面

1、学校尽可能支持教师的汉语教学和学生参加新 HSK 四级考试，为学生提供良好的学习环境，如学校的图书馆具有汉语图书资料可供学生学习和查阅，并在在条件允许的情况下应尽可能地完善课程设置，让学生听说读写能力全面发展，同时学校可根据自身条件对新 HSK 考试进行介绍宣传，鼓励学生参加并尽可能为学生开设专门的新 HSK 考试辅导课程，让大部分备考的学生获益，为学生顺利通过考试提供支持，使更多学生通过考试。

2、大学可考虑根据通过新 HSK 四级考试的成绩来决定考生是否能直接进入该大学中文系，目前大多中学使用的汉语教材是根据新 HSK 考题所编写，课本大纲与新 HSK 四级大纲相契合，教材在词汇方面甚至超过新 HSK 四级词汇的难度。词汇、语法也出现在新 HSK 四级的试卷上，因此按照高中生对汉语知识掌握水平来看，他们更适合参加新 HSK 四级考试。

3、学校可以考虑规定“学生毕业前需要通过新 HSK 考试才能毕业”，这样既可促进学生学习的积极性、提高教师教学的质量，还能提高学生升学率，而且根据调查结果发现，教师（82.98%）及学生（75.66%）均较认同该规定，不认同该规定的学生只占 6.84%。

（三）汉语教师

1、新 HSK 四级考试作为汉语教学界权威的语言测试，对汉语学生学习行为、教师汉语教学有着深刻而长远的影响，而受影响的教师对考试的态度同时也影响学生的学习态度和学习行为。对于中国籍汉语教师（志愿者）来说，如果教师把通过考试作为教学活动的中心那么学生也会将通过考试作为自己的学习中心，很容易导致“应试教学”和“应试学习”，所以教师在日常教学中应该监控自己的教学目标，调整自己的教学方法，应避免把新 HSK 四级考试作为评定学生水平的标准，而且还需帮助学生正确认识新 HSK 四级考试，让学生充分利用新 HSK 四级考试正面反拨效应学习好汉语：教师要正确指导学生考试成绩的功能并提醒学生不能把通过考试当作学习汉语的最终目的，不能偏重应试学习，积极培养学生的实际语言能力，适当的鼓励，帮助学生树立信心，明确目标，使得学生获得高分高能，要学以致用。对于本土汉语教师来说，首先，要鼓励学生积极参加新 HSK 四级考试，从而了解教师教学的效果及考查学生的汉语能力，使得教师能及时调整教学方式，学生能调整学习方法。其次，为了提高汉语教学水平，汉语教师需积极参加关于汉语知识、汉语教学和新 HSK

四级考试相关方面的研讨和培训活动，在学到更好的汉语教学方法和技巧后对照新 HSK 四级考试大纲，适当调整自己的教学内容、方法，根据深度和广度选择相关的教学资料，给予学生一些考试方面的指导，做到考试与教学相结合，并运用多样化的教学方法，提高学生学习汉语的兴趣，从而减少新 HSK 四级考试对泰国汉语学生汉语学习的负面反拨效应。

2、学生在备考时阅读部分花的时间最长，大部分考生在“阅读”方面有所欠缺，教师除了在考前进行专项辅导外，更应在日常汉语教学中加强学生阅读能力训练，注意学生词汇量积累和阅读速度、阅读能力的培养和提升，而且阅读不仅能培养很好的汉语语感，学到中国很多文化习俗等知识，还能进一步了解汉语的语法结构，促进汉语写作能力。

3、加强对学生“文化教学”。语言文字是民族文化的结晶，要达到语言的教学理想目标，文化教学不可或缺。通过文化熏陶，让汉语学习者更加理解汉字、更加理解汉语。

(四) 学生本人

1、要明白汉语学习最终目的是为了使用，现在新 HSK 四级考试成绩被社会赋予了越来越多的功能，跟出国留学、就业、升学等挂钩，这样学生很容易急功近利，错误地认为通过考试就是学习的最终目标、错误地认为通过考试是评判汉语水平高低的一个标准，因此在备考过程中，过多强化考试技巧在短期来看会对学生通过考试有帮助，但在长期来看对学生汉语水平帮助不大，最后虽然通过考试，但是交际能力却没有达到提高，所以学生要

认清目标，明确方向。

2、学生不仅需要牢牢掌握课堂上教师所教授的语言知识，还要通过自己平时的积累，如多阅读报刊杂志、多与老师或中国朋友交流、用中文媒体视听、旅游、日常生活等各种渠道开拓汉语学习，充分利用好语言环境，增加汉语阅读能力，扩大汉语知识面，积极、主动地参与语言环境里，从多方面积累知识，提高语言交际能力。在注重课堂汉语学习的同时，将课外的汉语学习相结合，才能全面提高汉语水平。

3、考试本身是一种复习，除了有助于学生所学知识的巩固和提高也可根据考试内容和成绩调整自己的学习方向和内容，了解自己的不足之处，查漏补缺，争取更大的进步。

（五）新 HSK 相关部门

根据调查发现学生（73.55%）和本土汉语教师（87.23%）均认为新 HSK 四级考试内容应增加口语考试，口语考试从 HSK 中分离出来单独考容易让考生认为口语部分不重要，教师在教学时也不会特别重视，而且中国国内许多高校只要求学生通过新 HSK 四级考试，考生只考 HSK 不考 HSKK 容易造成考生普遍应试能力很强，口语能力很弱。对于汉语非母语的泰国学生而言，口语往往是其最薄弱的环节，而考查口语表达能力是考查学习者能否学以致用、能否把听和说结合、能否把所学的语言运用到实践当中，特别是泰国汉语教学缺乏连续性，大多数学习者汉语能力暂停在初级阶段，学生对语言能力，特别是听说能力有着更多的需求。若在 HSK 考试中增加口语测试部分，将更能测出学习者全面的能力，听说

结合也是更合理的语言考查方式。

六、结语

本文使用问卷调查法考察了新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应,结果表明:新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应,正面大于负面,负面较弱。基于此,本文最后提出了对学生、教师、学校及新 HSK 相关部门的一些建议。同时,本研究只考察了高中生,未来研究还将对新 HSK 四级考试对其他汉语学习者的反拨效应进行研究。

参考文献:

- Chang Xiaoyu. (2014) 《Duiwai Hanyu chengji ceshi fanboxiaoying de shizheng yanjiu》 [A Study on Wash Back Effects of Achievement Test of Teaching Chinese as A Foreign Language].Examinations research. 24-28.
- Huang Chunxia. (2013) 《HSK dui Hanyu zuowei dieryuyan jiaoxue zhong xuexi xingwei de fanboxiaoying》 [HSK Washback on Learning Behavior in TCFL]. Yunnan shifan daxue xuebao.1, 10-17.
- Huang Chunxia & Li Guimei. (2010) 《Zhongguo Hanyu shuiping kaoshi dui Hanyu zuowei dieryuyan jiaoxue de fanboxiaoying》 [Washback Effect of HSK

on Teaching Chinese as a Second Language].Theory and Practice.2, 26-32

Huang Chunxia & Jin Guilin. (2001). 《Yuyan ceshi dui jiaoxue de fanboxiaoying》 [Washback Effect of Language Testing].Journal of Southwest Jiaotong University. 3, 107-110.

Huang Chunxia & Yang Bingyun. (2002). 《Yuyan ceshi de fanboxiaoying yanjiu gaoshu》 [Review of the washback effect research in language testing]. Foreign Language Teaching and Research.4, 78-79.

Qi Luxia.(2011). 《Yuyan ceshi de fanboxiaoying lilun yu shizheng yanjiu》 [A review of washback studies]. Foreign Language Teaching.4, 23-28.

Qi Luxia.(2012). 《Yuyan ceshi fanboxiaoying de jinqi yanjiu yu weilai zhanwang》 [Washback studies revisited]. Modern Foreign Languages.2.

Zhou Shen & Dong Manxia.(2014) 《Guonei fanboxiaoying yanjiu 20 nian: xianzhuang yu sikao》 [An Overview of Washback Studies in China Between 1994 and 2013]. Zhongguo waiyu. 4, 4-14.

The Backwash Effect of the New HSK Level 4 Test on High School Students in Thailand

Kirattaya Laotrakunchai, Yupharat Laotrakunchai,
Kitiya Chuwicharoenkit

Thailand Research Center, Changzhou University
Changzhou, People's Republic of China Postal code: 213164
Tel: + 86 18861250081 Email: tayaliew@163.com

(received 16 September,2020) (revised 21 December,2020)

(accepted 23 December,2020)

Abstract

This article uses a questionnaire method in quantitative research to investigate the local students in Thailand. It investigates the backwash effect of the new HSK Level 4 test on the teaching of Chinese by Thai native high school students and explores the attitude and influence of high school students on the new HSK Level 4 exam. The results show that the backwash effect of the new HSK Level 4 test on the teaching of Chinese by high school students is more positive than negative. Based on this, the article puts forwards the

enlightenment and suggestions for the new HSK Level 4 test for Chinese language teaching by local high school students in Thailand.

Keywords: New HSK Level 4 exam; high school students in Thailand; backwash effect

新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应¹

刘琪²、刘瑞³、苏桂芝⁴

中国江苏省常州市武进区滆湖中路 21 号
常州大学泰国研究中心 邮编 213264
电话: +86 18861250081 邮箱: tayaliew@163.com

收稿日期 2020. 9. 16 修回日期 2020. 12. 21 接收日期 2020. 12. 23

摘要

本文使用定量研究中的问卷调查法对泰国高中生汉语学习进行调查, 考察新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应, 探索泰国高中生对新 HSK 四级考试的态度及受其影响, 结果表明: 新 HSK 四级考试对泰国高中生产生的反拨效应正面大于负面, 基于此, 文章提出对新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习、汉语教师汉语教学的启示及建议。

关键词: 新 HSK 四级考试、泰国高中生、反拨效应

一、引言

语言测试的反拨效应, 又称反拨作用(washback effect), 通常是指语言测试对教师和学生以及教和学产生积极或消极的反馈作用, 具体是指在语言测试中测试本身(包括命题的原则、范围、难易度、测试的环境、答题要求和对测试的统计分析等)对

¹ 本文是汉考国际科研基金项目“新 HSK 四级对泰国汉语学习者的反拨效应”(CTI2018B11)、常州大学周有光语言文化学术基金项目(ZYG001809)的研究成果。

² 刘琪(1979-), 女, 博士, 从事泰中关系、汉语教学等研究。

³ 刘瑞(1987-), 女, 硕士, 从事汉语教学等研究, 邮箱: yupa_sui@hotmail.com, 电话: +86 13775236398

⁴ 苏桂芝(1977-), 女, 博士, 从事汉语教学等研究。邮箱: keaiguizhi@gmail.com, 电话: +66 956982121

考生、学校、社会乃至家长的诸多方面的影响。1989年英国语言学家 Hughes 把这一概念引用到应用语言学领域，并认为“语言测试对于教与学所产生的影响就叫做反拨效应”，他指出，“反拨效应可以是有害的也可是有益的，如果一个测试被认为是重要的，那么为这个测试所做的准备将主导教与学的全过程。假如，这个测试的内容和测试技巧与教学的目标不一致，测试将有可能对教与学产生不良的反拨效应”（Hughes1989）。而在语言教学以及对语言教学研究的发展过程中，人们不断地认识到测试对教学所产生的巨大影响，并从理论和实证两方面出发开始对语言测试反拨效应这一现象开展了大量且深入的研究。

HSK 中国汉语水平考试，是针对第一语言非汉语的汉语学习者（包括外国人、华侨和中国少数民族考生）所进行的一项国家级标准化考试。它是在现代语言学、心理学、教育测试学、汉语教学法 and 外语测试理论的指导下，结合汉语的特点和中国对外汉语教学的实际而设计的标准化考试。1984年开始实施以来，为世界各地的汉语学习者提供了一个直观检测自身汉语水平的有效途径，同时它能间接地为评估教学、调整教学要求，改进或改革教学内容和教学方法提供参考。语言测试反拨效应的研究在国外已经开展几十年，随着教育界对各类语言测试对教育的影响重视程度逐渐提高，使得反拨效应成为语言测试研究的热点之一，中国、泰国国内对语言测试对教学的反拨效应研究主要集中在一些重要的英语测试对国内英语教学的影响方面，而对具有“中文托福”之称的 HSK 考试反拨效应的研究数量却很少，尤其是在很大程度

上影响着泰国汉语学习者的赴华留学、升学、找工作等各个领域的新 HSK 四级考试，其对泰国汉语学习者具体影响为 1、根据中国教育部 2010 年 6 月 28 日发布公告，规定：“新 HSK 四级的及格线为 180 分，可作为中国政府奖学金理学、工学、农学、医学（中医药专业除外）、经济学、法学、管理学、教育学等学科专业的预科学生完成一学年预科教育后应达到的汉语言水平；高等学校可参照对中国政府奖学金预科学生的入本科专业的汉语言要求，自行决定对自费留学生的汉语水平要求。”也即是说，新 HSK 四级合格证书既是衡量外国人汉语水平的一个有效尺度，也是外国留学生进入中国高等院校本科专业学习需具备的一个重要条件，同时也是进入中国高校学习的一道门槛。2、泰国高中开设汉语专业班的公立学校，特别是私立学校以及华校绝大多数均要求高三学生毕业时最低需通过新 HSK 四级考试。3、目前，在泰国与汉语相关的公司，中企或泰企大多数均要求应聘人员汉语水平最低须达到四级以上，如泰国 KingPower 免税店在招聘员工时都要求应聘者须持有新 HSK 四级证书等。因此，新 HSK 四级考试的研究及其对泰国高中生汉语学习的反拨效应应具有研究价值。

二、文献回顾

（一）泰国文献回顾

Alderson 和 Wall (1993) 的对反拨效应的假设和 Bailey (1996) 所概括的反拨效应的模式，在过去十几年中，被泰国的研究者拿来作为反拨效应的理论依据，并以反拨效应的模式、假

说等反拨效应本体的研究针对泰国国内中高考、托福等大规模考试进行了研究。雅妮嘎·鲁拉思（2014）通过英语考试对初三学生反拨效应的研究，发现正面反拨效应大于负面反拨效应；巴丽彩·巴迪素提（2015）研究泰国国家中考的反拨效应，发现中考会影响教师和学生的教与学的行为及态度；巴丽彩·巴迪素提（2016）通过研究泰国教师的反拨效应，发现正面反拨效应大于负面反拨效应；梅丽莎·巴恩斯（2017）通过研究托福强化课程对教学的反拨效应，发现托福考试对英语教师的教学方法和内容在不同教师个人教学理念的差异而有所不同程度的影响。目前，泰国尚未发现有专家学者利用反拨效应的模式研究第二语言——汉语，而关于 HSK 在泰国的研究也不多，素帕萍·素哪丝丽查（2014）以泰国政法大学汉语考生为例，对新 HSK 考试中常见同义形容词就理性意义、感情色彩、句法功能方面进行分析，并为学习者提供较为迅速有效的学习方式；素披差·塔翁吞翁力雅（2016）分析了新 HSK 四级试题并就考试时会遇到的问题提出了解决的办法和考试技巧；谭雅帕·帕娜奴袞翁（2016）利用 HSK 试题对在泰国国内学习和在中国学习汉语学生的汉语听说读写的水平进行对比，发现在中国学习汉语学生的听说读写水平要比在泰国国内学习的高，特别是基础差的学生比已有基础的学生进步快；如帕迪·栾阿隆（2016）利用 HSK 试题测试出商务汉语专业学生的汉语水平并对学生备考提出建议；梦提达·蒙翁（2016）对泰国汉语高考 PAT7.4 与 HSK4 级试题进行对比研究，发现 HSK 更实用、更注重考查语言交际功能，试题设计也比较科学合理，基此对泰

国 PAT7.4 试题命题提出了建议；普特·巴帕宫（2018）利用 HSK 一级考试内容测试泰国特沙迪皇家大学旅游酒店管理专业三年级学生汉语水平以及调查学生对 HSK 一级考试内容的态度，发现 HSK 一级考试内容能提高学生汉语水平，而且学生也对用 HSK 一级考试内容测试学生的汉语水平表示满意。

（二）中国文献回顾

中国现有研究对反拨效应的模式、实证研究进行了系统的梳理，主要集中在留学生较多的高校以及汉考国际的研究人员，反拨效应研究较多关注教师及教学，对学生及学习的研究较少。黄春霞、李桂梅（2010）通过问卷调查，发现 HSK 存在反拨效应，并提出了减少负面反拨效应，提高正面反拨效应的建议；曾玉（2010）在其研究中总结出 HSK 的积极反拨效应，同时她认为负面反拨则主要是由 HSK 题型设计不合理造成的，并由此提出了 HSK 的发展方向；黄春霞（2013）通过对 HSK 考生的实证研究发现 HSK 对汉语作为第二语言教学的反拨效应确实存在，其积极反拨效应大于消极反拨效应；格萨茹拉（2014）研究新 HSK 五级阅读考试对汉语阅读教学的反拨作用，得出新 HSK 五级阅读测试对汉语阅读教学产生了积极的反拨作用，同时也产生了消极的作用；黄艺喆（2015）以辅导课和语言课为研究对象，以个案形式分析了新 HSK 的反拨效应；姜冬梅（2015）通过问卷调查和访谈的方法，发现 HSK 对参加考试的非汉语专业学历留学生的汉语学习态度、内容和方法产生了很强的反拨作用，他们把参加 HSK 作为汉语学习的目标并主动调整学习计划和学习策略。目前中国虽对新 HSK

对国别汉语学习者反拨效应研究了一些，但主要是以一所孔子学院或在华留学生为研究对象，而且没有针对新 HSK 四级考试对学生（在国外的留学生）反拨效应的研究，李小芳（2014）从印尼实际的汉语教学状况出发，提出通过政府、学校、教师、学生等各个层面的努力减少 HSK 的消极反拨效应，充分发挥它的积极反拨效应促进印尼汉语教学；郭梦（2015）以意大利以比萨孔子学院汉语学习者为例，研究新 HSK 二级考试对其的反拨效应并建议新 HSK 的不同等级之间的难易梯度需更合理化，应将口语考试作为新 HSK 水平认定的一项重要参考标准；杨阳（2016）通过问卷调查的方法，发现新 HSK 考试对肯尼亚（肯雅塔大学孔子学院）汉语教学及汉语学习者的正面反拨效应大于负面反拨效应，并根据结果对汉语学习者提出一些建议；韦文迪（2016）研究新 HSK 三级对斯里兰卡汉语学习中学生产生的反拨效应并利用该积极的反拨效应促进斯里兰卡的汉语学习；PARK SAETBYUL（2016）探究新 HSK 五级考试对来华韩国留学生的反拨效应，并利用积极的反拨效应促进韩国学生学习汉语；安皖（2017）以荷兰莱顿孔院考生为研究对象，研究 HSK 对其产生的反拨效应并对汉语学习者提出建议。本文试图在既有研究基础上，研究新 HSK 考试四级对泰国高中生汉语学习的反拨效应，泰国高中生对新 HSK 的态度及新 HSK 对泰国高中生的影响等，亟待能够弥补这一空白。因此，本文通过新 HSK 四级对泰国高中生汉语学习反拨效应的研究具有现实意义。

三、本文的研究对象与方法

(一) 本文的调查与访谈对象

我们调查与访谈对象（调查与访谈标准为学生需参加过新 HSK 四级考试）为泰国高中汉语专业 133 人，其中 14 人因调查问卷填写未参加新 HSK 四级考试或参加非四级考试（三级或五级考试）而视为无效问卷，因此，有效问卷为 119 份，有效率为 89.47%。此外，我们还对 47 名泰国本土汉语教师进行问卷调查，对 20 名未参加问卷调查的学生进行访谈、10 名泰国本土汉语教师进行访谈。

学生有效问卷为 119 份，其中男生占 28.57%，女生占 71.43%；北部占 75.79%，其他地区占 25.21%；公立学校占 25.21%，私立学校占 29.41%，华校占 40.33%，国际学校占 5.05%；高中一年级占 5.88%，高中二年级占 18.49%，高中三年级占 75.63%。教师有效问卷为 47 份，他们来自泰国的北部、中部、东北部、东部、南部以及西部，分别各占 46.81%、23.4%、14.89%、8.51%、4.26% 及 2.13%。其中公立学校 70.21%、私立学校 19.15%、附属公立学校 10.64%。教师年龄 31 至 40 岁为 57.45%，41 至 50 岁为 23.4%，20 至 30 岁为 17.02% 及 51 岁以上为 2.13%。教师学历主要以硕士为主，占 57.44%，博士学位占 38.3%，本科学位占 4.26%。各位教师的教学年限六年以上占 68.09%，每周课时数 9 小时以上占 78.72%。因此，大部分教师相对还是具有一定的汉语教学经验的。

表 1 学生基本信息

变量名	信息 (人数/百分比) 119 人				
性别	男 28.57%		女 71.43%		
年龄	13 到 15 岁 1.68%		16 到 18 岁 96.64%		19 到 21 岁 1.68%
学习地区	北部 75.79%		其他地区 25.21%		
学校类别	公立学校 25.21%	私立学校 29.41%	华校 40.33%	国际学校 5.05%	
年级	高中一年级 5.88%		高中二年级 18.49%	高中三年级 75.63%	
是否华裔	是 32.77%		否 67.23%		
考试次数	一次 61.34%	两次 30.25%	两次以上 8.41%		
学习汉语年限	一年内 (含) 2.52%	一年到两年 (含) 5.88%	三年到四年 (含) 34.45%	五年到六年 (含) 15.97%	七年及以上 (含) 41.18%
每周学习汉语时限	两至四小时 (含) 18.49%		五至八小时 (含) 56.3%	九到十二小时 (含) 16.81%	十三小时以上 (含) 8.4%
课下每天学习时间	1 小时以内 (含) 47.9%		1-2 小时 (含) 47.9%	3-4 小时 (含) 2.52%	5 小时以上 (含) 1.68%

表 2 教师基本信息

变量名	信息 (人数/百分比) 47 人					
性别	男 23.4%		女 76.6%			
学校类别	公立学校 70.21%	附属公立学校 10.64%			私立学校 19.15%	
年龄	20 至 30 岁 17.02%	31 至 40 岁 57.45%	41 至 50 岁 23.4%		51 岁以上 2.13%	
学历	本科 4.26%		硕士 57.44%		博士 38.3%	
教学地区	东北部 14.89%	北部 46.81%	中部 23.4%	南部 4.26%	东部 8.51%	西部 2.13%
教学年限	5 年以下 31.91%	6 至 10 年 38.3%	11 至 15 年 10.64%	16 至 20 年 8.51%	20 年以上 10.64%	
每周课时数	2 至 4 小时 10.64%	5 至 8 小时 10.64%	9 至 12 小时 34.04%	13 小时以上 44.68%		

（二）本文研究的方法

为探究新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的影响，我们使用了对反拨效应研究中最常用的问卷调查及访谈调查方法。调查问卷由多项选择、Likert 五级量表以及开放性问题的三种提问方式构成，学生问卷内容主要包括三部分：第一部分是关于学生的基本信息，如性别、年级、年龄、是否华裔、参加过新 HSK 四级考试的次数等；第二部分是学生汉语学习基本情况，如学习汉语的年限、学习汉语的目的、课下每天学习汉语的时间等；第三部分是学生对考试的熟悉度、考试难度的认识、参加考试目的、考试重要性，备考过程涉及学习方法、练习频率、备考材料等以及备考对学生汉语学习的反拨效应等。教师问卷内容包括教师的基本信息、教授汉语的情况、汉语教师对新 HSK 四级考试的态度及新 HSK 四级考试反拨效应四大部分。为使教师和学生回答能相互验证，教师问卷和学生问卷中部分问题的主题是相同的，而且还有一部分是以教师的角度回答新 HSK 四级考试对学生汉语学习的反拨效应。

问卷在整体设计过程中通过四种手段进行了信效度检测：首先，广泛征求测试专家、博士生及泰国汉语教师的意见；其次，针对问卷内容反复讨论后，对问卷进行 3 次修改；第三，对学生问卷进行一次小规模试测，并在试测后根据试测结果进一步修改；第四，为提高问卷信度，调查问卷被译为泰文。

四、统计结果

(一) 反拨效应的强度

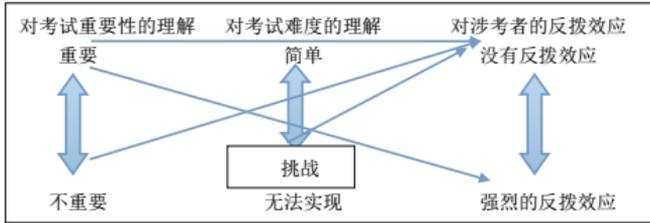

图1 对考试难度与重要性的理解与反拨效应的关系

21 世纪初 Green 将反拨效应性质、可变性、强度纳入他的反拨效应模型中。根据他的描述反拨效应的强度涉及到涉考者对考试重要性和难度的理解。难度太大或者太简单的考试都不会有很好的反拨效应，只有那些难度适中，具有挑战的重要的考试才会有很好的反拨效应（参见图 1）⁵。同时，涉考者对考试熟悉度、考试环境以及考试目的等也在一定的程度上影响着考试反拨效应的强度。

根据调查得知，认为新 HSK 四级考试最重要的是任课老师，占 85.71%；其次是学校和学生本人，分别占 81.51%和 79.83%；最后是父母，只占 59.66%，而且标准差大于 1，说明父母对考试的重要性意见不一，主要是华裔家庭比较重视考试，非华裔家庭则无所谓。学生认为新 HSK 四级考试难度无论是整体还是各部分均在于适中至比较难之间，整体试卷内容难度适中至比较难占

⁵ 元鲁霞. 语言测试反拨效应的近期研究与未来展望[J]. 现代外语, 2012(2):202

87.4%，听力占 81.51%、阅读占 84.03%、书写占 74.79%。学生认为考试整体及各部分的时间分配介于一般和比较合理之间，分别整体占 77.31%、听力占 80.68%、阅读占 71.48%、书写占 59.66%，其中书写部分标准值大于 1，说明了个体差异较大，有的学生认为书写部分时间分配不太合理和完全不合理（占 32.77%），有的学生则认为比较合理和非常合理，主要原因是大学生觉得汉字书写比较难。对于新 HSK 四级考试分值分配，绝大多数学生认为整体及各部分均合理至非常合理，分别占 64.7%、60.51%、57.99%、54.62%。学生参加考试的目的多样，目的较强的分别为求职需要，占 87.39%，平均值为 4.34；留学需要，占 87.39%，平均值为 4.38；了解自己的汉语水平，占 86.56%，平均值为 4.18；促进汉语学习占 84.88%，平均值为 4.17；国内升学需要占 83.2%，平均值为 4.22；兴趣爱好占 78.99%，平均值为 4.17；学校要求占 68.91%，平均值为 3.71；父母要求占 50.42%，平均值为 3.2 等，可见其参加考试的目的多属于工具型动机，一般认为融入型学习动机较强，而工具型动机的学生在达到目标后容易松懈，在考试结束后努力程度逐渐下降所以，对新 HSK 四级考试题型具有较高熟悉度融入型动机的学生汉语学习，新 HSK 四级考试的反拨效应会更强。

正因考试反拨效应的强度和老师、学生对考试的重要性的理解、对考试熟悉度、考试环境以及考试目的等有着很大关系，从资料分析得知，学生本人、老师和学校对新 HSK 四级考试均很重视，均认为考试难度无论是整体还是各部分均在于适中至比较难之间；对考试时间及分值分配，学生和教师也均认为是合

理的; 学生对新 HSK 四级考试题型的熟悉度及考试目的可见新 HSK 四级考试对高中生汉语学习还是产生了较强的反拨效应。

(二)、新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的整体影响

表 2 新 HSK 四级考试对高中生的整体影响

新 HSK 四级考试对汉语学习者整体影响	N	Mean	SD	完全是负面的	负面影响大于正面影响	没有影响	正面影响大于负面影响	完全是正面的
泰国高中生	119	3.92	0.94	0.84%	7.56%	21.01%	40.34%	30.25%

从表 2 中得知, 新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应, 正面大于负面, 正面为 70.59%, 负面为 8.4%。为了更了解新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生的反拨效应, 我们还对泰国本土汉语教师对新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生反拨效应进行与对高中生的回答相互验证, 结果发现, 汉语教师也认为新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应, 正面大于负面, 正面为 59.57%、负面为 4.26%。

五、新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应

(一) 新 HSK 四级对泰国高中生的正面反拨效应及原因

从表 3 及对学生的访谈中得知, 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生了较强的反拨效应, 正面大于负面, 正面反拨效应主要是: 1) 对学生汉语学习、对教师汉语教授有着一定的向导作用, 其是检测学生学习和教师教学结果的重要依据, 教师和学生可以

依据考试成绩调整自己的教学和学习方法、内容,明确了教学和学习方向,从而在教学和学习上取得更大的进步。2) 考试提高了学生的汉语听读写整体水平,增强了学习汉语的热情及自信心,激发学生学汉语的积极性。3) 考试扩大学生的汉文化知识面,增加了学生对中国文化的了解,在一定程度上提高了华裔对祖籍国的认同感。4) 有助于学生了解自己需要提高的方面,增加学习压力,在一定程度上鼓励和鞭策学生学习汉语。

表 3 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的影响

题目	N	Mean	SD	完全不 同意	不太 同意	不确定	比较同 意	完全同 意
提高了汉语学习兴趣	119	3.98	0.94	4.2%	0.84%	17.65%	47.06%	30.25%
增强了自信心	119	3.94	0.88	2.52%	2.52%	19.33%	49.58%	26.05%
使汉语表达更地道	119	3.92	0.95	4.2%	0.84%	21.85%	45.38%	27.73%
提高了汉语口语水平	119	3.88	0.95	2.52%	4.2%	23.53%	42.02%	27.73%
提高了汉语听力水平	119	4.02	0.91	3.36%	1.68%	15.13%	49.58%	30.25%
提高了汉语阅读水平	119	3.97	0.85	0.84%	4.2%	20.17%	47.06%	27.73%
提高了汉语写作水平	119	3.89	0.92	2.52%	2.52%	26.05%	41.18%	27.73%
扩大了知识面	119	4.1	0.8	0%	2.52%	20.17%	42.02%	35.29%
掌握了这门语言	119	4.05	0.89	1.68%	4.2%	14.29%	47.06%	32.77%
对到中国旅游有帮助	119	4.09	0.89	2.52%	0.84%	17.65%	42.86%	36.13%
能更好的就业	119	4.16	0.83	0.84%	1.68%	17.65%	40.34%	39.5%
能出国深造	119	4.22	0.9	2.52%	0.84%	14.29%	36.97%	45.38%

1) 虽然近十年泰国汉语教育发展迅速,但泰国教育部及相关部门没有制定统一的汉语教学大纲,没有明确的汉语教学目标、课程

设置、教材使用及评估标准等，使得各校“各自为政”，自行设计符合自己的教学大纲或由任课教师自行决定。因此，新 HSK 四级考试大纲和考试成绩成为了泰国许多学校及汉语教师的指导依据及检测学生学习和评估教师教学结果的重要依据，汉语教师根据学生考试成绩调整自己教学的方式、教学的速度和顺序、教学内容的深度和广度等，明确教学方向；学生在备考过程中都能够发现自己的不足之处，根据新 HSK 考试内容和成绩来调整自己的学习方向、内容及学习方法，根据考试成绩了解自己汉语各项能力上的强弱差异，不足之处，加以练习，提高能力，取得更大进步。

2) 2008 年之前，泰国没有专门汉语教学标准或大纲，课堂设置以《2001 年外语教学大纲》为指导依据。为进一步完善基础教育大纲，2009 年泰国教育部基础教育委员会颁布并推广使用了《2008 年基础教育大纲》和《2008 年外语教学大纲》。泰国教育部在制定该大纲时，考虑到中小学汉语选修情况复杂，分别制订了三套零起点的教学大纲（即小学、初中、高中汉语均从零开始）。而大学汉语专业教育由于学生汉语水平参差不齐，汉语课程设置也从零起点开始教学，所以泰国汉语教育的“四个零起点”现象使得学生的汉语教育不断地在初级水平中重复学习，从而造成学生时间的浪费、积极性的受挫。随着新 HSK 四级考试成绩在泰国越来越被认可，而且考试内容也具有衔接性和连续性，学生在备考中不断地提高促进整体汉语水平，在调查问卷中 73.95% 高中生认为备考能较大至很大促进整体汉语水平，认为通过新 HSK 考试

即掌握了这门语言，使得汉语表达更为地道，从而增强了使用汉语的自信心，特别是在与中国人交流时更有信心，同时考试在一定程度上增强了学生学习汉语的热情及激发了学习的积极性。

3) 新 HSK 四级试题中有着许多文化因素，如：称呼姓氏、日常生活、风俗习惯、中国文学、中国艺术、语言文字、中国教育、中国地理、中国历史、科学技术、价值观念、基本国情等，而泰国汉语教材内容的知识面并不广泛，特别是关于中国文化方面，除开设汉语专业班的私立学校和华校全面采用中国专家编写的汉语教材外（如《汉语教程》、《体验汉语》、《快乐汉语》），其他学校，特别是县份乡村的公立学校所使用的教材中有关中国文化方面的并不多，为了更适合学生，教材上的文化内容也大多选择泰国文化代替，学生单独地在学校学到汉语知识并不多，接触到的中国文化则更少。因此，备考时能接触到考题中有关更多中国的文化，而这些文化考题中有一部分学生在之前的教材上、印象里（特别是华裔）并没有接触过，在访谈中一位学生说，备考时所学到的知识比在泰国学了三年汉语的还要多得多。在备考过程中，学生为提高汉语水平经常看中文电影、听中文歌曲、与汉语老师或中国朋友聊天、看相关汉语的书籍及新闻，除可学到汉语言外，还能了解到中国博大精深的文化，并逐渐地了解到中国真实的社会情况、感受经济快速地发展，体会中国的强大及魅力，从而不断地增加了对汉语、对中国的兴趣，特别是华裔对祖国中国的认同感逐渐加深。

4) 泰国的教育理念主要是“寓教于乐”，强调学生快乐地学习，

这一理念虽有利于激发学生的学习兴趣、培养学生的能力，但也使得学生学习习惯松散，学习动机不足。备考在一定程度上增加了学习压力，而且通过考试学习者可到中国留学（新 HSK 四级考试是留学生进入中国高等院校学习的必要条件，也是进入中国高校学习的一道门槛）、可申请各项奖学金、毕业后能更好就业。因此，备考不仅有助于学习者了解自己需要提高的方面，而且在一定程度上鼓励和鞭策学习者学习汉语。

（二）新 HSK 四级对泰国高中生的负面反拨效应及原因

新 HSK 四级考试对高中生汉语学习产生的负面反拨效应主要是：1) 为参加新 HSK 四级考试，学生增加了学习时间，一定程度上加重了学习、经济负担；因教师和学校对新 HSK 四级考试的重视，从而改变了学习计划、内容及方法等以及考试在泰国的社会功能等原因使得学习者具有一定压力和焦虑感。2) 因教师过于注重考试成绩，上课时只讲授考试技巧和做题方法，使得学习者考试时容易投机取巧，较难测出真实水平。学生为能申请奖学金到中国留学，容易造成急功近利，为考试而考试，想方设法通过考试，而忽视了实际语言能力的培养，从而导致高分低能。3) 新 HSK 四级考试难度过大（主要是书写部分），容易给学习者带来挫败感，从而打击其学习积极性。

表 4 新 HSK 四级考试对高中生汉语学习的影响

题目	N	Mean	SD	完全不同意	不太同意	不确定	比较同意	完全同意
使我感到焦虑	119	3.08	1.22	12.61%	18.49%	32.77%	21.01%	15.13%
加重了经济负担	119	3.2	1.18	10.92%	15.13%	30.25%	30.25%	13.45%
加重了学习负担	119	2.97	1.27	16.81%	19.33%	26.89%	24.37%	12.61%
考试改变了学习方法	119	3.3	1.13	10.08%	9.24%	34.45%	32.77%	13.45%
考试改变了学习内容	119	3.27	1.15	10.92%	10.08%	33.61%	31.93%	13.45%
考试改变了学习计划	119	3.26	1.16	11.76%	10.08%	31.09%	34.45%	12.61%
书写部分难度(很难)	119	3.63	0.9	1.68%	6.72%	35.29%	39.5%	16.81%

1) 新 HSK 四级考试加重了汉语学生的学习负担及增加学习时间, 据对泰国本土汉语教师调查发现, 考试对泰国汉语教学的内容、教学方法、课程设置、教材使用、教学评估等的影响对汉语教师教授汉语差异较大, 影响大的是华校和开设汉语专业课的私立学校的教师, 影响小的是公立学校的教师, 特别是郊区公立学校因学校或教师不重视、师资缺乏等原因汉语课只有 1-2 节/周, 学生考试只能依靠校外培训 (76.47% 学生参加校外培训) 或自学, 因此在一定程度上增加了学习时间、加重了学习和经济负担。而华校、私立学校学生在教师和学校对新 HSK 四级考试重视的压力下, 则会产生焦虑感, 特别是准备申请奖学金到中国留学或学校规定须通过新 HSK 四级考试才能毕业的学生压力和焦虑感更大。

2) 部分教师为了提高学生考试通过率, 上课时偏重于教授考试技巧和做题方法, 特别校外培训机构更以教授考试技巧为主, 使得学生考试时容易投机取巧, 较难测出真实水平。学生为能毕业或

申请奖学金到中国留学，采取“应试学习”的办法，在备考时更倾向于做题及注重考试技巧。学生在备考过程中倾向于做历年真题为 71.43%；备考时注重考试技巧，经常、总是学习考试技巧为 59.67%，从不注重为 7.56%。注重做题及考试技巧，在短期内通过考试，得以顺利毕业、到中国留学，但这种想方设法通过考试，为考试而考试的行为在短期来看会对学生通过考试有帮助，但在长期来看对学生的汉语水平帮助不大，最后虽然通过考试，但是交际能力却并没有达到提高。

3) 公立中小学是泰国汉语教育的“主战场”，三分之二的汉语学生就读于公立中小学。⁶泰国公立学校每周汉语课时较少（2-6 节/周），学生在学校学到的汉语知识有限，所以学生觉得新 HSK 四级考试难度过大，特别是书写部分，泰国中学由于在课程设置方面，大多以综合、听力、阅读等为主，基本上没有开设独立的汉字课程（汉字教学依附于汉语综合课），因此，汉字书写对学生来说，具有一定难度（56.31%学生觉得书写比较难至很难），容易给学生带来挫败感，从而打击他们学习的积极性。

以上综述，新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应既有正面也有负面，正面影响主要是对泰国汉语学习者汉语学习有着一定的向导作用、帮忙他们调整学习方法、掌握这门语言、扩大了知识面、提高汉语水平、增强自信心、提高了汉语学习兴趣及学习积极性；负面影响则考试带来一定的焦虑，增加了经济、学习负担等，总体来说新 HSK 四级考试正面反拨效应远远大于负

⁶ 陈艳艺. 泰国汉语教育现状及规划研究[M]. 中国出版集团, 2016: 47.

面反拨效应，正面反拨效应学生标准差小于 1，学生对正面反拨效应的认识差异不大，而负面反拨效应不仅平均值都小于 3.5，而且学生标准差大于 1，学生对负面反拨效应的认识差异较大，有的学生认同，有的则不认同，更多的学生是不确定。

六、启示

（一）泰国教育部

1、建议泰国教育部基础教育委员会、民办教育委员会及高等教育委员会根据自身教育体系管理等情况尽可能要求各自分管的学校使用目前正在制定的汉语教学大纲，而不是由各校自愿参加，因若只有部分学校参加，整个泰国学生的汉语水平不一，汉语教学不连贯，中学、大学无法统一进行汉语教学，需分班教学，但泰国目前师资缺少严重，很多学校无法做到分班教学，这将回到教育部没有制定统一汉语教学大纲时的情况，而这套正在制定的汉语教学大纲意义则不大。

2、若教育部正考虑研发泰国本土汉语水平考试，建议教育部可考虑使用或在新 HSK 考试的基础上研发一套适合泰国学生和教师的本土汉语水平考试来检验学生汉语学习效果和本土汉语教师的汉语水平，对于一直不断在完善且具有二十多年丰富经验的新 HSK 考试得到世界上很多国家包括泰国的认可，其内容安排的合理性和科学性可想而知，而新研发泰国本土汉语水平考试或许是在新 HSK 考试基础上的一种重复劳动，极有可能造成人力、物力、财力上的浪费。

3、目前泰国编写的汉语教材在文学和文化方面的知识相对较为薄弱，而且汉语教材使用呈现“百花齐开”的状态，建议邀请中国国家汉办协助根据考试大纲对能力的规定来编写或选用统一适合学生的教材，中国国家汉办对考查外国学生汉语能力、制定考试大纲等的研究颇多，而且也取得了很大的成绩，是目前世界上影响力最大的汉语言测试之一，甚至已被称为“中文托福”，因此，有了中国国家汉办的协助，泰国教育部的汉语教学大纲将更加完美，之前泰国教育部基础教育委员会与中国国家汉办联合编写《体验汉语》高中系列教材就是很好的例子。

（二）学校方面

1、学校尽可能支持教师的汉语教学和学生参加新 HSK 四级考试，为学生提供良好的学习环境，如学校的图书馆具有汉语图书资料可供学生学习和查阅，并在在条件允许的情况下应尽可能地完善课程设置，让学生听说读写能力全面发展，同时学校可根据自身条件对新 HSK 考试进行介绍宣传，鼓励学生参加并尽可能为学生开设专门的新 HSK 考试辅导课程，让大部分备考的学生获益，为学生顺利通过考试提供支持，使更多学生通过考试。

2、大学可考虑根据通过新 HSK 四级考试的成绩来决定考生是否能直接进入该大学中文系，目前大多中学使用的汉语教材是根据新 HSK 考题所编写，课本大纲与新 HSK 四级大纲相契合，教材在词汇方面甚至超过新 HSK 四级词汇的难度。词汇、语法也出现在新 HSK 四级的试卷上，因此按照高中生对汉语知识掌握水平来看，他们更适合参加新 HSK 四级考试。

3、学校可以考虑规定“学生毕业前需要通过新 HSK 考试才能毕业”，这样既可促进学生学习的积极性、提高教师教学的质量，还能提高学生升学率，而且根据调查结果发现，教师（82.98%）及学生（75.66%）均较认同该规定，不认同该规定的学生只占 6.84%。

（三）汉语教师

1、新 HSK 四级考试作为汉语教学界权威的语言测试，对汉语学生学习行为、教师汉语教学有着深刻而长远的影响，而受影响的教师对考试的态度同时也影响学生的学习态度和学习行为。对于中国籍汉语教师（志愿者）来说，如果教师把通过考试作为教学活动的中心那么学生也会将通过考试作为自己的学习中心，很容易导致“应试教学”和“应试学习”，所以教师在日常教学中应该监控自己的教学目标，调整自己的教学方法，应避免把新 HSK 四级考试作为评定学生水平的标准，而且还需帮助学生正确认识新 HSK 四级考试，让学生充分利用新 HSK 四级考试正面反拨效应学习好汉语：教师要正确指导学生考试成绩的功能并提醒学生不能把通过考试当作学习汉语的最终目的，不能偏重应试学习，积极培养学生的实际语言能力，适当的鼓励，帮助学生树立信心，明确目标，使得学生获得高分高能，要学以致用。对于本土汉语教师来说，首先，要鼓励学生积极参加新 HSK 四级考试，从而了解教师教学的效果及考查学生的汉语能力，使得教师能及时调整教学方式，学生能调整学习方法。其次，为了提高汉语教学水平，汉语教师需积极参加关于汉语知识、汉语教学和新 HSK

四级考试相关方面的研讨和培训活动，在学到更好的汉语教学方法和技巧后对照新 HSK 四级考试大纲，适当调整自己的教学内容、方法，根据深度和广度选择相关的教学资料，给予学生一些考试方面的指导，做到考试与教学相结合，并运用多样化的教学方法，提高学生学习汉语的兴趣，从而减少新 HSK 四级考试对泰国汉语学生汉语学习的负面反拨效应。

2、学生在备考时阅读部分花的时间最长，大部分考生在“阅读”方面有所欠缺，教师除了在考前进行专项辅导外，更应在日常汉语教学中加强学生阅读能力训练，注意学生词汇量积累和阅读速度、阅读能力的培养和提升，而且阅读不仅能培养很好的汉语语感，学到中国很多文化习俗等知识，还能进一步了解汉语的语法结构，促进汉语写作能力。

3、加强对学生“文化教学”。语言文字是民族文化的结晶，要达到语言的教学理想目标，文化教学不可或缺。通过文化熏陶，让汉语学习者更加理解汉字、更加理解汉语。

(四) 学生本人

1、要明白汉语学习最终目的是为了使用，现在新 HSK 四级考试成绩被社会赋予了越来越多的功能，跟出国留学、就业、升学等挂钩，这样学生很容易急功近利，错误地认为通过考试就是学习的最终目标、错误地认为通过考试是评判汉语水平高低的一个标准，因此在备考过程中，过多强化考试技巧在短期来看会对学生通过考试有帮助，但在长期来看对学生汉语水平帮助不大，最后虽然通过考试，但是交际能力却没有达到提高，所以学生要

认清目标，明确方向。

2、学生不仅需要牢牢掌握课堂上教师所教授的语言知识，还要通过自己平时的积累，如多阅读报刊杂志、多与老师或中国朋友交流、用中文媒体视听、旅游、日常生活等各种渠道开拓汉语学习，充分利用好语言环境，增加汉语阅读能力，扩大汉语知识面，积极、主动地参与语言环境里，从多方面积累知识，提高语言交际能力。在注重课堂汉语学习的同时，将课外的汉语学习相结合，才能全面提高汉语水平。

3、考试本身是一种复习，除了有助于学生所学知识的巩固和提高也可根据考试内容和成绩调整自己的学习方向和内容，了解自己的不足之处，查漏补缺，争取更大的进步。

（五）新 HSK 相关部门

根据调查发现学生（73.55%）和本土汉语教师（87.23%）均认为新 HSK 四级考试内容应增加口语考试，口语考试从 HSK 中分出来单独考容易让考生认为口语部分不重要，教师在教学时也不会特别重视，而且中国国内许多高校只要求学生通过新 HSK 四级考试，考生只考 HSK 不考 HSKK 容易造成考生普遍应试能力很强，口语能力很弱。对于汉语非母语的泰国学生而言，口语往往是其最薄弱的环节，而考查口语表达能力是考查学习者能否学以致用、能否把听和说结合、能否把所学的语言运用到实践当中，特别是泰国汉语教学缺乏连续性，大多数学习者汉语能力暂停在初级阶段，学生对语言能力，特别是听说能力有着更多的需求。若在 HSK 考试中增加口语测试部分，将更能测出学习者全面的能力，听说

结合也是更合理的语言考查方式。

六、结语

本文使用问卷调查法考察了新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习的反拨效应,结果表明:新 HSK 四级考试对泰国高中生汉语学习产生了正面反拨效应和负面反拨效应,正面大于负面,负面较弱。基于此,本文最后提出了对学生、教师、学校及新 HSK 相关部门的一些建议。同时,本研究只考察了高中生,未来研究还将对新 HSK 四级考试对其他汉语学习者的反拨效应进行研究。

参考文献:

- Chang Xiaoyu. (2014) 《Duiwai Hanyu chengji ceshi fanboxiaoying de shizheng yanjiu》 [A Study on Wash Back Effects of Achievement Test of Teaching Chinese as A Foreign Language].Examinations research. 24-28.
- Huang Chunxia. (2013) 《HSK dui Hanyu zuowei dieryuyan jiaoxue zhong xuexi xingwei de fanboxiaoying》 [HSK Washback on Learning Behavior in TCFL]. Yunnan shifan daxue xuebao.1, 10-17.
- Huang Chunxia & Li Guimei. (2010) 《Zhongguo Hanyu shuiping kaoshi dui Hanyu zuowei dieryuyan jiaoxue de fanboxiaoying》 [Washback Effect of HSK

on Teaching Chinese as a Second Language].Theory and Practice.2, 26-32

Huang Chunxia & Jin Guilin. (2001). 《Yuyan ceshi dui jiaoxue de fanboxiaoying》 [Washback Effect of Language Testing].Journal of Southwest Jiaotong University. 3, 107-110.

Huang Chunxia & Yang Bingyun. (2002). 《Yuyan ceshi de fanboxiaoying yanjiu gaoshu》 [Review of the washback effect research in language testing]. Foreign Language Teaching and Research.4, 78-79.

Qi Luxia.(2011). 《Yuyan ceshi de fanboxiaoying lilun yu shizheng yanjiu》 [A review of washback studies]. Foreign Language Teaching.4, 23-28.

Qi Luxia.(2012). 《Yuyan ceshi fanboxiaoying de jinqi yanjiu yu weilai zhanwang》 [Washback studies revisited]. Modern Foreign Languages.2.

Zhou Shen & Dong Manxia.(2014) 《Guonei fanboxiaoying yanjiu 20 nian: xianzhuang yu sikao》 [An Overview of Washback Studies in China Between 1994 and 2013]. Zhongguo waiyu. 4, 4-14.

The Backwash Effect of the New HSK Level 4 Test on High School Students in Thailand

Kirattaya Laotrakunchai, Yupharat Laotrakunchai,
Kitiya Chuwicharoenkit

Thailand Research Center, Changzhou University
Changzhou, People's Republic of China Postal code: 213164
Tel: + 86 18861250081 Email: tayaliew@163.com

(received 16 September,2020) (revised 21 December,2020)
(accepted 23 December,2020)

Abstract

This article uses a questionnaire method in quantitative research to investigate the local students in Thailand. It investigates the backwash effect of the new HSK Level 4 test on the teaching of Chinese by Thai native high school students and explores the attitude and influence of high school students on the new HSK Level 4 exam. The results show that the backwash effect of the new HSK Level 4 test on the teaching of Chinese by high school students is more positive than negative. Based on this, the article puts forwards the

enlightenment and suggestions for the new HSK Level 4 test for Chinese language teaching by local high school students in Thailand.

Keywords: New HSK Level 4 exam; high school students in Thailand; backwash effect

การเปลี่ยนชื่ออาหารในพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีน
ร่วมสมัยในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี¹
ประเทืองพร วีรัชโกศ²
นุชนาถ จันทร์เจือศิริ³

สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
อีเมลล์ pratuangporn.wir@mfu.ac.th โทรศัพท์ 0-5391-7790

(วันรับบทความ 24 สิงหาคม 2563) (วันแก้ไขบทความ 29 ตุลาคม 2563)

(วันตอบรับบทความ 9 พฤศจิกายน 2563)

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการเปลี่ยนชื่ออาหารในพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเลือกศึกษาเฉพาะประเภทร้อยแก้ว รวม 16 เรื่อง ทั้งนี้ได้แบ่งประเภทอาหารออกเป็น 3 ประเภท คือ อาหารคาว อาหารหวาน และ

¹ บทความชิ้นนี้เขียนขึ้นโดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากรายงานวิจัยเรื่อง ศึกษากลวิธีการเปลี่ยนชื่ออาหารจีนในงานพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยนางสาวนุชนาถ จันทร์เจือศิริ

² อาจารย์ประจำสำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

³ นักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจีนศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

เครื่องดื่ม ทั้งนี้ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ได้แก่ กลวิธี
การแปลของวิเนย์และคาร์เบลเนต์

ผลการศึกษาพบว่า ในการแปลชื่ออาหารหวานนั้น ปรากฏกลวิธี
การแปลทั้งสิ้น 6 กลวิธี เรียงตามลำดับดังนี้คือ การแปลตรงตัว การ
ดัดแปลง การแทนที่ทางวัฒนธรรม การใช้คำยืม การใช้คำยืมร่วมกับการ
การแปลตรงตัว และการแทนที่ทางวัฒนธรรมร่วมกับการดัดแปลง
คิดเป็นร้อยละ 69.07 ร้อยละ 15.46 ร้อยละ 12.37 ร้อยละ 2.06
ร้อยละ 1.03 และร้อยละ 1.03

สำหรับชื่ออาหารหวานนั้น ปรากฏกลวิธีการแปลทั้งสิ้น 4
กลวิธี เรียงตามลำดับดังนี้คือ การแปลตรงตัว การใช้คำยืม การ
ดัดแปลง และการใช้คำยืมร่วมกับการแทนที่ทางวัฒนธรรม คิดเป็น
ร้อยละ 68 ร้อยละ 20 ร้อยละ 8 และร้อยละ 4

สำหรับอาหารประเภทเครื่องดื่มนั้น ปรากฏกลวิธีการแปล
ทั้งสิ้น 4 กลวิธีตามลำดับดังนี้คือ การแปลตรงตัว การใช้คำยืม การใช้
คำยืมร่วมกับการแปลตรงตัว และการดัดแปลง คิดเป็นร้อยละ
63.16 ร้อยละ 15.79 ร้อยละ 15.79 และร้อยละ 5.26 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า เมื่อทรงแปลชื่ออาหารจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย
กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงนิยมใช้การแปลตรงตัวเป็นหลัก และหาก
การแปลตรงตัวไม่สามารถกระทำได้ ก็จะทรงใช้กลวิธีอื่นเข้ามาช่วย
เช่น การแทนที่ทางวัฒนธรรม การดัดแปลง และการยืมคำ เพื่อ
มุ่งเน้นให้พระราชนิพนธ์แปลสามารถอ่านได้อย่างสลิ่นไหลไปพร้อมกับ

ชื่อตรงต่อต้นฉบับ

คำสำคัญ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี การแปลชื่ออาหาร การแปล

จีน-ไทย พระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัย

บทนำ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นอัครศิลปินที่ทรงพระปรีชาสามารถในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวรรณศิลป์ ผลงานพระราชนิพนธ์ด้านวรรณศิลป์ของพระองค์มีมากกว่า 100 เรื่องในหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นสารคดีวิชาการ บทปาฐกถา ความเรียง สารคดีเมื่อครั้งเสด็จฯ เยือนต่างประเทศ กวีนิพนธ์ พระราชนิพนธ์แปล รวมไปถึงบทเพลง (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2559, น. 2) และเนื่องจากพระองค์ทรงรอบรู้ภาษาต่างประเทศหลายภาษา เช่น บาลี สันสกฤต เขมร จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และละติน (น. 3) จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ทรงผลิตพระราชนิพนธ์แปลออกสู่สายตาพสกนิกรอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นพระราชนิพนธ์แปลจากภาษาอังกฤษ เช่น หนังสือ *กำเนิดอนาคต* พระราชนิพนธ์แปลจากภาษาฝรั่งเศส คือ *วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ขบวนการนกนางเขน* พระราชนิพนธ์แปลจากภาษาเยอรมัน เรื่อง *ความฝัน* และ *นิทานโกหกเยอรมัน* (น. 4-8) โดยในบรรดาพระราชนิพนธ์แปลจากหลายภาษานั้น พระราชนิพนธ์แปลจากภาษาจีน มีจำนวนมากที่สุด และ

ทรงผลิตงานแปลจากภาษาจีนออกสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง
นับตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

พระราชนิพนธ์แปลจากภาษาจีนในกรมสมเด็จพระเทพฯ
นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ กวีนิพนธ์ ได้แก่ *เก๊จแก้ว*
ประกายกวี พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2538 และ *หยกใสร้ายคำ* พิมพ์
ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2541 (น. 8)

อีกประเภทหนึ่งได้แก่ร้อยแก้วบันเทิงคดี โดยทรงแปลบันเทิง
คดีร้อยแก้วจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง ทรงมีผลงาน
ออกสู่สายตาผู้อ่านเป็นครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2537 คือเรื่อง *ผีเสื้อ*
เรื่องมาจนเรื่อง *ไปอินน่า หมูบ้านลับลิ้มฝั่งน้ำ* พิมพ์ครั้งแรกใน พ.ศ.
2561 โดยพระราชนิพนธ์แปลจีนประเภทร้อยแก้วบันเทิงคดีนั้น เป็น
วรรณกรรมจีนร่วมสมัย (当代文学) ทั้งหมด มีจำนวน 10 เล่ม
ได้แก่ *ผีเสื้อ* (2537⁴) *เมฆเหิน น้ำไหล* (2538) *เพียงวันพบวันนี้ที่*
สำคัญ (2548) *หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า* (2555) *นารินครา* (2556)
ตลอดกาลนะนานแค่ไหน (2557) *รอยยิ้มและน้ำตาของหัวใจ* (2558)
ร้านน้ำชา (2558) *ความรักใคร่จะไม่ปวดร้าว* (2559) *ไปอินน่า* และ
หมู่บ้านลับลิ้มฝั่งน้ำ (2561)

โดยพระราชนิพนธ์แปลทั้ง 10 เล่มข้างต้นนั้น บางเล่ม
ประกอบด้วยพระราชนิพนธ์แปลมากกว่าหนึ่งเรื่อง เช่น *ไปอินน่า*

⁴ ตัวเลขในวงเล็บด้านหลังชื่อหนังสือ คือปีที่พระราชนิพนธ์แปลเล่มดังกล่าวตีพิมพ์เป็นครั้งแรก

หมู่บ้านลับลิริมฝั่งน้ำ ประกอบด้วยนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง ไปอินน้ำ หมู่บ้านลับลิริมฝั่งน้ำ และเรื่องสั้นร่วมสมัยอีกสามเรื่อง คือ คำไว้อาลัยหมา ซุปที่อร่อยช่างน่ากลัวยิ่ง และ กินหม้อไฟในหน้าร้อน นอกจากนี้ เพียงวันพบวันนี้ที่สำคัญ ก็ประกอบด้วยพระราชนิพนธ์ที่ไม่ได้แปลจากภาษาจีน คือเรื่อง ปลวก ซึ่งทรงแปลจากภาษาเยอรมัน ดังนั้นหากนับจำนวนชิ้นงานพระราชนิพนธ์แปลประเภทร้อยแก้วจากภาษาจีน ก็จะมีทั้งสิ้น 16 เรื่อง ได้แก่

1. นวนิยายเรื่อง ผีเสื้อ ทรงแปลจากเรื่อง 蝴蝶 โดย หวางเหมิง (王蒙)
2. นวนิยายเรื่อง เมฆเหิน น้ำไหล ทรงแปลจากเรื่อง 行云流水 โดย ฟัง ฟัง (方方)
3. ความเรียงเรื่อง แสงโคมของไอ้รักเค่อ ทรงแปลจากความเรียง 爱尔克的灯光 โดย ปาจิน (巴金)
4. เรื่องสั้นขนาดยาวเรื่อง สาวน้อยเลี้ยงหุ่ยหวู ทรงแปลจากเรื่อง 少女小渔 โดย เทียนเกอหลิง (严歌苓)
5. นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า ทรงแปลจากเรื่อง 鲍家庄 โดย หวังอันอี้ (王安忆)
6. นวนิยายเรื่อง นารินครา ทรงแปลจากเรื่อง 她的城 โดย ฉือลี่ (池莉)
7. นวนิยายเรื่อง ตลอดกาลนะนานแค่ไหน ทรงแปลจากเรื่อง 永远有多远 โดย เตียนหนิง (铁凝)

8. ความเรียงเรื่อง *โคมส้มดวงน้อย* ทรงแปลจากเรื่อง 小桔灯 โดยปิงซิน (冰心)
9. ความเรียงเรื่อง *หมิงจื่อกับเหมียวน้อยมีจื่อ* ทรงแปลจากเรื่อง 明子和咪子 โดยปิงซิน (冰心)
10. นวนิยายเรื่อง *ตำนานกับข้าวคู่* ทรงแปลจากเรื่อง 双食记 โดย ซูเฉี่ยว (苏俏)
11. บทละครพูดเรื่อง *ร้านน้ำชา* ทรงแปลจากเรื่อง 茶馆 โดยเหลาเส่อ (老舍)
12. *ความรักใดจะไม่ปวดร้าว* ทรงแปลจากเรื่อง 哪一种爱不疼 โดย ซวนหนี่ (川妮)
13. นวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไปอินน่า หมูบ้านลับลิ้มฝั่งน้ำ* ทรงแปลจากเรื่อง 白银那 โดย ฉือจื่อเจี้ยน (迟子建)
14. ความเรียงเรื่อง *คำไว้อาลัยหมา* ทรงแปลจากเรื่อง 狗的悼文 โดยม่อเหยียน (莫言)
15. ความเรียงเรื่อง *ซุบที่อร่อยช่างน่ากลัวยิ่ง* ทรงแปลจากเรื่อง 好喝的汤是“可怕”的! โดย ซูเฉี่ยว และ
16. ความเรียงเรื่อง *กินหม้อไฟในหน้าร้อน* ทรงแปลจากเรื่อง 为什么我们爱在大夏天吃热腾腾的火锅? โดย ซูเฉี่ยว เช่นเดียวกัน

ชาวจีนมีคำกล่าวที่ว่า 民以食为天 หมายถึง ราษฎรถือเรื่อง

อาหารการกินเป็นสิ่งสำคัญเท่าฟ้า หากพิจารณาจากพระราชนิพนธ์
แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยทั้งหมด จะพบว่าเกือบทุกเรื่องปรากฏชื่อ
อาหารชนิดต่างๆ ที่ตัวละครเอ่ยถึงหรือรับประทาน อาหารบางชนิด
อาจเป็นอาหารจีน บางครั้งก็อาจมีชื่ออาหารฝรั่งปะปนอยู่ในบางเรื่อง
สิ่งที่น่าสนใจคือ เนื่องจากอาหารนั้นเป็นสิ่งที่มีความเฉพาะตัวทาง
วัฒนธรรม การแปลชื่ออาหารจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง จึง
อาจไม่ใช่เรื่องง่าย หากตัวบทต้นฉบับปรากฏชื่ออาหารที่วัฒนธรรม
ภาษาปลายทางไม่มี จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงใช้
กลวิธีการแปลใดในการถ่ายทอดชื่ออาหารจากรวมสมัย
ภาษาจีนทั้ง 16 เรื่องออกมาเป็นภาษาไทย ให้ปวงชนชาวไทยได้อ่าน

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลชื่ออาหารในผลงาน
พระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยในสมเด็จพระกนิษฐาธิราช
เจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดย
คัดเลือกชื่ออาหารจากตัวบทต้นฉบับภาษาจีน โดยแบ่งออกเป็น 3
หมวดได้แก่อาหารคาว อาหารหวาน และเครื่องดื่ม ก่อนจะนำมา
เทียบกับบทพระราชนิพนธ์แปลภาษาไทย จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์
ว่าแต่ละชื่ออาหารนั้น ทรงใช้กลวิธีการแปลแบบใด โดยใช้ทฤษฎีของ
วินัยและดาร์เบลเนตต์เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

สำหรับตัวบทที่ใช้ในการศึกษา ตัวบทต้นฉบับภาษาจีนได้มา
จากการสืบค้นเว็บไซต์อ่านหนังสือออนไลน์ ซึ่งมีค่อนข้างหลากหลาย

ในประเทศจีน สำหรับต้นฉบับแปลโดยกรมสมเด็จพระเทพฯ นั้น จะอยู่ในรูปแบบหนังสือเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การแบ่งประเภทกลวิธีการแปลโดยวินัยและดาร์เบลเน็ต

กลวิธีการแปล คือวิธีการที่นักแปลใช้ในการแปลตัวบทจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง เพื่อให้ได้ตัวบทแปลที่สามารถถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jääskeläinen, 1993, p. 116) นักวิชาการที่เสนอกลวิธีการแปลลักษณะต่างๆ นั้นมีมากมาย ในจำนวนนั้นคือวินัยและดาร์เบลเน็ต (J.P.Vinay and J. Darbelnet) นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ที่ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ ก่อนจะสรุปออกมาเป็นกลวิธีการแปลทั้ง 7 กลวิธี ในบทความ A Methodology for Translation ซึ่งเป็นบทความภาษาฝรั่งเศสที่เผยแพร่ใน ค.ศ. 1958 ก่อนจะแปลเป็นภาษาอังกฤษในภายหลัง

กลวิธีการแปลของวินัยและดาร์เบลเน็ตนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 7 กลวิธี⁵ ได้แก่

1. Borrowing คือ การยืมคำหรือข้อความในภาษาต้นทางมาใช้ในภาษาปลายทางโดยตรง วิธีการเช่นนี้ หากเป็นการยืมคำ

⁵ เนื้อหาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลของวินัยและดาร์เบลเน็ต สรุปจากสรุปจาก Introducing Translation Studies, 3rd Edition โดย Jeremy Munday (2016, pp. 86-89) โดยตัวอย่างที่เป็นภาษาไทยหรือจีนนั้น ผู้วิจัยเพิ่มเติมเอง สำหรับตัวอย่างภาษานั้น ผู้วิจัยคิดขึ้นโดยอ้างอิงจากตัวอย่างเดิมของวินัยและดาร์เบลเน็ตอีกทอดหนึ่ง

ในภาษาที่ใช้ชุดตัวอักษรชุดเดียวกัน เช่น อักษรโรมัน ก็จะสามารถมาก แต่หากเป็นตัวอักษรคนละชุดกัน เช่น การยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย ก็จะต้องยืมผ่านการทับศัพท์ เช่น คอมพิวเตอร์ เปียโน เป็นต้น

2. Calque คือ การยืมแบบพิเศษ หรือการยืมแบบแปล โดยเป็นการสร้างคำใหม่ในภาษาปลายทางด้วยการยืมโครงสร้างทางภาษาของภาษาต้นทางมาใช้ เช่น ในภาษาไทย เราบัญญัติคำว่า โลกาวัดน์ มาจากคำว่า Globalization ในภาษาอังกฤษ เป็นต้น
3. Literal Translation คือการแปลตรงตัว ซึ่งวิเนียและดาร์เบลเนตระบุว่า เป็นกลวิธีที่พบบ่อยที่สุด หากภาษาต้นทางและปลายทางนั้นเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน ทั้งนี้ วิเนียและดาร์เบลเนตเชื่อว่า การแปลตรงตัวนั้นเป็นกลวิธีการแปลที่ดี ผู้แปลควรยึดถือวิธีการดังกล่าว หากคำหรือความที่แปลออกมาสามารถเก็บความในภาษาต้นฉบับไว้ได้ครบ
4. Transposition คือ การเปลี่ยนประเภทของคำโดยไม่เปลี่ยนความหมาย เช่น ต้นฉบับเป็นคำกริยาวิเศษณ์ แต่เมื่อแปลออกมาเป็นภาษาปลายทางแล้ว ปรับให้เป็นคำกริยาแทน เช่น ภาษาต้นฉบับอาจแปลตรงได้ว่า He will soon be back. แต่เมื่อแปลเป็นภาษาปลายทาง ผู้แปลอาจเปลี่ยนคำเป็น He will hurry to be back. คือเปลี่ยนจาก soon ซึ่ง

เป็นคำกริยาวิเศษณ์ มาเป็น hurry ซึ่งเป็นคำกริยา ดังนี้เป็น
ต้น

5. Modulation คือ การเปลี่ยนมุมมองของภาษาต้นทาง เมื่อทำการแปลไปเป็นภาษาปลายทาง เช่น ในภาษาต้นทางเขียนว่า You can have it. แต่ในภาษาปลายทางแปลออกมาว่า I'll give it to you. ซึ่งเป็นการมองจากคนละมุมกัน แม้ความหมายจะเหมือนกันก็ตาม เป็นต้น
6. Équivalence คือ การถ่ายทอดความหมายของคำหรือข้อความในภาษาต้นฉบับออกมาในภาษาปลายทาง ด้วยการใช้คำที่แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง แต่ให้ความหมายแบบเดียวกัน กลวิธีการแปลเช่นนี้ อาจพบบ่อยในการแปลสำนวน เช่น คิ้วโก่งดั่งคันศร หากแปลออกเป็นภาษาจีน ก็จะกลายเป็น คิ้วโก่งดั่งใบหลิว (柳叶弯眉) เป็นต้น
7. Adaptation คือ การดัดแปลง ซึ่งก็คือการปรับเปลี่ยนภาษาต้นทางเมื่อพบว่าความหมายเชิงวัฒนธรรมของคำในภาษาต้นทางจะเปลี่ยนไป หากแปลตรงตัวเป็นภาษาปลายทาง ทั้งนี้วีเนย์และดาร์เบลเน็ต ได้อยกตัวอย่างว่า หากเราจะแปลคำว่า cricket ในบริบทประเทศอังกฤษเป็นภาษาฝรั่งเศส นักแปลอาจต้องปรับกีฬาชนิดนี้ให้เป็น Tour de France แทน จึงจะสามารถสะท้อนความสำคัญและค่านิยมที่ชาวอังกฤษมีต่อกีฬาคริกเก็ตออกมาได้อย่างใกล้เคียง

บททวนวรรณกรรม

พระราชนิพนธ์แปลจีนในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีนั้น เป็นหัวข้อวิจัยที่ได้รับความสนใจจากวงวิชาการชาวไทยมากพอสมควร โดยเมื่อสืบค้นจากเว็บไซต์ Thai Journal Online พบบทความวิชาการที่กล่าวถึงงานพระราชนิพนธ์แปลจีนมากถึง 7 บทความ ยกตัวอย่างเช่น บทความวิชาการเรื่อง “พระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” โดยศาสตราจารย์ ดร.รีนฤทัย สัจจพันธุ์ โดยในบทความดังกล่าว ผู้เขียนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์แปลในกรมสมเด็จพระเทพฯ จากภาษาต่างๆ ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาหลักที่ว่าด้วยพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยจำนวน 9 เรื่องจากหนังสือ 6 เล่ม ได้แก่ ฝีเสื่อ เมฆเห็นน้ำไหล หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า นารีนครา ตลอดกาลนะนานแคไทน และ รอยยิ้มของน้ำตาและหัวใจ ทั้งนี้ การวิเคราะห์คุณค่าและภาพสะท้อนจากผลงานพระราชนิพนธ์แปลจีน มีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงความสำคัญของงานวรรณกรรมที่กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงเลือกมาถ่ายทอดแก่ปวงชนชาวไทยได้อย่างลึกซึ้ง งานเขียนเหล่านั้น “สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงของการเมืองและสังคมจากระบบคอมมิวนิสต์มาจนถึงยุคสมัยใหม่ที่เป็นระบบทุนนิยมและบริโคนิยมมีบทบาทสำคัญ...ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีน” (2559, น. 1) แต่ใน

ขณะเดียวกันก็สามารถ “สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยซึ่งกำลัง
เผชิญวิกฤติจากความเปลี่ยนแปลง” (น. 1) ได้เช่นเดียวกัน

ก่อก็คดี ธรรมเจริญกิจ และ อภิตี เจริญเสนีย์ ได้แนะนำ
พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง *ตลอดกาลน่านานแคไหนด* พร้อมทั้ง
สอดแทรกบทวิเคราะห์ด้านกลวิธีการแปล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ
ภาษาและวัฒนธรรม ในบทแนะนำหนังสือเรื่อง “*ตลอดกาลน่านาน
แคไหนด* หนึ่งในพระอัจฉริยภาพด้านการแปลในสมเด็จพระเทพรัตนราช
สุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” โดยแบ่งกลวิธีที่น่าสนใจซึ่งพบใน *ตลอด
กาลน่านานแคไหนด* เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การถ่ายอักษร (ซึ่งก็คือ
การทับศัพท์) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมในภาษาแปล
การถ่ายอักษรและการเพิ่มข้อมูลใหม่ การถ่ายอักษรประกอบกับคำ
จำแนกประเภทอย่างกว้างๆ และ การใช้คำเทียบเคียงและการอธิบาย
ความ ทั้งนี้ คณะผู้เขียนได้ยกตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น ทรงแปล
กริยาวลี 爱睡 “大” 字 ด้วยการนำคำในภาษาไทยมาแทนที่เป็น
“นอนตีแปดบนเตียงใหญ่” แต่ไม่ทรงเลือกที่จะถ่ายความออกมา
ตรงๆ จากตัวบทต้นฉบับ เป็น “นอนเป็นรูปตัวอักษร 大” เป็นต้น
(2559, น. 215)

อย่างไรก็ดี แม้ผู้เขียนจะเห็นว่าการจำแนกกลวิธีการแปล
ของก่อก็คดี ธรรมเจริญกิจและอภิตี เจริญเสนีย์ มีความน่าสนใจ แต่
เนื่องจากการจำแนกกลวิธีดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับกลวิธีการแปล
ของวิเนย์และดาร์เบลเนต์ ซึ่งเป็นทฤษฎีการแปลที่แพร่หลายมานาน

แล้ว บทความชิ้นนี้จึงเลือกจำแนกวิธีการแปลชื่ออาหารในพระราช
นิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัย ด้วยทฤษฎีดังกล่าว

ผลการศึกษา

การปรากฏของชื่ออาหาร ไม่ว่าจะเป็อาหารคาว อาหาร
หวาน หรือเครื่องดื่มในพระราชนิพนธ์แปลจากภาษาจีนทั้ง 16 เรื่อง
ดังกล่าวข้างต้นนั้น มักจะปรากฏตามเนื้อเรื่องในชีวิตประจำวันของ
ตัวละครต่างๆ ไม่ว่าจะเป็อาหารอุ้ันในเรื่อง *นารินครา* อาหารป่า
ในเรื่อง *ไป๋อินน่า หมูบ้านลับสี่ริมฝั่งน้ำ* หรือจะเป็อาหารที่เสิร์ฟกัน
ในโรงน้ำชาในกรุงปักกิ่ง ในบทละครพูดเรื่อง *ร้านน้ำชา* กล่าวคือ
อาหารต่างๆ เหล่านั้น ทั้งที่เป็อาหารจีนถิ่นต่างๆ หรืออาหาร
ต่างประเทศ ล้วนปรากฏขึ้นเพื่อให้สะท้อนภาพชีวิตของตัวละคร
อย่างไรก็ดี สำหรับความเรียงเรื่อง *ซูปทีอ์รอยช่วงน้ำกล้วยยิ่ง* และ *กิน
หม้อไฟในหน้าร้อน* รวมไปถึงนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ตำนานกับข้าวคู่*
โดยซูเฉียนวนั้น อาหารปรากฏภายในงานเขียนทั้งสามเรื่องในฐานะตัว
เอกที่มีความสำคัญ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการแบ่งชื่ออาหารที่ปรากฏในผลงานพระ
ราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่
อาหารคาว อาหารหวาน และเครื่องดื่ม โดยปรากฏชื่ออาหารคาว
ทั้งสิ้น 97 รายชื่อ ชื่ออาหารหวาน 25 รายชื่อ และชื่อเครื่องดื่ม 19
รายชื่อ รวมเป็ 141 รายชื่อ อนึ่งในการเก็บข้อมูลนั้น หากชื่ออาหาร
ปรากฏซ้ำกันในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องเดียวกัน จะค้ดชื่ออาหารนั้น

เพียงครั้งเดียว แต่หากชื่ออาหารชนิดเดียวกันนี้ ปรากฏอยู่ในพระราช
นิพนธ์แปลคนละเรื่อง ก็จะต้องคงชื่ออาหารนั้นเอาไว้ จึงอาจทำให้ชื่อ
อาหารชนิดเดียวกัน อาจถูกนำมาคิดเป็นความถี่มากกว่าหนึ่งครั้ง

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลอาหารแต่ละประเภท มี
ดังต่อไปนี้

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละ
การยืมคำ	2	2.06
การแปลตรงตัว	66	68.04
การแทนที่ทางวัฒนธรรม	15	15.46
การดัดแปลง	12	12.37
การยืมคำ/การแปลตรงตัว	1	1.03
การแทนที่ทางวัฒนธรรม/ การดัดแปลง	1	1.03
รวม	97	100

ตารางที่ 1 กลวิธีการแปลชื่ออาหารคาว

ในบรรดาชื่ออาหารที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปล
วรรณกรรมจีนร่วมสมัยนั้น อาหารคาวมีจำนวนมากที่สุด พบทั้งสิ้น
97 รายชื่อ โดยกลวิธีที่ทรงเลือกใช้มากที่สุดคือการแปลตรงตัว 66
รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 68.04 รองลงมาคือการแทนที่ทางวัฒนธรรม

พบ 15 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.46 ลำดับที่สามคือการตัดแปลง พบ 12 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.37 ลำดับที่สี่คือการยืมคำ พบ 2 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.06 และลำดับที่ห้ามีสองกลวิธี พบอย่างละ 1 รายชื่อ ได้แก่การการยืมคำร่วมกับการแปลตรงตัว และการแทนที่ทางวัฒนธรรมร่วมกับการตัดแปลง คิดเป็นร้อยละ 1.03

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละ
การยืมคำ	2	8
การแปลตรงตัว	17	68
การตัดแปลง	5	20
การยืมคำ/การแทนที่ทางวัฒนธรรม	1	4
รวม	25	100

ตารางที่ 2 กลวิธีการแปลชื่ออาหารหวาน

นอกจากอาหารคาว ซึ่งเป็นประเภทอาหารที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยมากที่สุดแล้ว วรรณกรรมทั้ง 16 เรื่องนั้น ก็ได้กล่าวถึงอาหารหวาน เป็นจำนวนพอสมควร คือพบทั้งสิ้น 25 รายชื่อ อนึ่ง อาหารหวานในที่นี้ หมายถึงอาหารทานเล่นที่ไม่ใช่อาหารมื้อหลักและไม่จำเป็นต้องมีรสชาติหวานแต่อย่างใด เช่น เมล็ดแตงโม เป็นต้น

ทั้งนี้ กลวิธีการแปรรูปที่กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงใช้ในการแปรรูปอาหารหวานนั้น พบทั้งสิ้น 4 กลวิธี โดยกลวิธีที่พบมากที่สุดคือการแปรรูปตรงตัว เช่นเดียวกับการแปรรูปอาหารคาว ปรากฏ 17 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาคือการดัดแปลง พบ 5 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20 ถัดจากนั้นคือการยืมคำ พบ 2 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8 และสุดท้ายคือการผสมกันระหว่างการยืมคำและการแทนที่ทางวัฒนธรรม พบเพียง 1 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4

กลวิธีการแปรรูป	ความถี่	ร้อยละ
การยืมคำ	3	15.79
การแปรรูปตรงตัว	12	63.16
การดัดแปลง	1	5.26
การยืมคำ/การแปรรูปตรงตัว	3	15.79
รวม	19	100

ตารางที่ 3 กลวิธีการแปรรูปชื่อเครื่องดื่ม

ชื่ออาหารประเภทที่ปรากฏน้อยที่สุดในพระราชวังแปรรูปวรรณกรรมจีนร่วมสมัยได้แก่เครื่องดื่ม โดยปรากฏทั้งเครื่องดื่มร้อนเย็น เครื่องดื่มสไตล์จีนและต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 19 รายชื่อ จากการวิเคราะห์พบกลวิธีการแปรรูปทั้งสิ้น 4 กลวิธี โดยอันดับที่หนึ่งคือการแปรรูปตรงตัว พบมากที่สุดคือ 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.16 รองลงมาเป็นการยืมคำ และการยืมคำร่วมกับการแปรรูปตรงตัว พบ

เท่ากันคือกลวิธีละ 3 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.79 ส่วนกลวิธีการ
แปลที่พบน้อยที่สุดสำหรับชื่อเครื่องดื่ม คือการตัดแปลง พบเพียง 1
รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.26

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกลวิธีการแปล

1. การแปลตรงตัวในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายรวมถึงการแปลตรง
ตัวด้วยคำที่ตรงกัน เช่น ทรงแปล 红薯稀饭 เป็น ข้าวต้มมันเทศ
หรือทรงแปล 咖啡 เป็น กาแฟ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง
การแปลตรงตัวร่วมกับการเสริมคำบางคำลงไปในบทแปล เช่น ทรง
แปลคำว่า 肉丝 เป็นหมูฉีกฝอย โดยเพิ่มคำว่า “ฉีก” ซึ่งอาจไม่มีใน
ภาษาจีนลงไปในการแปล เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

2. กลวิธีที่น่าสนใจอย่างหนึ่งที่ทรงเลือกใช้ในการแปลชื่อ
อาหาร คือการแทนที่ทางวัฒนธรรม ทรงเลือกใช้ชื่ออาหารใน
วัฒนธรรมไทย ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอาหารในต้นฉบับภาษาจีนมา
แปลชื่ออาหารต่างๆ เช่น ทรงใช้คำว่า “ก๋วยเตี๋ยว” หรือ “บะหมี่”
แปลคำว่า 面 ซึ่งเป็นอาหารเส้นชนิดหนึ่งในภาษาจีน เช่น ก๋วยเตี๋ยว
แห้ง (热干面) บะหมี่น้ำใส่ไก่ (鸡丝汤面) บะหมี่ผัดแห้งเสฉวน
(担担面) บะหมี่เนื้อไต้หวัน (台湾牛肉面) บะหมี่หมูสับ
(烂肉面) อนึ่ง ผู้วิจัยมองว่า 面 ในภาษาจีนนั้นไม่เท่าตรงกับคำว่า
“บะหมี่” หรือ “ก๋วยเตี๋ยว” ในภาษาไทยร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งในแง่
สีสัมผัสหรือรสสัมผัส แต่เนื่องจากคนไทยคุ้นเคยกับ “บะหมี่” และ
“ก๋วยเตี๋ยว” ซึ่งกลายเป็นอาหารในวัฒนธรรมไทยไปแล้วเป็นอย่างดี

การนำคำที่มีอยู่แล้วในวัฒนธรรมปลายทาง ซ้ำยังเป็นคำที่บ่งชี้ถึงอาหารที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอาหารในวัฒนธรรมต้นทาง จึงเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจ และทำให้บทแปลอ่านได้อย่างลื่นไหล

3. กลวิธีการยืมคำที่พบในการแปลชื่ออาหารทั้งสามประเภทนั้น เป็นการยืมในลักษณะทับศัพท์ทั้งหมด โดยบางครั้งจะทรงเติมคำไว้ข้างหน้าคำทับศัพท์นั้น เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนว่าคำทับศัพท์จากภาษาจีนดังกล่าวคือสิ่งใด เช่น ทรงแปลคำว่า 花翅子 เป็น ปลาหัวชื้อจื่อ หรือคำว่า 牙各答酒 เป็น เหล้าผลหยาเก้อตา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บางครั้งก็ทรงถอดเสียงชื่ออาหารในภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยตรง ไม่ทรงเพิ่มหรือเสริมคำใดอีก เช่น ทรงแปลคำว่า 窝窝头 เป็น วอวโถว เป็นต้น

4. ในการแปลชื่อเครื่องดื่มที่ระบุยี่ห้อ กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการแปลตรงตัว กล่าวคือแปลความหมายของชื่อยี่ห้อสินค้าดังกล่าวออกมาอย่างตรงตัว ไม่ทรงทับศัพท์ เช่น น้ำอัดลมตราขั้วโลกเหนือ (北冰洋汽水) เบียร์ตราห้าดาว (五星啤酒) เป็นต้น

5. เหตุที่งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ปรากฏกลวิธีการแปลแบบที่ 4 การเปลี่ยนประเภทของคำโดยไม่เปลี่ยนความหมาย (transposition) และกลวิธีการแปลแบบที่ 5 การเปลี่ยนมุมมองของภาษาต้นทาง (modulation) นั้น เนื่องจากผู้วิจัยมองว่า ภาษาไทยกับภาษาจีนมีความแตกต่างทางโครงสร้างภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ภาษาจีน

มักวางคำขยายเอาไว้หน้าคำหลัก (Lu, 2005, p. 12) เช่น วาง คำคุณศัพท์ไว้ข้างหน้าคำนาม (ประพิณ มโนมัยวิบูล, 2541, น. 15) นั้น ส่งผลให้เมื่อต้องถ่ายถอดออกมาเป็นภาษาไทย ที่มีกวางคำขยายไว้ข้างหลังคำหลัก (นววรรณ พันธุมธธา, 2558, น. 37-88) หากผู้แปลยังคงรักษาตำแหน่งของคำตามภาษาจีนเอาไว้เช่นเดิม ไม่สลับตำแหน่งของคำ ก็จะทำให้การสื่อสารไม่บรรลุผล เพราะได้คำแปลเป็นภาษาไทยที่อ่านไม่เข้าใจหรือความหมายผิดเพี้ยนไปอย่างสิ้นเชิง เช่น 白马 จะกลายเป็น “ขาวม้า” ไม่ใช่ “ม้าขาว” ซึ่งประเด็นนี้อาจแตกต่างจากการแปลระหว่างภาษาในยุโรปบางคู่ภาษา ที่การแปลตรงตัวยังสามารถคงลำดับคำได้โดยทำให้สารที่ต้องการจะสื่อ นั้นผิดเพี้ยนไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมองว่าการแปลโดยสลับตำแหน่งของคำ หรือสลับมุมมองของประโยคทั้งที่คำศัพท์ยังคงเดิมนั้น อยู่ในขอบเขตของการแปลตรงตัวสำหรับคู่ภาษาจีน - ไทย

ตัวอย่างการแปล

สำหรับเนื้อหาในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างการแปลชื่ออาหารจากพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัย ในกรมสมเด็จพระเทพฯ ทั้งนี้ ตัวอย่างที่คัดเลือกมานี้ มุ่งเน้นที่จะสะท้อนให้เห็นกลวิธีการแปลที่แตกต่างกันไป

ตัวอย่างที่ 1

……冰冰则做了车前草芹菜汤给他喝。

(Shu, 2020)

...ส่วนปิงปิงทำซุ๊ปใส่หญ้าเซอเฉียน ใส่ขึ้นฉ่ายให้เขา

(ชูเฉี่ยว, 2558, น. 84)

ประโยคข้างต้นคัดมาจากนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ตำนานกับข้าวคู่* ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมคบซ้อน คบหากับผู้หญิงสองคนคือปิงปิงและเหมียนเหมียนพร้อมกัน และในภายหลังก็พบว่าแท้จริงแล้วปิงปิงและเหมียนเหมียนร่วมมือกันทำร้ายเขาด้วยการให้กินอาหารที่หากินด้วยกันแล้วอาจจะเป็นพิษ ส่งผลเสียต่อสุขภาพ สำหรับข้อความดังกล่าว ปรากฏในตอนที่ ชายคนนี้ล้มป่วย และปิงปิงได้ทำซุ๊ปให้เขาดื่มเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ

คำว่า “หญ้าเซอเฉียน” กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงใช้วิธีการยืมคำด้วยการทับศัพท์ภาษาจีนกลางจากคำว่า 车前草 ซึ่งเป็นสมุนไพรชนิดหนึ่งของประเทศจีน โดยทรงเพิ่มคำว่า “หญ้า” เข้าไปเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่าสิ่งนี้คือพืชชนิดหนึ่ง ทั้งนี้ ทรงใช้วิธีการยืมแบบทับศัพท์ แต่ไม่ทรงเลือกแปลตรงตัวด้วยคำว่า “ผักกาดน้ำ” ซึ่งเป็นคำที่ตรงกันในภาษาไทย

อย่างไรก็ดี สำหรับคำว่า “ขึ้นฉ่าย” ที่ปรากฏในตัวอย่างเดียวกัน โดยแปลมาจากคำว่า 芹菜 นั้น ผู้วิจัยไม่ได้มองว่าเป็นการยืมคำผ่านการทับศัพท์แต่อย่างใด เนื่องจากคำศัพท์ที่ถอดเสียงจากภาษาจีนแต่จื๋อได้ เข้ามาอยู่ในภาษาไทยมานานแล้ว การที่กรม

สมเด็จพระเทพฯ ทรงเลือกใช้คำว่า “ซิ่นฉ่าย” ในพระราชนิพนธ์แปล จึงอาจมองได้ว่าเป็นการแปลตรงตัว แปลด้วยคำในภาษาไทยที่ ตรงกันกับคำภาษาจีนต้นฉบับ ไม่ใช่การยืมคำ

ตัวอย่างที่ 2

……臭鱼烂虾还是她的宝贝，吃就是人生大事。
(Chi, 2020)

...ปลาร้า กุ้งต้มเปื่อย เป็นสมบัติล้ำค่าของนาง การ
กินเป็นเรื่องใหญ่ในชีวิตมนุษย์
(ฉือลี่, 2556, น. 112)

ประโยคตัวอย่างนี้มาจากนวนิยายเรื่อง *นารินทร์ครว* ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวของสตรีสามรุ่นที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในมิติต่างๆ ภายใต้อากหลังคือเมืองอุ๋ฮั่นในประเทศจีน ทั้งนี้ประโยคดังกล่าว ปรากฏในเนื้อความตอนที่มีเจี๋ยพุดถึงตำราเฉพาะในการทำกับข้าวของมารดาของเธอ

หากจะแปลคำว่า 臭鱼 ด้วยวิธีการแปลตรงตัว เน้นถ่ายทอดรูปศัพท์เดิมในภาษาจีน เราก็อาจจะได้คำแปลภาษาไทยว่า “ปลาเหม็น” อย่างไรก็ตามก็ดี กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการแทนที่ทางวัฒนธรรม หรือ *équivalence* โดยทรงใช้ชื่ออาหารที่ชาวไทยรู้จักดีอย่าง “ปลาร้า” มาแทนที่คำดังกล่าว แม้ว่าภาพของ ปลาร้า และ 臭鱼 ในความคิดของชาวไทยและชาวจีน อาจจะไม่เท่ากัน อย่างแนบสนิท แต่การแทนที่ทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้ ก็สามารถ

จะช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นภาพอาหารจีนชนิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (นุชนาท จันท์เจือศิริ, 2563, น. 18)

ตัวอย่างที่ 3

热干面加一只面窝配鸡蛋米酒。

(Chi, 2020)

ก๋วยเตี๋ยวแห้งกับเมี่ยนวอ (ขนมแก้วตาโบ) กินกับเหล้าข้าวใสไข่
(ฉือลี่, 2556, น. 38)

ตัวอย่างนี้คัดมาจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง *นารีนคร* โดยปรากฏในตอนและผู้เขียนเล่าถึงวัฒนธรรมการกินดื่มของชาวอุ๋น โดยประโยคดังกล่าวปรากฏชื่ออาหารมากถึง 3 ชนิด คือ 热干面 面窝 และ 鸡蛋米酒 แต่เนื่องจากตัวอย่างที่ 3 นี้จะกล่าวถึงการแปลอาหารหวาน จึงจะพรรณนาวิเคราะห์เฉพาะคำว่า 面窝 เท่านั้น

面窝 เป็นขนมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของมณฑลอุ๋น มีลักษณะคล้ายคลึงกับขนมไทยที่มีชื่อว่า “ขนมแก้วตาโบ” ในการแปลชื่อขนมดังกล่าว กรมสมเด็จพระเทพฯ จึงทรงใช้กลวิธีการแปลทั้งแบบการยืมคำและการแทนที่ทางวัฒนธรรมไปพร้อมกัน โดยทรงยืมคำภาษาจีนด้วยการทับศัพท์ตามสำเนียงภาษาจีนกลางเป็น “เมี่ยนวอ” ก่อน จากนั้นจึงใส่ชื่อขนมไทยที่มีลักษณะคล้ายกันไว้ในวงเล็บ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น (นุชนาท จันท์เจือศิริ, 2563, น. 21)

ตัวอย่างที่ 4

.....她从饭店西餐厅订了一个特大号的“黑森林”蛋糕，又买了一瓶价格适中的“长城干红”

(Tie, 2000)

...เขาตั้งใจไม่เชิญใครเลย มีแต่เขากับกวนผิงหยู่ เขาสั่งเค้ก “แบล็กฟอเรสต์” ก่อนโตจากโรงแรม และซื้อไวน์แดงยี่ห้อ “กำแพงเมืองจีน”

(เถียนหนิง, 2557, น. 55)

ตัวอย่างข้างต้นคัดมาจากนวนิยายเรื่อง *ตลอดกาลนะนานแค่ไหน* นวนิยายขนาดสั้นที่สะท้อนให้เห็นว่าคุณกรมเก๋าโบราณเป็นสิ่งที่น่าโหยหาในยุคปัจจุบัน ที่สังคมจีนเจริญเติบโตทางวัตถุมหาขึ้นทุกขณะ (รีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2559, น. 23) ผ่านตัวละคร ไปด้าสิ่งนางเอกของเรื่องผู้โหยหาความรัก ประโยคข้างต้นเป็นตอนที่ไปด้าสิ่งเชื้อเชิญชายหนุ่มชื่อกวนผิงหยู่มารับประทานอาหารร่วมกัน

การที่กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงแปลคำว่า “黑森林” 蛋糕 เป็นเค้ก “แบล็กฟอเรสต์” ในภาษาไทยนั้น หากมองเผินๆ อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการทับศัพท์ เนื่องจาก “แบล็กฟอเรสต์” นั้นถอดเสียงมาจาก black forest ในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่า ตัวอย่างนี้เป็นการแปลตรงตัว เนื่องจากหากเรานำต้นฉบับภาษาจีนมาเทียบกับคำแปลภาษาไทย คือนำ “黑森林” 蛋糕 มาเป็นตัวตั้ง ก็จะพบว่าหากทรงแปลด้วยการทับศัพท์จริงๆ ก็จะต้องแปลเป็น เค้ก “เฮยเซินหลิน” ไม่ใช่ “แบล็กฟอเรสต์” แต่อย่างไร ผู้วิจัยจึงสรุปว่า

ในกรณีนี้ ทรงใช้คำที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย มาแปลคำที่บ่งชี้ถึงสิ่งเดียวกันในภาษาจีนต้นฉบับ นับว่าเป็นกลวิธีการแปลตรงตัว

นอกจากนี้ ตัวอย่างดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าภาษาจีนและภาษาไทยมีวิธีการหยิบยืมชื่อขนมเค้ก “black forest” มาใช้ในภาษาของตนด้วยกลวิธีการแปลที่แตกต่างกันอีกด้วย โดยในภาษาจีนเลือกที่จะแปลชื่อขนมเค้กดังกล่าวจากภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการแปลตรงตัวเป็น ขนมเค้ก “ป่าดำ” (黑森林蛋糕) แต่สำหรับภาษาไทยนั้น คนไทยเลือกที่จะยืมชื่อขนมชนิดนี้จากภาษาอังกฤษด้วยวิธีการถอดเสียงชื่อขนมมาโดยตรง เป็นเค้ก “แบล็กฟอเรสต์”

ตัวอย่างที่ 5

他吃了一碗鸡丝汤面，一个花卷，几片火腿和几片榨菜。他伸了一个懒腰，点起一支烟，吸了几口就掐灭了。

(Wang, 2020)

เขารับประทานบะหมี่น้ำใส่ไก่ หม่านโถว หมูแฮม และผักเสฉวน เขาบิดขี้เกียจ แล้วจุดบุหรี่สูบ 1 มวน สูบไม่กี่คำก็ขี้ดับ

(หวางเหมิง, 2537, น. 191)

ตัวอย่างข้างต้นมาจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง *ผีเสื้อ* เรื่องสั้นขนาดยาวที่สะท้อนสังคมจีนช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม (رينฤทัย สัจจพันธุ์, 2559, น. 11) บอกเล่าเรื่องราวชีวิตจางซือหยวน ผู้บริหารระดับเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ต้องใช้ชีวิต

ท่ามกลางความผกผันของการเมืองจีน (น. 12) ประโยคนี้ปรากฏขึ้น
ในบทสุดท้ายของเรื่อง บอกเล่าเรื่องราวในเช้าวันหนึ่ง หลังจากที่
จางซือหยวนกลับจากปฏิบัติภารกิจต่างเมือง

ชื่ออาหารที่ผู้วิจัยต้องการยกตัวอย่างในประโยคข้างต้น คือ
คำว่า 花卷 ในภาษาจีน โดยอาหารชนิดนี้มีลักษณะเป็นขนมแป้งนึ่ง
มักม้วนเป็นรูปก้นหอย (Xiandai Hanyu Cidian, 2016, p. 557)
เนื่องจากขนมแป้งนึ่งชนิดนี้ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทย
กรมสมเด็จพระเทพฯ จึงทรงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบดัดแปลง โดย
การเลือกใช้ชื่อขนมแป้งนึ่งแบบจีนอีกชนิดหนึ่ง ที่ชาวไทยรู้จักคุ้นเคย
เป็นอย่างดี นั่นคือ “หม่านโถว” (หรือ 馒头 ในภาษาจีน) มาใช้แทน
ชื่อขนมชนิดนี้

บทสรุป

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทรงแปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยที่มีเนื้อหา
หลากหลายออกสู่สายตาสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ในวรรณกรรมจีน
ที่ทรงเลือกแปลนั้น มักปรากฏชื่อของอาหารชนิดต่างๆ ทั้งจีนและ
เทศ เนื่องจากชื่ออาหารนั้นเป็นคำเชิงวัฒนธรรม ที่อาจไม่ปรากฏใน
วัฒนธรรมภาษาปลายทาง หรือในภาษาไทย จึงเป็นที่น่าศึกษาว่าทรง
ใช้กลวิธีการแปลแบบไหนในการแปลคำลักษณะนี้ จากการวิเคราะห์
งานพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยทุกเรื่อง พบว่ากลวิธีที่
ทรงเลือกใช้บ่อยที่สุดคือการแปลตรงตัว คือทรงถ่ายทอดชื่ออาหารใน

ภาษาจีนต้นฉบับออกมาอย่างชัดเจนต่อต้นฉบับ ด้วยการเลือกแปล
ด้วยคำที่ตรงกันกับคำนั้นๆ ในภาษาไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อการแปลตรง
ตัวไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากชื่ออาหารบางชื่อไม่ปรากฏใน
วัฒนธรรมไทย ก็ทรงเลือกใช้กลวิธีการแทนที่ทางวัฒนธรรม หรือการ
นำชื่ออาหารในภาษาไทยที่ใกล้เคียงกับคำภาษาจีนต้นฉบับมาแทนที่
เพื่อให้พระราชนิพนธ์แปลเป็นภาษาไทยที่อ่านได้สละนไหล
นอกจากนี้ การยืมคำด้วยการทับศัพท์ ก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่มีมักจะทรง
เลือกใช้เช่นกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, และ อภินันท์ เจริญเสนีย์. (2559). “ตลอด
กาลนานนาคไฉน” หนึ่งในพระอัจฉริยภาพด้านการแปลใน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสาร
การแปลและการล่าม*, 1(1): 210-219.
- ฉือจื่อเจี้ยน. (2561). *ไปอินน่า หมูบ้านลับลิ้มผิงน้ำ*. แปลโดย
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์.
- ฉือลี่. (2558). *นารินครา*. แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ชูเฉียว. (2558). *ตำนานกับข้าวคู่*. ใน *รอยยิ้มและน้ำตาของหัวใจ*.
แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

- กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
เถี่ยหนิง. (2557). *ตลอดกาลนะนานแคไชน*. แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- นวรรรณ พันธุ์เมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชนาท จันทร์เจือศิริ. (2563). *ศึกษากลวิธีการแปลชื่ออาหารจีนในงานพระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. โครงการงานนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจีนศึกษา สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. (2541). *ไวยากรณ์จีนกลาง*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2559). พระราชนิพนธ์แปลวรรณกรรมจีนร่วมสมัยในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2): 1-33.
- หวางเหมิง. (2537). *ผีเสื้อ*. แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

ภาษาอังกฤษ

Jääskeläinen, Riitta. (1993). Investigating translation strategies. *Recent trends in empirical translation research 28*: 99-120.

Munday, J. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. New York: Routledge.

ภาษาจีน

Chi, L. (2020, March 3). *Ta de cheng*. Jiu Jiu Cang Shu Wu. <https://www.99csw.com/book/8604/index.htm>

Chi, Z. (2020, May 24). *Baiyinna*. Wu Shi Er Shu Ku. www.52shuwu.com/wenxue/33121.html

Lu, J. (2005). *Xiandai Hanyu Yufa Yanjiu Jiaocheng*. Beijing: Peking University Press.

Shu, Q. (2020, May 24). *Shuang shi ji*. Jiu Jiu Cang Shu Wu. <https://www.99csw.com/book/507/index.htm>

Tie, N. (2020, March 3). *Yongyuan you duo yuan*. Ka Nu Nu Shu Fang. <https://www.kanunu8.com/book/3980/index.html>

Wang, M. (2020, May 24). *Hudie*. Millionbook. <http://www.millionbook.com/xd/w/wangmeng/wmwj/005.htm>

Xiandai Hanyu Cidian Di Qi Ban (Contemporary Chinese Dictionary, 7th edition). 2016. Beijing: Commercial Press.

ภาคผนวก ก ตารางเปรียบเทียบการแปลชื่ออาหาร ประเภทอาหารคาว

ต้นฉบับภาษาจีนฉบับแปลภาษาไทย	ต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
小桔灯 โคมส้มดวงน้อย	红薯稀饭	ข้าวต้มมันเทศ	12	literal translation
双食记 ตำนานกับข้าวคู่	红腊肉	เนื้ออบแห้งสีแดง	71	literal translation
	水嫩欲滴茼蒿配春笋	ผักกาดหอมสดฉ่ำกับหน่อไม้	71	literal translation
	翠色葱花散落在橘白相间河虾仁之上	ต้นหอมซอยสีเขียวโรยบนเนื้อกุ้งน้ำจืดสีขาวแซมส้ม	71	literal translation
	紫菜汤	แกงจืดสาหร่าย	71	literal translation
	红酒汁牛排	สเต็กเนื้อกินกับไวน์แดง	72	literal translation
	青咖喱羊肉	เนื้อแกะผัดผงกะหรี่	72	literal translation
	熏鲑鱼	ปลาแซลมอนรมควัน	72	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีนฉบับแปลภาษาไทย	ต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	灰色蘑菇和粉嫩鸡肉的奶油鸡蓉蘑菇汤	ซूपเห็ดสีเทาๆใส่เนื้อไก่ฉีกฝอย เป็นซूपข้นใส่ครีมสีขาว	72	literal translation
	炒鸡蛋	ไข่เจียว	79	literal translation
	煲了人參灵芝葱姜兔肉	ซूपตุ๋นใส่โสมคนกับเห็ดหลินจือ ใส่ซิง ใส่เนื้อกระต่าย	84	literal translation
	车前草芹菜汤	ซूपใส่หญ้าเซอเฉียน ในซึ้งฉ่าย	84	borrowing
	麻婆豆腐	เต้าหู้รสเผ็ดซา	84	adaptation
	蜂蜜豆腐羹	ซूपเต้าหู้ใส่น้ำผึ้งตุ๋น	84	literal translation
	冬阴功虾汤	ต้มยำกุ้ง	85	literal translation
	炒咸菜肉丝	เนื้อหั่นผอยผัดกับผักดอง	89	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
白银那 ไปอินนา หมูบ้านลับตี ริมฝั่งน้ำ	烤鱼	ปลาย่าง	56	literal translation
	烧饼	ขนมแป้งอบ	59	équivalence
	花翅子	ปลาฮิวซี้อี้จื่อ	65	borrowing
	狗鱼被干炸	ปลาหมาทอดแห้ง	65	literal translation
	鲑鱼炖了土豆	ปลาตุ๋นกับมันฝรั่ง	65	literal translation
	野鸡汤	ซุป์ไก่ป่า	81	literal translation
	顿豆腐丧饭	อาหารที่ทำด้วยเต้าหู้	95	adaptation
	粥	ข้าวต้ม	108	literal translation
好喝的汤是“可怕” 的！ ซุป์ที่อร่อยช่างน่ากลัวยิ่ง	罗汉果白菜干汤	ซุป์หลอฮั่งก้วยฝักกาดขาว แห้ง	136	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
为什么我们爱在大 夏天吃热腾腾的火 锅? กินหม้อไฟในหน้าร้อน	虾饺, 羊肉, 蟹棒, 贡 丸 麻辣火锅	เกี่ยวกับเนื้อแกะ บุ๊ต ลูกชิ้น หม้อไฟเผ็ดซ่า	142 143	literal translation literal translation
行云流水 เมฆเหินน้ำไหล	方便面	บะหมี่สำเร็จรูป	68	literal translation
	肉丝	หมูฉีกฝอย	135	literal translation
	荷包蛋	ไข่ดาว	136	literal translation
	烧茄子	ผัดมะเขือ	136	literal translation
	牛肉粉	ก๋วยเตี๋ยวเนื้อวัว	178	literal translation
她的城 นารีนครา	清水挂面	เส้นหมี่น้ำใส	25	équivalence
	炭火烧烤	บาร์บีคิว	30	équivalence

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	热干面	ก๋วยเตี๋ยวแห้ง	38	équivelence
	香椿尖子炒鸡蛋	ยอดผักผัดไข่	47	adaptation
	红烧臭鳊鱼	ปลาเค็มน้ำแดง	47	adaptation
	排骨藕汤	แกงจืดซี่โครงหมูใส่รากบัว	73	literal translation
	红烧带鱼	ปลาตากแห้งผัดซีอิ๊ว	77	literal translation
	咸菜	ผักกาดดอง	87	literal translation
	瓦罐老鸭雪梨汤	ซุปรืดตุ๋นกับลูกแกงเปรี้ยว	99	literal translation
	排骨藕汤	ซี่โครงหมูต้มรากบัว	99	literal translation
	干烧大白鲷	ปลาเคียวขาวตัวโตทอดผัด ซอส	100	literal translation
	清炒菜薹	ผักกาดเขียวขาวตุ๋นผัด	100	adaptation
	炒三丝	ผัดสามอย่าง	100	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีนฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	肉丝	เนื้อหั่นเป็นเส้นๆ	100	literal translation
	酸包菜丝	ผักกาดดองหั่นเป็นเส้นๆ	100	literal translation
	丝苕	มันเทศทำเป็นบะหมี่เส้นใส่ไส่	100	literal translation
	泡姜片	จิงตอง	100	literal translation
	臭鱼	ปลาร้า	112	équivalence
	烂虾	กุ้งต้มเปื่อย	112	literal translation
	炸鸡翅	ปีกไก่ทอด	130	literal translation
蝴蝶 ผีเสื้อ	饺子	เกี๊ยว	46	literal translation
	挂面	เส้นหมี่	128	équivalence
	荷包蛋	ไข่ดาว	128	literal translation
	山药汤	ซูปร่มันเทศ	128	adaptation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	小米粥	ข้าวต้มข้าวฟ่าง	128	literal translation
	老腌咸菜	ผักดอง	144	literal translation
	浓浓的包谷糝子粥	ข้าวต้มข้นๆ มีเม็ดข้าวโพด บดละเอียด	144	literal translation
	腌猪肉	เนื้อหมูหมักเกลือ	162	literal translation
	豆腐和粉丝	เต้าหู้และวุ้นเส้น	184	literal translation
	咸鸡蛋	ไข่เค็ม	184	literal translation
	松花蛋	ไข่เยี่ยวม้า	184	literal translation
	臭鸡蛋	ไข่เน่า	184	adaptation
	鸡丝汤面	บะหมี่น้ำใส่ไก่	191	equivalence
	火腿和榨菜	หมูแฮมและผักเสฉวน	191	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
永远有多远 ตลอดกาลนานแค่ไหน ไหน	小肚	กุนเชียง	11	équivalence
	菜粥	ข้าวต้มผัก	29	literal translation
	腌雪里蕻	ผักดอง	30	adaptation
	素什锦	ผัดผัก	71	literal translation
小鲍庄 หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า	小麦面	แป้งหมี่ขาว	13	literal translation
	稀饭	ข้าวต้ม	20	literal translation
	煎饼	ขนมเบื้องเค็ม	34	équivalence
	芋干子稀饭	ข้าวต้มมันเทศตากแห้ง	39	literal translation
	馍	หม่านเหนียว	47	adaptation
	咸菜	ผักดอง	57	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	臭豆子	ถั่วเน่า	65	literal translation
	一卷夹了大葱的煎饼	ขนมเบื้องม้วนโรยต้นหอม	74	équivalence
	面条子	ก๋วยเตี๋ยว	89	équivalence
哪一种爱不释手 ความรักใคร่จะไม่ปวดร้าว	担担面	บะหมี่เส้นเล็กแห้งเสฉวน	13	adaptation
	凉拌兔丁	ออเดิร์ฟเนื้อกระต่าย	14	literal translation
	红星兔丁	หัวกระต่าย	14	adaptation
	台湾牛肉面	บะหมี่เนื้อไต้หวัน	15	équivalence
	泡菜	ผักดอง	48	literal translation
	稀粥	ข้าวต้ม	58	literal translation
	白水鸡蛋	ไข่ต้ม	82	literal translation
	煎鸡蛋	ไข่เจียว	100	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ฉบับแปลภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
茶馆 ร้านน้ำชา	烂肉面	บะหมี่หมูสับ	18	équivalence
	咸菜	ผักดอง	45	literal translation
	大饼	ขนมเปียะใหญ่	47	literal translation
	腌萝卜	หัวไชเท้าดอง	51	literal translation
	热汤面	บะหมี่น้ำร้อนๆ	74	équivalence
	炸酱面	บะหมี่ผัดซอสใส่หมูสับ	78	adaptation
	窝窝头	วอวอโถว	88	borrowing
	炖肉	เนื้อตุ๋น	89	literal translation
	杂合面疙瘩汤	ซूपก้อนแป้งต้ม	102	adaptation
	面	บะหมี่	102	équivalence

ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบการแปลชื่ออาหาร ประเภทอาหารหวาน

ต้นฉบับภาษาจีน ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
白银那 ไปอินน่า หมูบ้านลับดี ริมฝั่งน้ำ	白面馒头	หมานโมเดว	60	literal translation
她的城 นารีนครา	面窝	เมียนวอ (ขนมแก้วตาโบ)	38	borrowing/ équivalence
	油条	ปาทองโก	38	literal translation
	苹果派	พายแอปเปิ้ล	130	literal translation
蝴蝶 ผีเสื้อ	大冰砖	ไอศกรีม	17	adaptation
	元宵	ขนมหยวนเซียว	46	borrowing
	饼干	ขนมปังบิสกิต	68	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน	ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
		草莓冰淇淋	ไอศกรีมสตอว์เบอร์รี่	73	literal translation
		菠萝三得	ไอศกรีมชั้นเดียวผลไม้ สับปรวด	73	literal translation
		奶油点心	ขนมเค้กไส้ครีม	74	adaptation
		巧克力	ช็อกโกแลต	74	literal translation
		花蛋糕	ขนมเค้กแต่งหน้าเป็นรูป ดอกไม้	75	literal translation
		白面馍	แป้งหม่านเถา	162	adaptation
		黍面油炸糕蘸蜂蜜	ขนมทอดที่ทำจากแป้ง ข้าวฟ่างจิ้มเน้ผึ้ง	184	literal translation
		夹心巧克力	ช็อกโกแลตที่มีไส้	187	literal translation
		花卷	หม่านเถา	191	adaptation
永远有多远 ตลอดกาลนะนานแค่ไหน		雪糕	ไอศกรีม	11	adaptation

ต้นฉบับภาษาจีน ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
ไหน				
	冰棍	น้ำแข็งหวานเย็น	11	literal translation
	蒸窝头	วอโถว	29	borrowing
	“黑森林”蛋糕	เค้ก “แบล็กฟอเรสต์”	55	literal translation
小鲍庄 หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า	饼干	ขนมปังกรอบ	159	literal translation
哪一种爱不疼 ความรักใดจะไม่ปวดร้าว	红豆刨冰	น้ำแข็งทราดั่วแดง	13	literal translation
	面包	ขนมปัง	82	literal translation
茶馆 ร้านน้ำชา	瓜子	เม็ดแตงโม	42	literal translation
	花生米	เมล็ดถั่วลิสง	107	literal translation

ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบการแปลชื่ออาหาร ประเภทเครื่องดื่ม

ต้นฉบับภาษาจีน ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
双食记 ต้นฉบับกับข้าวคู่	红酒	ไวน์แดง	72	literal translation
白银那 ไป๋อินน่า	牙各答酒	เหล้าผลหยกเก๋อตัด้า	14	borrowing
	汾酒	เหล้าเฟินฉีว	45	borrowing
行云流水 เมฆเหินน้ำไหล	冰冻汽水	น้ำอัดลม	115	literal translation
她的城 นารีนครา	菊花茶	น้ำเก๊กชวย	23	literal translation
	鸡蛋米酒	เหล้าข้าวใส่ไข่	38	literal translation
蝴蝶 ผีเสื้อ	五星啤酒	เบียร์ตราห้าดาว	144	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	北冰洋汽水	น้ำอัดลมตราขั้วโลกเหนือ	144	literal translation
	通化红葡萄酒	เหล้าองุ่นจากทุ่งฮั่ว	144	borrowing/literal translation
	贵州茅台	เหล้าเหมาโถจากก๊วยโจว	144	borrowing
	崂山矿泉水	น้ำแร่จากทะเลสาบ	144	borrowing/literal translation
	绍兴黄酒	เหล้าเหลืองจากเซาซิง	144	borrowing/literal translation
	香茶	น้ำชาเมลิ	187	adaptation
永远有多远 ตลอดกาลนานแค่ไหน ไทย	汽水	น้ำโซดา	11	literal translation
	冰镇杨梅汽水	น้ำลูกลิ้นแ่งเย็น	12	literal translation
	卡普契诺	กาแฟคาปูชิโน	14	literal translation

ต้นฉบับภาษาจีน ต้นฉบับภาษาไทย	ตัวบทต้นฉบับภาษาจีน	ตัวบทแปลภาษาไทย	หน้า	กลวิธีการแปล
	长城干红	ไวน์แดงชื่อ “กำแพงเมืองจีน”	55	literal translation
茶馆 ร้านน้ำชา	茶	น้ำชา	18	literal translation
	咖啡	กาแฟ	83	literal translation

The Translation of Food Names in the Thai Translation of Contemporary Chinese Literary Works by HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn

Pratuangporn Wiratpooke

Nuchanat Chunchuesiri

School of Sinology, Mae Fah Luang University

333 Moo 1 Thasud Muang Chiangrai 57100

Email: pratuangporn.wir@mfu.ac.th Tel: 0-5391-7790

(received 24 August,2020) (revised 29 October,2020)

(accepted 9 November,2020)

Abstract

This article aims to study the translation strategies adopted by HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn in her translation of contemporary Chinese literature. The scope of the study is limited to sixteen such works in prose form. For this article, food names found in the studied texts are divided into three categories: foods, desserts, and beverages. Using Vinay and Derbelnet's translation strategies as a framework, this study analyzes how HRH Maha Chakri Sirindhorn translated food names from

Chinese into Thai.

The study found six strategies adopted by HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn for the translation of food names, including, in order of frequency, literal translation, adaptation, equivalence, borrowing, borrowing and literal translation combined, and equivalence and adaptation combined. These strategies constituted 69.07, 15.46, 12.37, 2.06, 1.03 and 1.03 percent of the translations respectively.

As for the translation of dessert names, there were altogether four strategies, including, in order of frequency, literal translation, borrowing, adaptation, and borrowing and equivalence combined, which constituted 68, 20, 8 and 4 percent respectively.

For beverage names, four strategies were used, including, in order of frequency, literal translation, borrowing, borrowing and literal translation combined, and adaptation, which constituted 63.16, 15.79, 15.79 and 5.26 percent respectively. In conclusion, when translating food names from Chinese into Thai, HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn preferred literal translation over other

strategies. However, when that could not be achieved, Her Royal Highness would opt for other strategies including equivalence, adaptation, and borrowing, with the aim of making the translations read smoothly while staying faithful to the original.

Keywords: HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn; translation of food names; Chinese-Thai Translation; contemporary Chinese literary works translated by HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn

บทความพิเศษ

ฝ่าลมฝนไม่หวาดหวั่น เปิดหน้าใหม่ของความสัมพันธ์ไทย-จีน อู๋ จื้ออู๋

กงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำเชียงใหม่

วันนี้เป็นวันครบรอบ 71 ปีของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน และตรงกับเทศกาลไหว้พระจันทร์ซึ่งเป็นเทศกาลดั้งเดิมของจีน ในเทศกาลที่เต็มไปด้วยความสุขของครอบครัวที่อยู่อย่างพร้อมหน้าพร้อมตากันนี้ ข้าพเจ้าขอส่งความสุขและความปรารถนาอันดีงามไปยังผองเพื่อนทุกวงการในภาคเหนือของไทย

ในช่วง 71 ปีที่ผ่านมา ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประชาชนชาวจีนได้เริ่มต้นอย่างยากลำบากบนพื้นฐานของความยากจนและล้าหลัง โดยคลำก้อนหินข้ามคลอง จนในที่สุดสามารถพัฒนาอย่างก้าวกระโดดบนเส้นทางแห่งสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของจีน อีกทั้งประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและมีความมั่นคงทางสังคมในระยะยาว ซึ่งเป็นเรื่อง "มหัศจรรย์" ที่พบได้น้อยมากในประวัติศาสตร์โลก ประชาชาติจีนก้าวกระโดดจากการยืนด้วยลำแข้งของตนเอง สู่อการสร้าง ความมั่งคั่ง และกลายเป็นประเทศที่มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น ประเทศจีนในปัจจุบันครองตำแหน่งประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกอย่างมั่นคงและ

ต่อเนื่องหลายปี อีกทั้งมีอัตราการสร้างคุณูปการต่อการเติบโต เศรษฐกิจโลกคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 30% ซึ่งกลายเป็นแรงขับเคลื่อนหลักและเครื่องเสริมสร้างเสถียรภาพของเศรษฐกิจโลก จีนได้สร้างระบบโครงสร้างอุตสาหกรรมที่สมบูรณ์แบบมากที่สุดในโลก และเป็นประเทศเดียวที่มีอุตสาหกรรมครบทุกประเภทตามการจำแนกประเภทอุตสาหกรรมของสหประชาชาติ เป็นห่วงโซ่อุตสาหกรรมของโลกที่ขาดไม่ได้ เฉลี่ยกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกที่ไม่เกิดขึ้นมาก่อนในรอบศตวรรษ ประเทศจีนได้เสนอภูมิปัญญาจีนและแบบแผนของจีนอย่างจริงจัง ข้อริเริ่ม "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ได้รับการตอบรับอย่างดีจากหลาย ๆ ประเทศ ภายใต้การชี้นำแนวความคิดทางการทูตของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ประเทศจีนจะยึดมั่นในเส้นทางแห่งการพัฒนาที่สันติ ผลักดันการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรูปแบบใหม่และส่งเสริมการสร้างประชาคมแห่งโชคชะตากรรมร่วมกันของมวลมนุษยชาติ เราจะเป็นผู้สร้างสันติภาพของโลก ผู้สร้างคุณูปการต่อการพัฒนาของโลก และเป็นผู้พิทักษ์ระเบียบระหว่างประเทศอีกด้วย

เมื่อต้นปี 2020 ประเทศจีนได้เผชิญกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างรุนแรง ภายใต้การนำที่เข้มแข็งของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง และรัฐบาลจีน และด้วยความพยายามร่วมกันของประชาชนทั้งประเทศ ตลอดจนการช่วยเหลือและสนับสนุนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้ประเทศจีนประสบความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์อย่างมากในการต่อสู้กับโรคระบาด ซึ่งได้ผ่านการทดสอบอย่างยากลำบากครั้งหนึ่ง

ในประวัติศาสตร์ จนกลายเป็นประเทศแรกที่เศรษฐกิจฟื้นตัวอยู่ในแดน
บวก แสดงให้เห็นถึงความสามารถอันล้นเปี่ยมในการฟื้นตัวและ
พลิกกำลังที่มีอยู่อย่างมหาศาลของประเทศจีน เมื่อเผชิญหน้ากับการ
แพร่ระบาดของโควิด-19 จีนได้ยืนหยัดร่วมมือและต่อสู้เคียงข้างกับ
ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยได้เปิดเผยข้อมูลโรคระบาดอย่างทันท่วงที
มีการให้ความรู้ด้านการค้นหาพันธุกรรมของโควิด-19 อีกทั้งแบ่งปัน
แนวทางการควบคุม ป้องกันและรักษาโรค และยังได้ให้ความช่วยเหลือ
ประชาคมโลกอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจีนได้ปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริม
และผลักดันความร่วมมืออย่างแรงกล้าในการสร้างประชาคมแห่ง
โชคชะตากรรมของมวลมนุษยชาติ

ปัจจุบัน รัฐบาลและประชาชนจีนกำลังเพิ่มความพยายามเพื่อ
ลดความสูญเสียที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อบรรลุ
เป้าหมายในการสร้างสังคมอยู่ดีกินดีอย่างรอบด้านและการบรรลุ
ภารกิจด้านการต่อสู้กับความยากจน ประเทศจีนพร้อมที่จะร่วมมือกับ
ประเทศไทยและสังคมโลกเพื่อผลักดันการสร้างระบบบริหารจัดการ
ระดับโลกที่เปิดกว้างและยอมรับซึ่งกันและกัน สร้างกลไกพหุภาคีที่มี
ประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างความร่วมมือในภูมิภาคที่เป็นประโยชน์
มากขึ้น อีกทั้งร่วมกันรับมือกับความท้าทายระดับโลกที่มีมากขึ้น เพื่อ
สร้างอนาคตของมวลมนุษยชาติที่งดงามยิ่งขึ้นอีกด้วย

จีนและไทยมีประวัติความสัมพันธ์ฉันมิตรมานานนับพันปี
มิตรภาพแบบครอบครัวเดียวกัน ได้ฝังรากลึกในหัวใจของประชาชนทั้ง

สองประเทศ ในฐานะที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่สำคัญในภูมิภาคนี้ เราทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกัน และมีโชคชะตาที่ผูกพันกัน ตลอด 45 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ไม่ว่าจะสถานการณ์ระหว่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังคงแข็งแกร่งและคึกคักมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นแบบอย่างที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรระหว่างสองประเทศซึ่งมีระบบสังคมที่ต่างกัน

พวกเราจะไม่ลืมว่าหลังเกิดโรคระบาดของโควิด-19 ในจีน พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของไทยตลอดสองเดือนในเวดต่าง ๆ ในภาคเหนือของไทยต่างก็ได้ให้กำลังใจและร่วมกันบริจาคตามถนนหนทางในตัวเมืองเชียงใหม่เราจะเห็นป้ายที่เขียนว่า "ไทยกับจีนมีเพื่อนไกลพี่น้องกัน" แสดงให้เห็นถึงความเป็นครอบครัวเดียวกันระหว่างประเทศจีนและประเทศไทยได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ไทยยังได้ให้ความช่วยเหลือชาวจีนที่ติดค้างอยู่ในประเทศไทยอย่างเต็มที่ทั้งการต่ออายุวีซ่าและทำการรักษาชาวจีนที่ได้รับการยืนยันว่าติดโควิด-19 มีนักท่องเที่ยวจีนจากมณฑลหูเป่ย์ท่านหนึ่งที่ป่วยเป็นโรคติดโควิด-19 และเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เขาได้รับการรักษาอย่างเต็มที่และดูแลอย่างใกล้ชิดจากบุคลากรทางการแพทย์ของไทยจนหายป่วย หลังออกจากโรงพยาบาลเขารู้สึกตื่นเต้นใจอย่างมากและบอกเจ้าหน้าที่ของสถานกงสุลใหญ่ฯว่า คนไทย

ช่วยเหลือเขาในยามวิกฤต และเขาจะจดจำความอบอุ่นและความ
ซาบซึ้งใจที่ได้รับครั้งนี้ตลอดไป

ชาวจีนมีสำนวนที่กล่าวไว้ว่า "บุญคุณน้อยนิด ควรทดแทน
อย่างยิ่งใหญ่" ดังนั้น เมื่อสถานการณ์โควิด19 ในประเทศไทยเริ่ม
รุนแรงมากขึ้น รัฐบาลและภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศจีนได้ร่วมกัน
บริจาคสิ่งของจำเป็นสำหรับการต่อสู้กับโรคระบาด ตลอดจนการรักษา
โรคและวัตถุดิบในการผลิตหน้ากากอนามัย เป็นต้น ภายใต้การ
ประสานงานของสถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำ
จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เมืองและมณฑลต่าง ๆ ของจีน เช่น เชียงไฮ้ ฉง
ชิ่ง ยูนนาน ไหน่หนาน กุ้ยโจว เสฉวน และอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์เป็น
เมืองพี่เมืองน้องกับจังหวัดทางภาคเหนือของไทยต่างก็ได้มอบวัสดุ
อุปกรณ์สำหรับการต่อสู้กับโรคระบาดให้กับส่วนราชการ โรงพยาบาล
และโรงเรียนในท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถ
ทำได้ การสนับสนุนและร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างจีนและไทยในการ
ต่อสู้กับโรคระบาดได้พิสูจน์ให้เห็นอีกครั้งแล้วว่าเมื่อเผชิญกับวิกฤต เรา
จะจับมือกันอย่างเหนียวแน่นและหัวใจของเราจะใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

เมื่อมองย้อนกลับไปความสัมพันธ์จีน - ไทยที่พัฒนาอย่าง
รวดเร็วในช่วง 45 ปีที่ผ่านมา เรายินดีที่เห็นว่าความไว้วางใจในเชิง
ยุทธศาสตร์ซึ่งกันและกันระหว่างทั้งสองฝ่ายมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้ง
ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของสองฝ่ายมีแนวโน้มที่ครอบคลุม
รอบด้าน ร่วมมือในเชิงลึกและในระดับสูงยิ่งขึ้น ผู้นำของทั้งสองฝ่ายมี

การไปมาหาสู่กันอย่างบ่อยครั้งด้วยความจริงใจ ทั้งสองฝ่ายยังสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างแน่นแฟ้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หลักของอีกฝ่าย ปริมาณการค้าทวิภาคีเพิ่มขึ้นจาก 24.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตมาเป็น 91.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2562 เพิ่มขึ้นมากกว่า 3,700 เท่า จีนกลายเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของไทยติดต่อกัน 7 ปี และไทยเป็นคู่ค้ารายใหญ่อันดับ 3 ของจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ถึงแม้การค้าในทั่วโลกยังซบเซา แต่การค้าทวิภาคีระหว่างจีนไทยยังคงขยายตัวถึง 5.6% นักธุรกิจจีนที่ลงทะเบียนกับ BOI เพื่อลงทุนในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 95 โครงการ รวมมูลค่าการลงทุนกว่า 17,460 ล้านบาท อีกทั้งโครงการก่อสร้างทางรถไฟจีน-ไทยซึ่งเป็นโครงการหลักภายใต้ความร่วมมือ "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ระหว่างทั้งสองประเทศก็กำลังคืบหน้าอย่างรวดเร็ว

ในความร่วมมือจีน-ไทยนั้น ภาคเหนือของไทยมีบทบาทที่โดดเด่นมากยิ่งขึ้น ในช่วงสองปีที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวจีนมาเยือนไทยกว่าปีละ 10 ล้าน ซึ่งหนึ่งในสี่จะเดินทางมาภาคเหนือ สินค้าเกษตรของภาคเหนือ เช่น ลำไยและมะม่วงซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศจีน พร้อมไปกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของโครงการจีน-ไทยซึ่งอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือ "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง และความร่วมมือจีน-อาเซียน ความร่วมมือระหว่างจีน

และไทยภาคเหนือมีความใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนในภาคเหนือของไทยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

เมื่อสองเดือนครึ่งที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้เดินทางมาถึงจังหวัดเชียงใหม่และเริ่มรับตำแหน่งกงสุลใหญ่จีนประจำจังหวัดเชียงใหม่ การมีโอกาสได้มาปฏิบัติงานอยู่ในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรข้าพเจ้าจะทำงานและพำนักระยะยาวในภาคเหนือซึ่งเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมอันยาวนานและมีทิวทัศน์ที่สวยงามนั้น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ตั้งแต่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่แห่งนี้ ข้าพเจ้าได้ออกเยี่ยมหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและระดับเทศบาลทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน เป็นต้น อีกทั้งได้เยี่ยมสถาบันอุดมศึกษาและสมาคมต่าง ๆ ตลอดจนพบปะกับตัวแทนสมาคมจีน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศจีนและนักศึกษาจีนในประเทศไทยเป็นต้น ทุกที่ที่ได้เดินทางไปนั้น ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ทำให้สัมผัสได้ถึงมิตรภาพที่ภาคส่วนต่าง ๆ ในภาคเหนือของไทยมีต่อประเทศจีนและความปรารถนาในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศจีน ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการกิจของตนเองนั้นมีความหนักหน่วงและมีเกียรติอย่างยิ่ง

เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ 71 ปีของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนและครบรอบ 45 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนและไทย สถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดนิทรรศการภาพถ่ายเคลื่อนที่

ในหัวข้อ "แม่น้ำลำคลองสายยาว สายสัมพันธ์จีน-ไทยยั่งยืน" ตั้งแต่ วันที่ 21 กันยายน ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากทุกภาคส่วน หัวข้องานในครั้งนี้เป็นการอัญเชิญลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระ กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงเขียนไว้เมื่อ เดือนกรกฎาคมปี 2016 ขณะเสด็จพระราชดำเนินเยือนสถาน เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย ได้บรรยาย ถึงสภาพความเป็นจริงของความสัมพันธ์จีนไทยที่มีมายาวนานได้เป็น อย่างดี อีกทั้งเป็นการอวยพรให้มิตรภาพจีนไทยรุ่งเรืองและยั่งยืน ตลอดไป

ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมงานทุกคนจะปฏิบัติงานอย่างเต็ม ความสามารถ ภายใต้การชี้นำแนวคิดทางการทูตของประธานาธิบดี สีจิ้นผิง เราจะปฏิบัติตามแนวคิดการทูตจีนแบบ "เป็นมิตร จริงใจ เอื้อ ประโยชน์ต่อกัน และอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน" เราจะร่วมมือเคียงบ่า เคียงไหล่กับผู้คนจากทุกภาคส่วน ในเขตอาณา ถิ่นโอกาสครบรอบ 45 ปีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนและไทยเป็น จุดเริ่มต้นใหม่ ร่วมกันผลักดันการไปมาหาสู่กันอย่างฉันท์มิตรและ ดำเนินความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างประเทศจีนและ ภาคเหนือของไทยให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และร่วมกันเปิดหน้าใหม่ ของมิตรภาพจีน - ไทย